

[Landbrugsministeren]

husgartnerierhvervets produktion opretholdes.

Det foreslås derfor, at der inden for en beløbsramme på 125 mill. kr. ydes statsgaranti for lån, der optages til finansiering af energibesparende foranstaltninger i væksthushusholdninger. Endvidere foreslås, at der ydes rentetilskud i de tre første år af lånenes løbetid med henholdsvis 7, 5 og 3 pct. årligt. Udgiften til rentetilskud vil udgøre 18,75 mill. kr. fordelt over 6 år.

Garantien foreslås ydet som en 80 pct.s selvskyldnerkaution. Efter forslaget ydes støtte til finansieringen af de energibesparende foranstaltninger kun i det omfang, der ikke kan opnås realkreditlån, herunder statsligt kurssikrede udlandslån (K-lån).

Efter forslaget skal en ansøger for at komme i betragtning drive væksthushusholdning som sit væsentligste erhverv, og det er en betingelse, at det må antages, at væksthushusholdningen fremover vil kunne videreføres.

Forslaget forudsætter, at der kan stilles særlige betingelser for, at selskaber og andre sammenslutninger kan komme i betragtning.

Det er hensigten ved bekendtgørelse at fastsætte den nærmere afgrænsning af de energibesparende foranstaltninger, der kan danne grundlag for ydelse af statsgaranti og rentetilskud.

Der er i forslaget fastsat nærmere betingelser vedrørende lånenes løbetid m. v. og vedrørende sikkerheden for lånene.

Efter forslaget skal der indgås en rammeaftale mellem landbrugsministeriet og bankernes og sparekassernes organisationer om garantiordningens nærmere udformning og om vilkårene for samarbejdet mellem pengeinstitutterne og den statslige administration.

Det er hensigten efter aftale med finansministeren at henlægge administrationen af loven til Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning.

I øvrigt henvises til lovforslaget og bemærkningerne hertil.

Forslaget skønnes at indebære, at der i Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning vil blive behov for ansættelse af 1 akademisk medarbejder og ½ kontorarbejder.

Lovforslaget vil snarest blive forelagt for EF-Kommissionen.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslaget til det høje tings hurtige og villige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forhandling om ministeren for kulturelle anliggendes redegørelse af 7. april 1981:

Redegørelse om den kulturpolitiske situation.

(Redegørelse nr. VII. Anmeldt 7/4 81. Redegørelsen givet 7/4 81. Meddelelse om forhandling 7/4 81).

Formanden:

Jeg skal, for at der ikke skal herske nogen form for forvirring, gøre opmærksom på, at det oprindeligt var aftalt, at denne redegørelse skulle gives den 9. april, og denne dato var derfor også opført på den første, dupliserede udgave af redegørelsen, men afgivelsen blev efter ønske herfra fremskyndet til den 7. april, så når der nu står den 7. april, er det altså den rigtige dato.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at det er tanken at holde frokostpause fra kl. ca. 11.45 og til kl. 13.00.

Forhandling

Lasse Budtz (S):

Hvad vi i dag skal diskutere, er vel i virkeligheden en kulturpolitik for 1980'erne. Vi har alle vore drømme og vore ønsker, men selv med den bedste vilje er vi ude af stand til at forudsige kulturens betingelser og muligheder i f.eks. 1985, ikke fordi vi ikke med nogenlunde sikkerhed kan forudsige, at der vil være et almindeligt ønske om at sikre kulturens frie udfoldelsesmuligheder, men fordi vi ikke kender de økonomiske rammer, den skal udfolde sig i.

Det er måske ubehageligt, men det er nødvendigt at blande penge ind i problemstillingen. For socialdemokratiet er det kulturkampens mål at nedbryde klasseskel og privilegier og fremhæve lighed, fællesskab og medbestemmelse i alle dele af samfundslivet. Mennesket frigøres ved bekæmpelse af årsagerne til uvidenhed og fordomme og ved at åbne for eksperimenter for nu at bruge nogle formuleringer fra vores partiprogram.

[Lasse Budtz]

Men dette koster penge. Det er ikke billigt at sikre kulturens og kunstens mange udtryksformer, og det er navnlig ikke billigt at sikre, at alle får adgang til de kulturelle tilbud uafhængigt af kommercielle interesser eller af særlige interessegrupper. Det er altid kostbart at sikre friheden, også den kulturelle.

Det er socialdemokratiets klare mål at prøve at gøre kulturen i dens mange former til et tilbud og sikre, at alle dele af befolkningen har mulighed for at modtage dette tilbud.

Det er derimod ikke og kan ikke være socialdemokratiets opgave at styre kulturen. Det er imod kunstens og kulturens idé, at noget parti skulle prøve det. Men det er et mål for socialdemokratiet at sikre kulturens udvikling i frihed. Derfor skal hverken partier eller politikere bestemme, hvad der er dårlig, og hvad der er god kunst, men politikerne skal sikre, at kunsten kan udvikle sig frit i et vidt spektrum og dermed øge oplevelses- og berigelsesmulighederne med lige adgang for alle. Kulturdemokratiseringen er imidlertid først gennemført, når ikke blot de modtagendes, men også de udøvendendes muligheder er øget.

En aktiv kulturpolitik er således at forsvare ytringsfriheden i bredeste og i kunstnerisk forstand. Derved bliver kulturpolitikken også en slags socialpolitik. Mange mennesker har på grund af deres miljø eller deres indtægter ikke samme chancer som andre for at udnytte eller modtage kulturtilbuddene, men får de sådanne muligheder, kan kulturen være med til at skabe et bedre samfundsmiljø og fremme livskvaliteten.

Der er nogle, der vil tale om finkultur modsat – ja, modsat hvad i grunden? Jeg ved knap nok, hvad finkultur er. Er det det svære, eller er det det gammeldags eller blot det gamle? Er det Mozart eller Bournonville eller »Elverhøi«? Ja men kan det ikke også være Shu-bi-dua eller Papa Bues jazz eller Duke Ellington eller Miles Davis eller Per Nørgaards eller Mogens Winkel Holms spændende eksperimentale, men helt nye musik? Hvis det er sværhedsgraden, det drejer sig om, er det i hvert fald lige så fint. Det kan ikke være kulturudfoldelsens tradition eller alder, det drejer sig om. Det, det først og sidst må dreje sig om selvfølgelig, hvis vi skal begynde at bedømme kulturen, må være

kvaliteten. Det kan kun være kvaliteten, der kan være vores mål.

Det vigtigste er, at kulturarbejderne får mulighed for at folde sig ud, og at vi andre får mulighed for at modtage præstationerne, hvis vi har lyst. Men for øvrigt er også Giro 413 eller bankospil kulturudfoldelser, for oplevelserne og samværet kan lede videre til nye kulturoplevelser. Kulturministeriets budget har fulgt med udviklingen, men det betyder til gengæld, at det i dag kun er 1 pct. af statsbudgettet, og det burde helt klart øges, men jeg erkender naturligvis de øjeblikkelige vanskeligheder i denne forbindelse. Det ville dog være forkert i denne sammenhæng ikke også at fremhæve den ofte meget store indsats, der gøres ude i kommunerne og i amtskommunerne, og den meget aktive indsats, en lang række mennesker på kommunalt og amtskommunalt plan gør netop i den kulturelle forbindelse.

Med kulturministeriets øjeblikkelige budget, som altså ikke er stort nok, er der dog alligevel en række tilbud, jeg vil sige mange tilbud, og et af de vigtigste, måske det vigtigste, er bibliotekerne. Det er måske det tilbud, der ved siden af TV og radio når længst ud.

Vi skal snart revidere bibliotekslovgivningen, men på forhånd vil jeg gerne fremhæve, at vi trænger til et mere ensartet niveau på bibliotekerne landet over. Der er for mange områder, der kun har deltidbiblioteker, og det ville være godt, hvis vi fik en rådigheds-sum, der kan hjælpe de svage biblioteker; men det er måske også noget, vi kan vente.

Man må huske, at bibliotekerne for tusinder af mennesker er indgangen til store kulturelle oplevelser, som de selv helt frit kan finde frem til, hvis altså de lokale kulturudvalg i kommunerne ikke i politisk emsighed blander sig i bogvalg og bogtilbud. Personlig ville jeg være helt tryk ved at overlade bogvalget – og jeg tror, mit parti deler denne opfattelse – til de professionelle bibliotekarer, som selvfølgelig skal overholde alsidighedsprincippet. Man kan i hvert fald ikke bifalde en ordning, hvorefter det er lokale, skiftende politiske flertal, der er afgørende for, hvad der står på hylderne, eller hvilken kulturpolitik der føres. Bibliotekernes helt utroligt værdifulde kulturelle servicemuligheder sikres af gratisprincippet, som socialdemokratiet under ingen omstændigheder vil røre ved, og virksomheden er ofte ikke be-

[Lasse Budtz]

grænset til boghylderne. Bibliotekerne er blevet et opholds- og mødested, hvor man gør opmærksom på andre kulturtilbud. Med den øgede fritid får den slags ting større og større betydning. Man får mulighed for at møde nye retninger, som vi bestemt ikke må blokerer, og man deltager i den nødvendige indsnævring af informationskløften.

Forskningsbibliotekerne bør stå til rådighed for alle, og skolebibliotekernes rolle bør fastholdes, som den er i dag – ubetinget. For socialdemokratiet er det ikke afgørende, hvilket ministerium skolebibliotekerne henhører under, men det er helt og aldeles afgørende, at man ikke rører ved skolebibliotekernes udfoldelsesmuligheder. Skolebibliotekerne har stor kulturel betydning, fordi de giver alle folkeskolens børn uanset socialt tilhørsforhold mulighed for at stifte bekendtskab med bibliotekerne og bruge dem. Skolebibliotekerne vænner børnene til bøgerne. Det såkaldte fritidsudlån må derfor fortsat sikres, og for øvrigt har denne udlånsvirksomhed jo ofte afsmittende virkning over for andre medlemmer af familien.

I det hele taget bør vi måske nok i fremtiden i 1980ernes kulturpolitik koncentrere os noget mere om børnenes kulturtilbud, målrette vore kulturtilbud i højere grad mod børnene. På den måde giver man dem en chance for at komme i kontakt med kulturens mange vidunderlige muligheder på et meget tidligt tidspunkt.

Ved siden af bibliotekerne er det naturligtvis radio og TV, der når længst ud – eller længere. Vi ved med bestemthed, at netop på dette område vil 1980erne bringe ændringer af kulturpolitisk art i bredeste forstand. Vi kommer i denne forbindelse til at vente på mediekommissionen, for ellers har dens nedsættelse ingen mening. Men jeg ved, at kommissionen er indstillet på at afgive delbetænkninger, og at radio og TV kommer i første række.

Socialdemokratiet er enig i, at de nye satellitter med TV-programmer vil kræve et dansk svar, og at vi ikke kommer uden om at tale om oprettelsen af en kanal 2. Det er tvivlsomt, om Nordsat efter den oprindelige plan med udveksling af alle nordiske programmer til alle nordiske lande er svaret på den bølge af kontinentaleuropæiske programmer, vi vil få væltet ned over hovedet, men hvis vi kan sende en dansk kanal 2 over

en Nordsat, vil chancerne for at tage konkurrencen op med de europæiske programmer blive forbedret.

Jeg tror, at seerne ønsker flere danske programmer som svar på de europæiske og ikke flere nordiske kanaler, som jo alligevel vil indeholde en betydelig mængde ikke-nordiske programmer. En danske kanal 2 i en kommende Nordsats sendefaciliteter vil skabe en øget dansk valgmulighed, og i tilgift får vi så de øvrige nordiske programmer. Det vil økonomisk blive det samme, som det vil koste at oprette et stationært dansk sendernet for en ny, rent dansk kanal, ca. 450 mill. kr. i øjeblikkelige penge.

En dansk kanal 2 bør under alle omstændigheder efter socialdemokratiets mening ikke baseres på reklamer, men bør være samfunds- og forbrugerstyret. Hverken alsidighed eller kvalitet sikres af reklamer, som jo i øvrigt alligevel i sidste ende også skal betales af seerne, og hvis det ikke bliver forbrugerne, der kommer til at betale gildet, bliver det aviser og ugeblade, for de vil miste reklameindtægterne. Vi mener, at vi alle bør prøve at modvirke en udvikling, der tynder yderligere ud i bladene, for det skader debatten og både de kulturelle og de politiske udfoldelsesmuligheder.

De kommende års teknisk betonedede drøftelser mellem de nordiske lande vil afsløre, hvilke muligheder der er. Men kan vi ikke udnytte Nordsat til en ny dansk kanal, vil socialdemokratiet foretrække en rent dansk kanal, der sender over vort eget stationære sendernet, fordi flere dansk producerede programmer er et bedre svar på de europæiske fristelser, og vi er overbevist om, at det er et dansk svar, seerne ønsker. Skulle der i 1980erne ikke blive mulighed for noget af de to alternativer, er en øget produktion af danske kvalitetsprogrammer af alle arter svaret. Men i øvrigt er man i Danmarks Radio allerede i gang med en sådan forøgelse af egenproduktionen.

Vi er her i tinget i gang med en ændring af musikloven til gavn både for de nydende og for de ydende, bl. a. fordi der er tryllet flere midler frem.

I musikloven af 1976 er der i øvrigt givet mulighed for at etablere en abonnementsordning. Måske skulle man i en ikke for fjern fremtid prøve at gennemføre en forsøgsordning i en eller flere amtskommuner, for der

[Lasse Budtz]

er ingen tvivl om, at musikinteressen er stigende, og et af hovedformålene med revisionen af musikloven er at skabe lige adgang til de musikalske oplevelser i alle egne af landet. Netop derfor lægger socialdemokratiet også stor vægt på, at lovrevisionen bliver gennemført i denne samling.

Den sidste revision af teaterloven, hvor egNSTeatrene og børneteatrene kom med, er nu langsomt ved at slå igennem hos amter og kommuner, men måske lidt for langsomt. Teaterloven skal revideres i 1982-83, og det er helt givet, at der er ting at rette. Vi må f. eks. overveje en pristalsregulering af den rejssende landsdelsscenes budget. Man kan overveje en ligestilling af de gamle landsdelsscener, det rejssende landsdelsteater og den storkøbenhavnske landsdelsscene ved at lade budgetgodkendelser foretage af de respektive styrelser, hvorved beslutningsprocessen bliver lagt ud på lokalt plan. Vi må prøve at sikre, at handicappede får større muligheder for at komme i teatret.

Men vi skal fortsat sikre de enkelte teatres ret til at eksperimentere i frihed. Egns- og børneteatrene har deltaget i disse eksperimenter, og der kan nok være grund til at overveje, om de kan sikres endnu bedre.

Det kgl. Teater indtager helt selvfølgelig en særstilling, og egentlig er det ubegribeligt, at teatret med de faciliteter, der er til rådighed, har været i stand til at skabe så mange fremragende præstationer, som tilfældet er. Forhåbentlig gennemfører vi i denne samling den lovmæssige baggrund for den aldeles nødvendige ombygning af den gamle scene. Fra Det kgl. Teater udgår og inspireres en lang række kunstneriske og kulturelle aktiviteter; også derfor skal Det kgl. Teater ved hjælp af turnévirkksomhed og TV-transmissioner være hele landets teater, og det er trist, at de økonomiske vilkår har medført, at man ikke hurtigt har kunnet følge alle de anvisninger, som målsætningsudvalget for Det kgl. Teater har givet. Udskydelsen af opførelsen af en ny scene må ikke blive for langvarig. Personlig, må jeg indrømme, havde jeg gerne set, at alle kunstarterne blev under samme tag, men de vil under alle omstændigheder forblive under samme ledelse.

Men gennemgående tør man nok sige, at dansk teater har det godt. Der spilles teater som aldrig før, og man kan kigge i Artes katalog og blive glad overrasket, hvis man ikke

allerede kender katalogets indhold. Arte har heldigvis været med til den demokratisering af teaterlivet, som er så uhyre nødvendig, og den dér med, at Arte sænker niveauet, skal man ikke gå på. Selv dansk dramatik har det bedre end længe. I 1980-81-sæsonen spiller den københavnske landsdelsscene 39 forestillinger, hvoraf de 17 er dansk dramatik, og da Niels Matthiasens første mindelegat blev uddelt, gik det til en ung dansk dramatiker, der tør søge nye veje og alligevel får succes. Jeg er i øvrigt glad for at få anledning til at nævne Niels Matthiasens navn.

Teaterlivet i provinsen fortjener stor anerkendelse. Der er en stigende aktivitet, og niveauet på landsdelsscenerne er højt. Teaterforeningerne gør heldigvis, bl. a. også i Skive, et kæmpearbejde, og vi bør støtte det.

Socialdemokratiets kulturudvalg har i lang tid prøvet at finde ud af, hvordan en anden gruppe af vore uundværlige kunstnere kan sikres bedre udfoldelsesmuligheder og bedre økonomiske vilkår til glæde for dem selv og for os andre. Jeg tænker selvfølgelig på billedkunstnerne. Kulturministerens plan om et nyt center for aktuel dansk kunst er en følge af dette, og jeg er enig i, at en udbygning af udstillingsvirksomheden både kvalitativt og kvantitativt er påkrævet. Forhåbentlig kan dette center være starten på et nyt museum for moderne dansk kunst.

Men vandrestillingerne, der kommer ud på arbejdspladserne og ikke mindst til skolerne, er også af stor værdi, og oprettelsen af lokale kunstfonde til supplement af statens kunstfond ligeledes.

Filmen har meget trange vilkår, men det er væsentligt kulturelt, at vi sikrer en fortsat dansk filmproduktion bl. a. til beskyttelse af det danske sprog, men også fordi filmen er en værdifuld og spændende kunstart i sig selv. En indskrænkning af støtten til filmproduktionen er derfor imod socialdemokratiets ønsker og planer. Uden dansk film må vi finde os i udelukkende at se udenlandske film i TV og i biograferne, og det kan næppe være klog kulturpolitik.

Det er nok rigtigt, at vi på en eller anden måde må sikre, at der fortsat vil være biografer til at vise filmene, især i provinsbyerne, men dette problem vil formentlig blive undersøgt til bunds i forbindelse med den forestående revision af filmlovgivningen.

[Lasse Budtz]

I denne forbindelse må man også huske, at statens filmcentrals budget er alt for lille til at imødekomme et stadig stigende behov for lån af film, og at der i de såkaldte workshops under filminstituttet ligger nogle muligheder for eksperimenter, også for amatører. Sagt på en lidt bredere måde ligger der netop på filmområdet en talentmasse, som vi simpelt hen er forpligtet til at komme til hjælp, også til gavn for os selv.

En række af vore museer, både de kulturhistoriske og de kunstneriske, har økonomiske problemer som klart fremhævet af ministeren, og det er helt oplagt, at vi ikke bare i længden kan lade disse problemer ligge, også fordi museerne i stigende grad er blevet kulturpolitiske mødesteder og ofte viser stor opfindsomhed.

Jeg vil gerne slutte med at udtale socialdemokratiets store glæde over og anerkendelse af fagbevægelsens meget klare og aktive kulturpolitiske indsats.

LOs kulturfond uddeler vistnok noget i retning af 400.000 kr. om året til glæde og gavn for mange. LOs kulturkonferencer samler entusiastiske tilhørere, og forslaget om oprettelsen af et arbejdermuseum er også på denne baggrund indlysende rigtigt. Arbejderbevægelsens ønske om at deltage i udviklingen af et rigt dansk kulturliv er også blevet understreget på meget positiv måde gennem LOs beslutning om at lade landets fællesorganisationer etablere lokale kulturudvalg ved siden af de kommunale. Det er en glimrende idé, fordi man på denne måde kan øge interessen for de lokale kultur- og fritidstilbud. LOs initiativ understreger også, at kulturpolitik er socialpolitik. Ved at øge kulturaktiviteterne i forbindelse med arbejdspladserne bliver arbejdstiden og dermed også fritiden mere indholdsrig. Måtte andre store landsorganisationer lade sig inspirere af LOs initiativer og gå hen og gøre ligestå!

Mette Madsen (V):

Må jeg begynde med et citat.

»Kultur skal støttes

ikke styres

for hvis kultur styres

bliver den et udtryk for styrende

interessegruppers interesser

og derfor ikke mangesidig

ikke virkelig.«

Sådan siger digteren Uffe Harder i sin digtsamling »Nu og Nu«. Og senere i samme digt siger han:

»For øvrigt kan jeg meget godt forstå dem som bliver trætte af at høre om kultur og hellere vil tænke helt konkret på billeder og bøger og musik på en teaterforestilling eller film.

Men okay diskussionen om kultur er ikke til at komme udenom: Kultur og kunst er mangesidige.«

Nu har ministeren altså fundet tiden inde til en debat om kulturpolitik, men, kære minister, tilgiv, at jeg siger det: 34 sider til debat i en uge, der i forvejen var overbelastet med musiklov, lydavis og radio og samråd om såvel Det kgl. Teater som museerne! 34 sider har ministeren bredt sig på, og sølle 15 minutter har vi til at besvare dem. Man giver næsten op på forhånd. For hvad skal jeg tage med, og hvad kan jeg forsvare at lade ligge?

Men okay, som Uffe Harder siger, diskussionen er ikke til at komme udenom, og jeg kan da begynde med at sige, at der i redegørelsen er mange smukke ord, mange flotte ord, men også mange gode ord, ord som decentralisering, tolerance og frihed, ord, som også venstre mener er grundlæggende for kulturpolitikken, hvis man altså mener dem og efterlever dem.

Og mener ministeren dem så? Går der ikke gennem hele redegørelsen som den knap-penålsråde tråd ønsket om styring, socialdemokratisk styring, af hele det danske kulturliv, styring af tilbud, af formidling, af fritiden, af familierne og især af børnene?

Det er her, vandene skiller mellem den socialdemokratiske og den liberale tankegang. For nok er venstre stort set enig i og har præget de forskellige kulturlove, og nok ønsker venstre også en vifte af gode tilbud, men aldrig som påbud. Den liberale kulturpolitik bygger på et menneskesyn og et samfundssyn, der siger nej til kulturelt formynderi og kulturel styring. Den bygger på det mål at sætte det enkelte menneske i stand til at tænke, vælge og handle selvstændigt og på det frisind, der respekterer andres synspunkter og andres ret.

Men respekten for det enkelte menneske mangler totalt i ministerens redegørelse. Der er kun en dyb mistillid til, at den enkelte selv

[Mette Madsen]

evner at vælge og at styre sin egen tilværelse og sin egen fritid.

Går man ned i enkelthederne i ministerens betragtninger, er der mange ting, der trænger til at blive drejet lidt i lyset. Ministeren taler om den øgede fritid, men det er sandelig ikke alle, der har fået øget fritid. Hvad f. eks. med bønderne? Og hvad med alle de kvinder, der har både ude- og hjemmejob? Ministeren taler også om opsplitningen af familierne. Forældrene har hver sin arbejdsplads, børnene er i forskellige institutioner, og de gamle er sendt på plejehjem, siger ministeren. I parentes bemærket er det nu kun ca. 4 pct. af folk over 65, der er på plejehjem. Men tilbage til ministerens familie billede. Er det ikke det ønskebillede, som socialdemokratisk politik har arbejdet for gennem de sidste 50 år? Men resultatet finder ministeren altså ikke lykkeligt, og nu skal der bødes på det ved, at familien skal samles om kulturelle tilbud. Nu skal fritiden så sandelig styres.

Der forsvæver vist ministeren noget i retning af det gamle familie billede, hvor familien sad om spisebordet og hængelampen. Dette billede husker mange af os fra vor barndom som noget godt og trygt, og det var godt og trygt på mange måder, men var der f. eks. nogen, der spurgte moder, om hun ikke hellere bare en gang imellem ville have været til engelsk eller politisk møde? Og var det altid lykken for de ældre at indordne sig i den unge generations mønster? Men nu vil ministeren altså bestemme, at både moder og fader og de unge, alle, skal lave det samme på samme tid – undtagen altså at se TV sammen, for firsernes familie samlet om et TV er for ministeren et skræmmebillede.

Jeg er da enig med ministeren i, at vi må friste med gode fritidstilbud til dem, der altid passivt tager imod alt, hvad der sendes. Men fjernsynet er en faktor, vi ikke kommer udenom, og der er mange lødige og gode udsendelser i fjernsynet. At se TV kan også være udtryk for et valg. Det, der er vigtigt, er, at fjernsynet ikke bare bruges som babysitter, men at familien ser programmerne sammen som oplæg til en god snak. Især efter urovækkende eller provokerende udsendelser, som der jo også er nogle af, er der brug for en jordnær efterkritik i familie kredsen. Der er plusser og minusser i TV-alderen, men det var der også omkring hængelampen.

Venstre ønsker også, at familien samles om et godt dagligliv og gode fritidsoplevelser, men jeg tror ikke, man bliver en god person i fællesskabet, hvis man ikke også får lov til at udvikle sig. Fælles oplevelser kan være inspirerende, frugtbar og varme, dem kan ingen af os undvære, man vi kan heller ikke undvære egenoplevelserne.

På side 4 siger ministeren, at fornyelsen i vor kulturopfattelse og vore leveformer bestandig er kommet fra, hvad man kan kalde kulturens vedvarende energikilder: kunsten og de folkelige bevægelser. Men er det ikke meget snævert? Hvad med videnskab og forskning? Hvad med religion? Hvad med de store enere som f. eks. Grundtvig og Kold? Hvad med opfindelserne? Ministeren taler jo meget om teknologien, men ser kun de negative sider ved den, ikke de lettelser, den også har givet på mange områder, hvor sliddet før kunne være umenneskeligt.

Så siger ministeren også – og det er jeg meget enig i – at god kunst kan få os til at se ting, vi ellers ikke ville se, og ministeren fortsætter: en roman, en film, et maleri eller et teaterstykke kan føre til et skred i den politiske bevidsthed. Her hører enigheden så op igen, for det er jo ikke kun politisk, kunsten kan sætte os i skred, det kan da også være i forholdet til andre mennesker, til familien, til vort arbejde, til os selv og til Gud. Det er ødelæggende for begrebet kunst bestandig at køre frem med, at kunst udelukkende skal have politisk sigte og formål, og deri ligger jo også ønsket om den styring af den enkelte, som venstre vender sig så stærkt imod.

Så taler ministeren om bondebevægelsen. Det er der nu aldrig noget der har heddet, men der forsvæver jo nok ministeren noget om det, der var: en samling af andelsbevægelsen, højskole- og friskoletanken, skytte- og gymnastikforeningerne, brugsforeningerne, det folkeoplysende arbejde i forsamlingshusene og også kvindefrigørelsen. Disse bevægelser lever videre i vor tid, side om side, og måske mange af dem forud for de tre ting, som ministeren nævner som de eneste betydende i vort århundrede.

Ministeren taler så om vor identitet som danske, nordiske og i verdenssamfundet, men overser totalt den europæiske identitet, overser det store kulturelle arbejde, der siden anden verdenskrig er gjort i Europarådet. Jeg kan bare fra de allersneste år nævne ting

[Mette Madsen]

som det europæiske bygningsfredningsår, Viva Venezia, den europæiske museumspris og symposierne om filmstøtte og om »the future for the performing arts«. Det er egentlig besynderligt, at ministeren ikke nævner Europa. Eller er det? Er ordet Europa efterhånden et uartigt ord i en socialdemokratisk mund?

Og ministeren taler om kultureksport, men ikke et ord om kulturimport. Er vi danske da så enestående og selvtilstrækkelige, at vi helt kan klare os uden impulser udefra? Og å propos kultureksport et direkte spørgsmål: hvordan udnytter vi f. eks. det danske hus i Paris?

I afsnittet om kulturformidling, som også venstre finder er en meget vigtig ting i kulturpolitikken, taler ministeren om grupper, der hidtil har været underforsynede. Ser vi bort fra de forskelle, der kan være rent geografisk, mener jeg nok, at kulturtilbuddene har eksisteret for alle, men at ikke alle har været klar over, at disse ting også var til for dem. Og får vi ikke lært børnene i skolen at bruge de kulturtilbud, de som voksne skal være med til at betale, vil vi fortsat have medborgere, der er modstandere af enhver form for kulturstøtte og dermed går glip af de glæder og berigelser, der ligger i de tilbud, kunststøtten går til.

Det glæder os i venstre at se ministerens tanker om at få kunstnerne ud i skolemiljøet. Det viser, at ministeren har læst vort kulturpolitiske program for 1975, hvorfra jeg citerer:

»Børnene fra de første klasser skal vænnes til at se på og tage stilling til levende teater, film, kunstudstillinger m.v. I skolen bør der tages initiativ til, at hver skoleelev ser et antal teaterforestillinger om året og møder den levende musik og kunst.«

Og der står videre:

»Kunne man tænke sig, at det rette samspil og den bedst mulige forståelse kunne opnås ved, at skolen fik mulighed for årligt at have kontakt med udøvende kunstnere? En skuespiller i f. eks. 2-4 uger, en bildende kunstner i måske 1-4 uger, en musiker eller komponist eller en forfatter en uges tid og lejlighedsvis tegnere, designere, cirkusartister, mediefolk osv.«

Jeg er glad for, at ministeren har haft fat i denne pjece fra venstre, og jeg håber, at hun

senere vil fremlægge flere af de gode tanker, der ligger i den.

Må jeg for øvrigt sige om børn og kultur, at jeg har været meget skuffet over bogen »Kulturens børn«. Jeg synes, man har arbejdet for meget med de ydre ting og ikke rigtig har fået fat i det, der er det egentlige, når det gælder børn. Det er først og fremmest deres tryghed i familien og så det behov, børn har for at have deres egen hemmelige verden med deres egne love og deres egne tabuer, en verden, som emsige voksne ikke skal møve sig ind i.

Selv om bogen ingen konklusion har, får man alligevel en fornemmelse af, at det hele går ud på at socialisere børnene til samfundet. Også her gælder det for venstre, at der skal være mange og gode tilbud, men ikke påbud, ikke styring. Vi vil her i dag som så mange gange før understrege, at de statslige og kommunale tilbud ikke må kvæle det frivillige arbejde, som er en del af vor kulturelle tradition, og som mange voksne stadig ofrer tid og sind på i foreninger og frivillige korps, og som er en sund modvægt mod den ensretningens fare, der ligger i, at det offentlige overtager en større og større del af fritidstilbuddene.

Ministeren taler også meget om de økonomiske forhold i de fattige firsere. Ja, ja, så fattige er vi da ikke, kun lidt mindre rige. Der er da også noget, der hedder prioritering, prioritering på statsbudgettet, i kulturministeriet, i de enkelte institutioner. Det er derfor alt for let, når der skal spares, hele tiden at lade sorteper gå videre. Det giver i mange tilfælde alt for lidt for pengene, og det kunne vel også tænkes, at vi netop på kulturbudgetterne i en økonomisk vanskelig tid skulle tildele lidt mere, end man giver andre områder.

Hele redegørelsen er en beskrivelse af det socialdemokratiske drømmesamfund, hvor alle gode ting uddeles af gavmilde socialdemokratiske hænder, og hvor alt styres af det offentlige, teatre, biografer, kunstgallerier, og hvor alt salg af billetter, billedkunst, musik og bøger foregår gennem det socialdemokratiske dominerede Arte. Jeg må nok sige, at der er megen vanetænkning med hensyn til, at det automatisk skal være Arte, der sidder på alt. Jeg synes, vi trænger til at få diskuteret, om ikke der kan opstilles modstykker, andre

[Mette Madsen]

former for formidling, billetkøbsordninger osv. end dem, der foregår gennem Arte.

I det hele taget er de tanker, der ligger i redegørelsen om det socialdemokratiske drømmesamfund, ikke en ny ministers nye tanker. Ministeren siger til slut, at tankerne fra redegørelsen i 1977 klart har præget kulturpolitikken siden da. Jeg vil gerne understrege, at det har så sandelig da også de tanker, der blev formuleret i 1977 af de partier, der ikke havde det socialdemokratiske syn på tingene, bl. a. af mit partis ordfører, fru Nathalie Lind.

Der er gud ske lov stadig mulighed for, at lokalsamfundene og den enkelte er medbestemmende, både hvad angår at give og at modtage kulturtilbud. Det vil vi fra venstre til stadighed slås for, fordi, som Uffe Harder siger i »Nu og Nu«:

»En kultur der støttes af staten er ikke en statskultur men en kultur der styres af staten er en statskultur.

Kultur og kunst er mangesidige fordi mennesker er mangesidige fordi vi er mangesidige fordi vi har mange behov

mange slags følelser mange slags oplevelser

mange slags måder at opleve dem på fordi vi gerne vil have dem udtrykt fordi vi gerne vil kende dem.«

Nu står man jo og er meget misundelig på den socialdemokratiske ordfører, der let og elegant kunne springe ud i de 18 områder, som er en stor del af ministerens redegørelse. Jeg vil prøve at nå nogle af dem og må så vende tilbage i anden omgang.

Det ligger mig meget på sinde at sige noget om museerne, for jeg er meget glad for og vil gerne takke ministeren for, at der endelig er vundet gehør i kulturministeriet for det, vi så ofte har sagt fra venstres side, nemlig at vi i venstre ønsker alle museer under kulturministeriet, altså en enhedslov for de danske museer. Vi ønsker et særligt kapitel med en formålsparagraf for nationalmuseet, så man ikke i andre ministerier kan røve museumsopgaver, uden at folketetinget får mulighed for at blande sig i det. Vi henstiller også til kommunerne at se velvilligt på at lette de skatter, der først og fremmest belaster budgetterne for museer som kunstindustrimuseet og Glyptoteket.

Jeg vil bede ministeren foreløbig droppe tanken om at bruge af de knappe pengemidler til nye museumsbygninger. De penge, der er – og gerne flere – skal og må bruges til at undgå, at fortiden smuldrer på vore museer, så vor generation bliver skyld i, at uerstattelige værdier forsvinder for evigt. Vor generation må ikke blive skyld i, at vi forsømmer at fastholde vor egen tid. Der blev f. eks. under SV-regeringen ved ekstra aktstykker sat ind på konserveringsområdet, og det må følges op.

Når man tænker på, hvor få penge der er for statens kunsthøjtid til at købe for, og at statens museum for kunst har 600.000 kr. om året at købe for, så må vi fra venstre sige: tøv en kende med nye huse! Det er vigtigst at have noget at putte i dem og at give dem, vi har, rimelige eksistensvilkår. Og å propos ting at putte i huse: her spiller gaver en stor rolle, men de vil blive færre eller helt ophøre, hvis gavernes tillid til statens troværdighed undermineres. Det er i første række ministerens opgave at overvåge, at de betingelser, der har fulgt en gave, hverken overtrædes, dispenseres fra eller ændres.

Til slut vil jeg sige et par ord om teater.

Det er en stor skuffelse, at teaterloven ikke kom til revision i denne samling. Hvad vi har arbejdet med i kulturudvalget i vinter, har jo også vist, at der er behov for at drøfte denne lov allerede i år. Nu fortøner denne revision sig til 1982–83. Det er en uholdbar stilling, så venstre vil forbeholde sig at fremsætte forslag om ændring af teaterloven.

Ministeren siger også, at en ændring af teaterskolen er påkrævet. Den har venstre efterlyst, siden betænkningen kom i 1978. Ministeren siger nu, at der er behov for at realisere disse forslag. Derfor kan vi glæde ministeren med, at venstre vil tage dette område op i folketetinget i næste samling. Vi agter også i næste samling at genfremsætte vort forslag til ændring af radioloven.

Flemming Jensen (KF):

Naturligvis må en redegørelse som den foreliggende blive ordrig, og det skal jeg på ingen måde beklage, men jeg må nok beklage, at nogle af ordene tilsyneladende er valgt ud fra det synspunkt, at ministeren vil understrege, at her kommer en af de frelste.

[Flemming Jensen]

Man kan også undres, når ministeren åbenbart hører til dem, som opfatter arbejdet som noget ubehageligt, der skal overstås. Ministeren taler således om »den nødvendige hvilepause mellem opslidende arbejdsperioder«.

Der er vist mange, som allerede i dag har for store hvilepauser, og man kunne måske også stille spørgsmålet, om ikke arbejdet er en del af selve vort kulturmønster. Ord er naturligvis tålmodige. Et andet citat fra redegørelsen:

»En international, strømlinjet bevidstløshed i et sanseløst forbrug af underholdningsindustri – multinationalt fremstillet med det formål at skabe profit på de mest primitive længsler og følelser i enhver af os.«

Det var dog eine grausame Salbe. Men værre endnu: det røber efter vor opfattelse en kulturminister, der opfatter det som meget afgørende at være moralvogter og smagsdommer for en befolkning, der ikke kan eller vil selv. Kultur er nu engang også frihed, frihed til at vælge, og dette valg ønsker vi at foretage uden en statsautoriseret pegefinger.

Ministeren anvender begrebet »kulturelt demokrati«. Hvis det blot betyder, at vi skal sørge for, at ingen udelukkes fra de værdier, der ligger i kulturen og i vor kulturelle arv, så kan vi nok blive enige, men en vis nervøsitet dukker op, når ministeren gør så meget ud af støtten til den utraditionelle kulturelle virksomhed.

Vi vil ikke fra det konservative folkepartis side censurere, men betyder »kulturelt demokrati«, at der nu skal bruges endnu flere penge til en indsats fra de såkaldte kulturarbejdere samtidig med, at f. eks. store dele af vore museer har problemer, samtidig med, at det traditionelle nedvurderes og nedskrives, så skal man ikke vente sympati fra vor side.

For øvrigt kan det vel heller ikke være urimeligt, at man stiller krav om en kvalitet i det, der føres frem. Efterhånden tror jeg, at nogle mennesker mener, at de har en mission f. eks. på en scene, og at det så skulle berettiggende dem til at få skatteyderstøtte.

Vi er i det konservative folkeparti enige i, at jo mere specialiseret et samfund bliver, jo større behov er der for et rigt kulturliv, men vi vil også have, at det, vi støtter, har kvalitet. Jeg sagde ikke noget om indholdet. Vi kan nemlig frygte, at udbuddet bliver for stort. Sker det, synker kvaliteten, og samtidig

går det ud over de midler, vi i det hele taget har til rådighed.

Jeg vil yderligere gøre en mere almen betragtning.

Ministeren taler om en decentralisering af de kulturelle tilbud. Vi er ganske enige. Men jeg tror, man skal passe på, at man ikke samtidig henviser til, at kommuner og amtskommuner bør gøre sådan eller sådan. Selv i vort lille land er der en betydelig forskel på, hvordan man ønsker at indrette sig i f. eks. Albertslund eller Skals, som jo er blevet verdenskendt på det sidste. Det er ikke blot et spørgsmål om, at man ikke kan få, hvad man vil have, det er ofte også et spørgsmål om, at man ikke vil have, hvad man kan få. Skal decentralisering have nogen mening, må man heller ikke hæve pegefingern og sige: det skal du gøre, for det er godt for dig.

Disse betragtninger kan såmænd også hæftes på tankerne om biblioteksvæsenet. Her peger ministeren i øvrigt på, hvad hun kalder den lige og frie adgang. Vi tror ikke på, at en moderat betaling hindrer denne adgang, og skulle en betalingsordning på dette og andre områder medføre, at borgerne fik lidt større råderet over, hvad de vil bruge deres penge til, så var det næppe nogen skade til.

Det kan undre, at netop dele af den virksomhed, der foregår i biblioteksregie, ikke har givet anledning til en vurdering af, om det ikke har hæmmet foreningslivet mange steder og dermed i virkeligheden hæmmet den vigtige del af kulturlivet, som skabes af mennesker selv i aktivitet og ikke blot af specialister.

Der foregår så meget på vore biblioteker. I Bogens Verden, nr. 2, februar 1981, kunne man se Mette Winge udtrykke sin frygt for, at man kan komme til at smide kulturarven væk, bl. a. fordi de nye bibliotekarere ikke har tilstrækkelig litteraturhistorisk viden.

Det ligger i selve dette at være konservativ, at vi vil bevare det bedste i vore traditioner og i vor historie. Derfor ser vi med uro på de problemer, der er opstået for nogle af vore bedste museer. Ministeren siger:

»Så fattige er firserne heller ikke, at nogle af de fornemste museer skal lukke deres døre eller indskrænke drastisk.«

Vi er ganske enige, og vi glæder os i øvrigt over, at ministeren her selv kommer med en slags kvalitetsbedømmelse. Men var det så ikke rimeligt at foretage en prioritering af de

[Flemming Jensen]

midler, vi har til rådighed, og lade dem, ministeren selv kalder »nogle af de fornemste museer«, få en højere stilling på listen, når midlerne fordeles, og eventuelt overlade til noget af det andet at skaffe midler ad andre kanaler end de offentlige kasser?

Teaterlivet er ofte genstand for en debat med skarpe standpunkter. Nu skal vi jo ikke her tale om Det kgl. Teater, det bruger vi aftnerne og nætterne til sideløbende. Men når det påpeges, at der burde være flere scener ude over landet, hvor Det kgl. Teater kunne spille, så mener jeg, at vi befinder os på et af de områder, jeg før har nævnt, hvor decentraliseringen trods alt kræver, at de lokale myndigheder selv bestemmer, hvad de vil bruge deres penge til. Jeg kan for øvrigt ikke undlade, selv om det måske er at stikke hånden i et hvepsebo, at nævne, at der bestemt er mange mennesker ude over landet, der fortsat håber på flere transmissioner i TV både fra Det kgl. Teater og vel fra andre teatre. I vidt omfang betaler disse mennesker i forvejen billetprisen blot uden at få en billet.

Børneteatrene indtager en stigende plads i debatten. Heller ikke her ønsker jeg at generalisere, men jeg har vist lov til at gentage, at det ikke kan være helt rimeligt, at de offentlige kasser står åbne, hver gang der er nogle mennesker, der føler, at de enten har et budskab, eller at de vil realisere sig selv. Ikke mindst teatret stiller store krav, hvis man med rette vil kunne henvende sig til andre mennesker for at tolke tanker og ideer eller for at skabe lidt munterhed i hverdagen, og det er da ikke forbudt.

Ministeren taler i sin redegørelse, som om der kun var to alternativer inden for børneteateret: på den ene side det opsøgende teater, på den anden side det ækle kommercielle. Nu behøver dette, at noget er kommercielt, jo ikke automatisk at betyde, at det er ringe, men derudover bør man nok overveje det rimelige i at køre så hårdt frem med det såkaldte børneteater. Der har faktisk været tider, hvor teatret var for alle generationer, og vi skal vel ikke også på dette område sprænge sammenholdet i stykker. Den logiske konsekvens ville vel være, at hver periode i et menneskes liv skulle have sit eget teater, så vi på den måde fortsætter den uheldige udvikling, hvor generationerne kender mindre og mindre til, hvad de hver for sig er optaget af.

Det er klart, at jeg må springe noget i det, selv om vi har fået en liberal fortolkning af taletidsreglerne. Jeg vil springe over til biograferne. Der tales om de lukkede biografer. Jeg ved ikke, om det er faldet ministeren ind, at en af årsagerne – en af dem, siger jeg udtrykkeligt – kunne være den konkurrence, man udsættes for fra offentligt finansierede filmforevisninger. Jeg vil direkte advare imod, at det skulle være en opgave for kommunerne at holde biograferne i live, så vi også her kan få en kommunalt ansat tjenestemand med kasket.

Det er klart, at en redegørelse som den, vi har fået, må beskæftige sig ret indgående med radio og TV. Vi har imidlertid sagt overordentlig mange ord her i salen netop om disse problemer gennem den senere tid, og jeg skal derfor ikke bruge megen tid på dem nu. Netop i disse dage arbejder vi jo med nærradioforslaget. Hvad TV angår, nævner ministeren lige, at vi på længere sigt må have et TV 2. Ganske enig. Specielt i lyset af den overflod af valgmuligheder, vi kan vente os, vil det være vigtigt med mere end én dansksproget kanal, og det kan næppe overraske, at vi stadig har den opfattelse, at den må reklamefinansieres.

Jeg vil i øvrigt lige føje til, når vi taler om TV, at det forekommer mig, at det er meget klogt, at ministeren nøjes med nogle ret uforpligtende betragtninger – vi kan kalde dem vent-og-se-betragtninger – omkring Nordsat-problemet.

Når jeg kun siger lidt om musikken og dens placering, skyldes det bestemt ikke manglende interesse, men den kendsgerning, at også her arbejder udvalget jo med et ganske betydeligt materiale i disse dage. Vor ordfører, fru Gerda Møller, har givet udtryk for, at den konservative opfattelse er den, at musiklivet bør støttes. Også her vil jeg dog lige føje til, at støtte til alt og alle kan føre til, at noget, vi gerne vil bevare, lades i stikken.

Kulturministeren har også idrætten i sin regie, og det er meget naturligt, at denne store folkebevægelse, 40 pct. af landets befolkning, får sit eget afsnit i redegørelsen. Vi er enige i, at der bør skabes mulighed for, at alle kan dyrke idræt. Idræt er ikke mindst leg. Derfor kan det måske synes mærkværdigt, hvis man ikke har læst hele redegørelsen, at denne leg skal omgærdes med så fine

[Flemming Jensen]

ord som, at den skal rumme »fritidspolitiske kvaliteter«. Forhåbentlig betyder disse fine ord kun, at de, som ønsker det, skal have mulighed for at lege videre, og at de, som vil være elite, skal have denne mulighed. Jeg ved godt, at der findes socialdemokrater, der ikke kan lide konkurrencen og helst så, at man arrangerede 100 m løb på den måde, at alle garanteret nåede samtidig til målet, simpelt hen fordi konkurrencen er dem en vederstyggelighed. Jeg tror, det er rigtigt at få slået fast, at det er toppen, der skaber bredde.

Må jeg mere aktuelt sige, at dansk idræt netop nu står i fare for at blive ramt økonomisk overordentlig hårdt på grund af den øjeblikkelige konflikt på det grafiske område. Der har været et nødskrig i Aktuelt den 12. april 1981, som jeg formoder at kulturministeren som minister for dette område har vurderet nøje. Jeg kunne da godt tænke mig at spørge, hvad ministeren agter at gøre for at søge at redde dansk idræt i denne situation.

Jeg vil godt i øvrigt pege på, at der naturligvis i ministerens redegørelse må ligge en politisk holdning. Det skal man ikke bebrejde nogen, heller ikke at denne holdning ikke er vores. Alle de specielle tilbud, der fremkommer f. eks. for børnene, skal ikke være »målet for en ensidigt profiterende underholdningsindustri«, som det så smukt hedder. Alle disse tilbud har, som jeg har været inde på det, i vidt omfang til følge, at atomiseringen af samfundet øges, at afstanden mellem generationerne øges, hvor den efter vor opfattelse burde mindskes. Der findes rent faktisk steder, hvor man søger at samle fremfor at sprede. Ministeren har ikke nævnt dem, men jeg kunne drage spejderbevægelsen frem, en meget positiv islæt i dagens ungdomsarbejde.

I virkeligheden er det sådan, at mange af de initiativer, vi har taget, har medvirket til, at vi har fået en situation, hvor det bliver vanskeligere og vanskeligere at tale om fælles kultur. Vort sprog er blevet et kommunikationsapparat. Vor fælles historie har i mange år været sat i skammekrogen, og store dele af undervisningssystemet har kastet vrage på nogle af de traditioner, der har været med til at gøre os til ét folk.

Samfundsudvikling kalder vi det, når vi konstaterer, at familielivet ikke har det for

godt. Vi er kommet så langt ud, at Albertslunds skolepsykolog i TV den 10. april kunne slå fast, at i gennemsnit er der 15 minutters kontakt i døgnet mellem børn og forældre. Vi skal overveje, om vi har indrettet vort samfund fornuftigt, om vi fortsat vil bilde os selv ind, at institutionerne klarer problemerne bedre end forældrene. Det hører også sammen med en kulturpolitisk redegørelse, at den stund familien efter vor opfattelse er den vigtigste kulturbærer, hvis vi giver den lov til det. Vi kan komme med alle de tilbud, vi vil, men det er ikke rigtigt, at børn modnes ved disse lade-som-om-aktiviteter, der kun er erstatninger.

Det konservative folkeparti vil fortsat støtte vort kulturliv. På intet tidspunkt i historien har den skabende kunstner kunnet klare sig uden støtte. Al snak om, at skatteyderne ikke før betalte til dette område, er – jeg må nok ikke sige »vås«, så jeg vil undlade at sige det, blot tænke det.

Når vi har sagt det, vil vi føje til, at kulturen også skal trives i frihed. Vi er efterhånden ved at være bekymrede ved den bedreviddende, der let bliver til en ekspert, som kan altting meget bedre og ved meget bedre, hvad der er bedst for os. Kulturpolitikken skal samle fremfor at splitte. Det var, tror jeg, en misforståelse, da man i 1930'erne lavede specielle arbejderidrætsklubber. Det vil fortsat være en misforståelse, hvis man bygger de kulturelle tilbud op, så de er specielle for den ene eller den anden gruppe. Et sådant system vil fremme middelmådigheden.

Poulsgaard (FP):

Det er jo en falliterklæring, at vi skal have en kulturdebat nu igen. For hvad er kultur? Ja, det er, når to mennesker mødes og sød musik opstår i hjerterne. Var det ikke Schade, der skrev det? Kultur er simpelt hen mennesker, der udveksler tanker og synspunkter og er sammen. Hvis man er i selskab eller man er sig selv og man syr stramaj, man klipper sin rosenhæk eller maler et maleri, eller lad os sige et plankeværk for den sags skyld, komponerer et musikalsk værk, spiller klaver, går i teater, til bingospil, til boldspil, ser speedwayløb, hygger sig hjemme foran fjernsynet – en enkelt gang sender de da noget, der er værd at se – alt dette er kultur. Det er også udtryk for kultur, når vi be-

[Poulsgaard]

søger vore gamle på plejehjem, de syge på hospitalet, og når vi viser medmenneskelighed over for dem, der har det svært. Men det er ikke kultur, når man nedsætter udvalg og kommissioner, som blander sig i folks måde at tilrettelægge deres fritid på. Det har intet med kultur at gøre. Så er man inde på statsdirigering af mennesker, og det ligger så langt fra den vestlige og den danske frihedstradition, at sådan noget aldrig kan blive det, man forstår ved kultur.

Ministeren har efter min mening ikke en særlig heldig hånd, når hun skal gavne den danske kultur. Nu er det selvfølgelig ikke ministerens skyld, at vi oprettede kulturministeriet, men al ulykke begyndte, da man fik oprettet det ulyksalige ministerium, der havde alle disse bedrevidende mennesker, og lige pludselig skulle en hel masse mennesker til at leve af kulturen. Ministeren har ingen særlig heldig hånd, når hun vil støtte både her og dér og alle vegne. Tiderne er hårde, og så kan de forskellige kulturelle tilbud ikke følge med i prisstigninger og andet.

Hele redegørelsen fra ministeren er én stor klagesang over disse prisstigninger, der har været både her og dér og alle steder. Men jeg vil gerne fortælle ministeren, at det også er hårdt for svineavleren, han kan heller ikke følge med prisstigningerne. Det er også hårdt for tømreren, det er hårdt for den lille købmand, det er hårdt for alle, fordi skattetrykket simpelt hen ødelægger alt i dette land. Hvis ministeren ville se med lidt andre øjne end dem, hun plejer at se med, så må ministeren indrømme, selv om hun klager gevaldigt, at aldrig nogen sinde har man skullet bruge så få arbejdsminutter til en teaterbillet, en biografbillet, koncertbillet, eller hvad man nu ellers kunne tænke sig. Jeg ved godt, at skatten kommer og stjæler en hel masse penge, så det kommer til at halte i den sidste ende. Når ministeren vil tage alle disse penge – hun er jo så kulturel – og give til disse grupper, så er der kun ét sted at tage de penge, og det er hos købmanden, tømreren, svineavleren og alle de andre, og det kan aldrig være særlig kulturelt.

Jeg har sagt det før, og jeg vil gerne gentage det her i dag: hvis dette folketing virkelig ville gavne kulturen, så skulle man ophæve kulturministeret, ophæve alle disse støtteordninger og lade kulturen klare sig selv. Så ville vi få en blomstrende kultur.

Det er lidt deprimerende at høre den konservative ordfører sige, at kulturen også skal støttes. Ja men hvor er de konservative efterhånden ved at bevæge sig hen? Er de også ved at blive socialdemokrater? Er der snart andet end socialdemokrater tilbage i dette land? Det er da rigtigt, at kulturen altid er blevet støttet, det har hr. Flemming Jensen fuldstændig ret i, og vi er mange, der gerne ville støtte kulturen på vore egne præmisser, hvis vi bare kunne få lov til at beholde et par håndører i lommen og skattevæsenet ikke flæde det hele fra os.

Men når hr. Flemming Jensen vil have den statsstyring og vil have den støtte, så må hr. Flemming Jensen jo også have det skattetryk, og derfor er det lidt deprimerende at høre på, at man skal støtte, og at man skal støtte musikliv, og hvad ved jeg. Efterhånden er det ved at være sådan, at hver kommune i dette land skal have en musikskole. Tror man da virkelig, at vi kan klare Danmarks problemer ved at undervise i musik og spille? Måske kan Abba leve af at spille, men det er ikke ret mange, der kan leve af det, vi kan ikke rigtig eksportere det. Det nytter altså ikke noget at fortsætte den linje, der skal andre boller på suppen.

Fru Mette Madsen står heroppe og siger: ja men så fattige er vi da heller ikke. Jo, fru Mette Madsen, vi er blevet betydelig fattigere. Det falder måske i tråd med, at vi oprettede det ulyksalige kulturministerium, for det havde vi ikke i 1960, og i 1960 skyldte vi ikke en krone væk. I dag skylder vi lige ved 100 mia kr. væk. Så der er da nok grund til at sige: tag nu lige og tøv en kende, som også fru Mette Madsen var inde på, i stedet for at bygge Det kgl. Teater om og lave musikskoler, og jeg ved ikke hvad. Uha, man får jo kuldegysninger, når man læser denne kulturredegørelse, hvor ministeren henviser til biblioteksbetænkningen. Jeg skal love for, at det bliver gode tider for bibliotekarerne, når den betænkning omsættes i lovgivning, men det bliver ikke særlig godt for dem, der skal betale for det.

Nu, hvor vi er inde på bibliotekerne, sagde hr. Lasse Budtz nogle bemærkninger om, at det søreme var bibliotekarerne, som skulle bestemme bogudvalget, det var ikke noget, de folkevalgte skulle blande sig i. Ja vel, det er et synspunkt, man kan have. Jeg står her med en bog, der hedder »Barn og barn imel-

[Poulsgaard]

lem«. Jeg ved, at den findes på en lang række biblioteker. Den er skrevet af en mand, der hedder Kristen Bjørnkjær – jeg ser til min rædsel, at han også har skrevet et TV-stykke, så må vi se, hvad der kommer ud af det. Jeg har spurgt formanden inden mødet her, om jeg må citere fra denne bog, der hedder »Barn og barn imellem«, og formanden har nægtet mig det, og jeg giver formanden ret. Hvis jeg havde været i formandens stol, ville jeg også have nægtet medlemmerne at citere dette fra folketingets talerstol. Vi er kommet derhen med frit bogvalg på biblioteker og andre steder, at det, vi byder vore børn, det, der ligger i vore børneværelser, ikke kan siges fra folkets talerstol. Jeg synes, det er grove løjer. De, der er interesserede, kan få lov til at låne bogen af mig. Kan hr. Lasse Budtz huske den ballade, der var i Thisted, da de folkevalgte var sig deres ansvar bevidst, og hvor de sagde: vi vil ikke have det svineri – det var Bent Hallers bøger »Sabotage« og »Katamaranen«, og hvad det var – men det skulle de folkevalgte bare holde fingrene væk fra? Nej, de skal bare bevilge pengene, og så skal de kloge kulturprofeter nok dirigere med os. Jeg synes, det er frygteligt.

Hr. Lasse Budtz vil jo nedbryde klasseskel, og han snakker om frihed, men frihed i hr. Lasse Budtz' øjne er altså tvang over for andre, for hr. Lasse Budtz vil godt tvangsudskrive mig til at støtte det, som jeg er så inderligt imod. Det skal man være socialdemokrat for at kunne udlægge som frihed. Det var i hvert fald sådan, hr. Lasse Budtz sagde.

Hvad er det, man vil? Hvad er det, magthaverne vil i dette land? Nu har vi lige fået et nyt eksempel. Jeg har ikke set filmen, jeg var inviteret i biografen i går aftes, men jeg skulle til Søllested på Lolland og snakke lidt kultur dér, og jeg kunne ikke være to steder. Christian Braad Thomsen har lavet en film. Så vidt mig bekendt hedder den »Den man elsker«. Den er betalt af statens filminstitut, altså skatteydermidler. Den bliver vist mange steder, bl. a. i det konservative Gentofte. Mig bekendt har vi en lov, der siger, at blodskam er forbudt, og det mener jeg er rigtigt, men nu forsøger den film, betalt af offentlige midler, at sætte spørgsmålstegn ved blodskam, at vi også skal have lov til det. Er der da slet ingen værdinormer, der er hellige i

dette land, skal alt brydes ned? Jeg spørger bare. Jeg regner ikke med at få svar.

Vi har også en masse børneteatre. Dér vil jeg give den konservative ordfører fuldstændig ret. Der skal også være en lille smule kvalitet. De unge skal jo have meningsfyldt arbejde, uha, uha, uha, det skal være så meningsfyldt, det hele. Vi ser dem jo gang på gang i fjernsynet sidde dér og sige: vi gider da ikke stå på fabrik eller gøre rent, nej, det skal være meningsfyldt arbejde. Noget af det, de unge forstår ved meningsfyldt arbejde, er at rende og spille fransk klovn på en eller anden børneteaterscene. Vi kan jo altid få de andre tåber til at betale, for de er så dumme, og i kulturens hellige navn skal der ingen censur være nogen som helst steder. Man opretter børneteatre næsten i enhver kommune. Så er der nogle unge mennesker, der får lov til at hygge sig og have det rart dér. Men bestille noget fornuftigt, det vil de ikke.

Vi har en børneavis, og redaktøren var forleden dag i fjernsynet. Nej, nej, nej, sådan noget som reklameannoncer, det vil man ikke røre ved med en ildtang, uha, uha, det var noget stygt noget. Selv om avisen kørte med et underskud på 400.000 kr., så den kvindelige redaktør da meget fortrøstningsfuldt på fremtiden, for hun var da ganske sikker på, at vor kulturminister nok skulle spytte i kassen, og kommuner og amter skulle også nok spytte lidt i kassen, så de kunne more sig med at udgive en avis. Men selv at gøre en indsats, nej, det er man da ligeglad med. Om der i det hele taget er behov for en børneavis, kan man sætte et stort spørgsmålstegn ved med de få abonnenter, den har. Men all right, de har jo fået at vide, at de bare skal komme til ministeren, hun siger aldrig nej.

Man har så mange græsrodsbevægelser i dette land, og i hvert fald i socialdemokratiet er de vældig vakse – nogle af dem, der tror, der er stemmer i det – til at lytte til de forskellige græsrodsbevægelser. Hvorfor lytter man aldrig til de græsrodsbevægelser, der siger nej til kulturstøtten? For det gør de jo. Hvorfor tør man ikke sende de kunstlove, vi har, ud til folkeafstemning? Fordi man ved, at de ville falde med et brag.

Det ved man, og så kan man jo ikke bruge kulturen eller kunsten til at opdrage folk, som fru Ritt Bjerregaard kom til at skrive i sin rapport fra en kaffeklub. Hun er da ær-

[Poulsgaard]

lig, den gode socialminister, det skal jeg da lade hende, somme tider. Hun skrev: ja men skal vi i det hele taget støtte den kultur, som ikke vil støtte socialdemokratiet? Det satte hun spørgsmålstegn ved. Det er ærlig snak. Men jeg forstår ikke, at den liberale del af folketinget hopper med på den galej og også vil støtte både her og dér og ikke vil være med til at sende disse kulturlove ud til folkeafstemning.

Der skete ingenting ved, at de faldt. Kulturen vil blomstre op. Vi har nemlig en meget, meget kreativ befolkning. Vi har en befolkning, der virkelig kan skabe kunst. Se, hvor skønt vort land er, når man kører igennem vort land i øjeblikket, med hække, der er klippet, græsplæner, der er slået, døre og vinduer, der er malet. Gå da i de forskellige forsamlingshuse, hvor man mødes til folkedans, hvor man mødes til dilettant og alverdens ting, hvor vi har den ene festaften efter den anden. Det foregår fuldstændig uden statsstøtte, og folk morer sig og har det dejligt.

Det kunne måske hænde, at noget af alt det finkulturelle ævl, vi har, som befolkningen ikke vil have, ikke ligefrem fik de allerbedste forhold de næste 10-15 år, men vi kan indspille hele skidtet på film og putte det ned i et arkiv. Så kan vi tage det op igen, når vi får bedre råd til det. Det er helt givet, at den folkelige kultur og det med medmenneskeligheden, der ligger i kulturen, det vil overleve.

Jeg vil endnu en gang opfordre til, at man virkelig seriøst tænker på, om vi ikke skulle tage en folkeafstemning om kulturstøtte eller ej. Det er øregas, man hører hele tiden om, at det jo ikke er ret mange øre af statsbudgettet. Nej, men hvad med alt det, der bliver givet i kommuner og amter? Det løber op, det hele. Biblioteksvæsenet i dette land koster noget over 1 mia kr., og med de tanker, der ligger i kommissionsbetænkningen, skal jeg love for, det har jeg sagt en gang før, at det bliver godt for bibliotekarerne, men det bliver ikke ret godt for den almindelige mand.

Den almindelige mand gavner socialdemokratiet jo ikke med den kulturpolitik. Det ved de også. Vi kan tage enhver undersøgelse. Det er de bedrestillede, der først og fremmest bruger biblioteker, først og fremmest bruger teatre. Derfor er den førte kulturpoli-

tik simpelt hen et tilskud til den herskende klasse, men det var vel også meningen.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Jeg vil gerne spørge fremskridtspartiet og hr. Poulsgaard, om hans bemærkninger skal forstås således, at man heller ikke vil være med til at bevare de kulturelle værdier, vi har, for eftertiden.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Vi har nogle kirkebygninger, de rummer kulturelle værdier, de skal selvfølgelig bevares. Vi behøver ikke bevare enhver flintøkse, vi har i dette land, der findes så mange privatsamlinger også. Selvfølgelig skal vi bevare den kulturarv, vi har, men hvis vi ikke har råd til at fremvise den nu, så kan vi putte den i en mølpose nogle år. Det var det, jeg sagde. Jeg tror nok, vi på budgettet har afsat 50 mill. kr. til det, så vi vil bevare det væsentlige af den kulturarv, vi har.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

Jeg forstod hr. Poulsgaards bemærkninger om biblioteksvæsenet på den måde, at det kunne vi putte i mølposen. Jeg vil da gerne spørge hr. Poulsgaard, om jeg har forstået det rigtigt eller vi skal bevare biblioteksvæsenet, som det er, og undlade at udbygge det. Jeg ser med megen kritik på væsentlige dele af det, der sker i biblioteksvæsenet, det har jeg sagt, men vi vil da gerne vide, om hr. Poulsgaards bemærkninger skal forstås sådan, at biblioteksvæsenet også hører hjemme sammen med flintøkserne.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Skal hr. Poulsgaards bemærkning forstås således, at han vil være med til på museer at opbevare den kunst, der er skabt igennem tiderne, og vil være med til i rimeligt omfang at købe kunst op, således at eftertiden kan se, hvad fortiden og nutiden har været i stand til at præstere?

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Jeg vil ikke være med til at købe kunst op. I det øjeblik den danske befolkning får lov til selv at beholde skillingerne, vil der være så mange, der køber kunst op, at den vil blive bevaret for eftertiden. Se på vore herregårde i dag, se, hvad for en kulturværdi der ligger dér! De skal nok blive bevaret.

Til hr. Flemming Jensen vil jeg gerne sige: biblioteksvæsenet skal hvile i sig selv. Over en 15 års periode skal biblioteksvæsenet hvile i sig selv, idet brugerne betaler den fulde kostpris. Rent bortset fra de specialbiblioteker, der skal være tilknyttet de højere læreanstalter, skal biblioteksvæsenet hvile i sig selv.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Reelt er der vel så ikke så forfærdelig meget, som fremskridtspartiet og hr. Poulsgaard vil være med til at bevare. Men det, der kalder mig herop igen, er bemærkningen om herregårdene. Hr. Poulsgaard synes at være forholdsvis dårligt orienteret. Herregårdene er først og fremmest i dag et spørgsmål om en kulturel arv. Det kan ikke være hr. Poulsgaard ubekendt, at der ikke er et økonomisk grundlag for de private til selv at bevare dem. Jeg spørger derfor: er det en national opgave at bevare disse ting?

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Hr. Poulsgaard talte om de gode fester i forsamlingshusene, hvor folk morede sig gratis. Jeg vil gerne spørge hr. Poulsgaard, om han går ud fra, at ingen forsamlingshuse eller medborgerhuse bliver støttet kommunalt. Tror hr. Poulsgaard ikke, at de folk, der sidder dér og synger og spiller, har lært det med tilskud, eller at i hvert fald deres børn går på musikskoler? Jeg vil også gerne spørge hr. Poulsgaard, om ikke han mener, at alle disse mennesker – eller de allerfleste af dem – hjemme på deres bord har bøger, de har hentet i biblioteket. Sådan kunne jeg blive ved, men jeg kunne godt lide at få et svar på bare disse tre spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Vi havde i hvert fald engang et fornuftigt skolevæsen, der lærte vore børn at synge og spille og den slags ting, og det håber jeg så sandelig vi kan blive ved med. Der har man selvfølgelig fået et indirekte tilskud til den kulturaktivitet, som bliver udøvet i forsamlingshusene, og det skal vi også fortsætte med efter fremskridtspartiets mening.

Når det drejer sig om biblioteket, må fru Mette Madsen forstå, at nu lever vi i 1980'erne og ikke i 1880. Dengang var der brug for noget folkelig oplysning. Da var der en fattig befolkning, der havde brug for noget viden og nogle bøger. I dag har vi alle sammen råd til at købe sådan en stak ugeblade – jeg sælger dem selv i min biks derhjemme – og dem giver vi 10-11 kr. for. Kom ikke og sig, at man ikke har råd til at give et par kroner eller tre for at låne en bog på bibliotekerne. Hvis folk ikke vil det, ja, så bliver der ingen bøger at låne ud. Vi kan friholde 10 pct. af udlånet til de ældre medborgere, der har det svært, men resten skal altså til at betale for at låne bøger på biblioteket.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Når man hører talerne fra venstre og konservative, må man egentlig undre sig en lille smule. Det er, ligesom om man kører med på socialdemokratiets vogn og taler om gratis goder, gratis glæder. Det er, ligesom om man har glemt, at det koster nogle penge. Der er jo nogle, der skal betale det i sidste instans. Det er måske nogle af dem, som slet ikke har lyst til at være med til de gratis glæder, når de andre danser rundt om guldkalven. Grammofonpladeudlån fra biblioteker og tegneserier m.v., er det det, konservative og venstre går ind for nu?

Man taler om forsamlingshusene derude. Den undersøgelse, der blev lavet, viser, at arbejderne gik til politiske møder, til bingo/bankospil osv. Det ydes der mig bekendt ikke noget tilskud til. Men hvem var det, der gik til det andet, til musik osv.? Det var dem, som i forvejen havde penge nok, og det var dem, som i forvejen havde de høje uddannelser. Jeg undrer mig altså en lille smule over fru Mette Madsen. Man taler om gratis goder, men der er trods alt nogle, der skal betale for dem.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Jeg fik ikke svar fra hr. Poulsgaard med hensyn til, om man selv skal betale for at holde fester og møder i forsamlingshusene.

Jeg vil sige til hr. Knud Lind, at jeg vil godt benytte denne anledning til at slå den myte ihjel om den sorte krone, som stadig forfølger venstre. Venstre har aldrig ønsket skat på folkeoplysning. Venstre ønsker ikke skat på de glæder og berigelser, folk kan få ved at udvide deres ånd og deres tilværelse ved at låne skønlitteratur. Der er mange andre ting i bibliotekerne. Vi er enige i, at de skal være der, men vi vil se kritisk på, hvilke ting der skal være gratis. F.eks. har vi ikke noget imod, at der kommer en afgift på udlån af bånd og plader. Vi vil også opfordre kommunerne til, at der ikke sker overlappninger med de andre aktiviteter, med sociale foranstaltninger, museer, kulturhuse, og hvad der ellers er. Men skat på folkeoplysning og tilegnelse af de værdier, der ligger i bibliotekernes udbud af skønlitteratur, det ønsker venstre ikke.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

Et par bemærkninger til hr. Knud Lind. Kultur har, så vidt jeg ved – det blev i øvrigt bekræftet af hr. Poulsgaard her fra talerstolen – aldrig været gratis. Det har altid været befolkningen, der har betalt. Nu går det direkte over skatterne. Det kan være en fordel, for så kan man begynde at se, hvad man betaler, og så kan man sige: dér betaler jeg for meget; jeg vil hellere have det et andet sted.

Vi vil ikke på noget tidspunkt være med til at ødelægge den traditionelle kultur, som er med til at gøre os til ét folk – endnu i hvert fald. Det gør vi, hvis vi følger den linje, som hr. Poulsgaard gør sig til talsmand for.

Det er egentlig for nemt at stå heroppe og slynge noget ud om tegneserier og pladeudlån. Det er jo ikke det, vi har drøftet. Vi har drøftet, om der skal være frihed til at tilegne sig traditioner, kultur, i dette land. Det ønsker vi der skal være. Men vi er klar – det har jeg sagt meget tydeligt – til at prioritere, for der er masser af ting, der går over gevind.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg er glad for at høre, at fru Mette Madsen her fra talerstolen nu siger, at hvis fru Mette Madsen skal holde en fest i forsamlingshuset, så skal naboerne være med til at betale for fru Mette Madsens festligheder. Jeg er ikke sikker på, at naboen er så interesseret i det. Vi ønsker netop en frihed til ikke at være med til at betale til fru Mette Madsens og konservatives udskejelser i forsamlingshusene.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt spørge fru Mette Madsen: hvad forskel er der egentlig på at låne en roman af Goethe og en plade med Mozart, hvad forskel er der på at låne en bog med moderne lyrik og en plade med jazz? Jeg forstod, at det, der er oplevelser og værdier og berigelse, skulle man i hvert fald ikke betale for. Det var skønlitteraturen, forstod jeg, men jeg forstår ikke forskellen. Der er lige så megen oplevelse og berigelse og nyskabelse i at låne en grammofonplade som en bog. Jeg beder om at få at vide, hvorfor det ene skal koste noget og det andet ikke.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hr. Poulsgaard får ordet for en kort bemærkning og dernæst fru Mette Madsen, og så tager vi ikke flere korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Hr. Flemming Jensen sagde: der er en masse ting, der går over gevind. Det kan vi blive 120 pct. enige om. Derfor har vi i forbindelse med finanslovbehandlingen stillet ændringsforslag om, at dette og hint skulle fjernes, at vi skulle nedtrappe tilskuddet, men vi har som regel savnet følgeskab fra det konservative folkeparti. Derfor er mit spørgsmål: når vi i år skal til at stemme igen om ændringsforslag til finansloven, kan vi så regne med, at pladeudlån og al den slags ting på biblioteket, det vil de konservative støtte os i at vi får væk?

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

[Anden næstformand]

Ja, nu blev der stillet et direkte spørgsmål; så kan der gøres undtagelser fra den meddelelse, jeg gav før.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Egentlig vil jeg da give fru Ingerlise Koefoed ret, men det er jo også, som det er sagt flere gange, sparetider, og derfor vil vi fra venstre holde på det, der var den oprindelige mening med bibliotekerne: det skal fortsat være gratis, men vi må se på enkelte af de aktiviteter, der siden er kommet til. Jeg kunne tænke mig, at en afgift på bånd og plader måske kunne være en slags depositum. Det er klart, at hvis man siger, det skal koste noget at få en plade og et bånd med hjem, så må bibliotekerne indrette faciliteter, hvor man i hvert fald på bibliotekerne kan sidde og høre disse ting. Der ligger også i muligheden for at tage plader og bånd med hjem et stort problem med ophavsret, idet man taper. Det er usigelig let at tappe en gramfonplade; det er ikke så let at stå og tage en fotokopi af en hel bog.

Jeg mener, at når vi får gennemført bloktilskuddene fuldt ud, vil det blive noget, vi må overlade til kommunerne. Jeg overlader i og for sig trykt til kommunerne og de enkelte borgere i de enkelte kommuner selv at finde ud af, hvordan biblioteksvæsenet skal drives i den enkelte kommune.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Hr. Flemming Jensen for en kort bemærkning. Jeg henstiller, at der ikke stilles yderligere spørgsmål, så vi kan komme videre i talerlisten.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

Hr. Poulsgaard fortsætter, hvor han slap. Først kørte han ind på noget, jeg ikke havde nævnt, tegneserier og andet, og nu vil han have, jeg skal besvare, hvorledes vi vil stille os til et eller andet antal tusinde ændringsforslag fra fremskridtspartiets side. Det konservative folkeparti har ved hver eneste finanslovdebat peget på betydelige besparelsesmuligheder, som vi desværre ikke har kunnet få igennem. Vi vil fortsat gå imod alt, hvad vi føler går over gevind.

Jeg forstår slet ikke bemærkningen om pladeudlån. Det er jo noget, vi stort set klarer ude i kommunerne. Jeg kan sige, at dér, hvor jeg har med det at gøre, er der ikke pladeudlån, og der kommer det heller ikke, så længe jeg har noget med det at gøre.

Ingerlise Koefoed (SF):

Når jeg ser ud over denne tomme sal en dag, hvor vi diskuterer noget så vigtigt som kulturpolitik, kommer jeg til at tænke på et råd, jeg fik forleden aften. Der var én, der sagde til mig: »I har forfærdelig svært ved at finde ud af, hvad I skal gøre af afstøbnings-samlingen, hvad med i hvert fald at tage alle de siddende figurer og sætte dem ind i folketinget, så var der da nogen, når I andre stod deroppe på talerstolen.« Ideen var måske ikke helt ringe.

I øvrigt – for at gå over til den mere alvorlige del af festen – vil jeg sige, at der nok ikke er tvivl om, at der ligger et meget stort arbejde bag den kulturpolitiske redegørelse, som vi debatterer her i dag. Redegørelsen er, som det også er blevet sagt før i dag, meget ordrig og meget, meget bred. Den viser en ganske åben indstilling til kunst og kultur og til det enkelte menneskes krav på at kunne udfolde sig, den omtaler den kommercielle kulturbevidstløsgørelse, og den siger noget godt om ytringsfrihed og om en nødvendig demokratisering af kulturlivet. Der er bare så mange pæne ord og så mange rigtige tanker i den redegørelse, at den kommer til at virke meget uforpligtende.

Der er en fuldstændig mangel på prioritering, og så er der det, der gør det hele noget utroværdigt, nemlig en illusion om, at det går ganske godt med det kulturelle her i landet, der spares såmænd ikke så meget på kulturen som på andre områder – jeg beder om bevis på det – og man kan sikkert holde de betrængte områder oven vande og tage nye initiativer samtidig.

Jeg synes faktisk ikke, at der er noget rimeligt belæg for den optimisme. Jeg synes ikke, det går særlig godt, ikke bare fordi bevillingerne til de kulturelle områder er dalende – de var jo små i forvejen, så nedskæringer rammer temmelig hårdt – men også fordi der er så mange tendenser i samfundet, der gør det vanskeligt for de fleste at få de muligheder for selv at udfolde sig og udvikle

[Ingerlise Koefoed]

sig, som er de allervigtigste forudsætninger for et folkeligt kulturliv og for, at kunstpolitikken og kulturformidlingspolitikken kan få betydning for andre end de få kunstnere, der har glæde af den, og de kulturformidlere, der lever af den.

Det er nemlig helt rigtig, hvad der står i de første linjer af kulturministerens redegørelse, at kultur ikke lever i et tomrum, at den er en vigtig del af samfundspolitikken, og at dens vilkår bestemmes af den udvikling, der er i samfundet. Spørgsmålet er så bare, hvem der bestemmer samfundets udvikling, hvilke kræfter og hvilken struktur der er bærende.

Sådan som det ser ud i dag, fremmer man ikke den enkeltes fornemmelse af at have betydning, og det er temmelig fatalt for det kulturelle liv, for kun mennesker, som er bevidst om deres egen situation, som har tillid til sig selv og tror på mulighederne for en bedre tilværelse, kun de mennesker er for alvor i stand til at tage kampen op imod undertrykkelse og udbytning.

Kulturkampen, kampen for en friere og bedre tilværelse uden undertrykkelse, kan kun kæmpes i fællesskab. Men vi ser fællesskabet svinde, opsplitningen mellem fritid og arbejde øges, opsplitningen mellem dem, der har arbejde, og alle de andre bliver stærkere. Det specialiserede arbejde med dets ensformighed og tempoopskruning fremmer isolationen, og den måde, som arbejdslivet er organiseret på, fremmer fornemmelsen af manglende indflydelse og betydning.

Dertil kommer trætheden, angsten for at miste det arbejde, der i sig selv ikke er så meget værd, dobbeltarbejdet for småbørnsforældre, især småbørnsmødre, fremtidsangsten og angsten for krig. Alt dette er sammen med livet i de små, lukkede lejligheder eller huse med fjernsynsskærmen kværnende med til at gøre mange mennesker til ganske lette ofre for manipulation, bl. a. den manipulation, der ligger i de fleste af de kommercielt skabte tilbud om underholdning, adspredelse, lyserøde drømme og falsk behovstilfredsstillelse.

Vi har jo allerede i dag hørt, at mennesker skal have det, som de vil have, og at altså f.eks. ugeblade er det, de skal have, for dem køber og læser de fleste jo. Vi skal ikke komme her og være formynderiske på befolkningens vegne, bliver det sagt. Det er jeg sådan set enig i, men min opfattelse af, hvad men-

neskene, hvad vi vil have, er nok noget afvigende fra en del andres. Jeg er overbevist om, at de fleste af de kommercielt fremstillede adspredelsesmidler er alt andet end det, mennesker virkelig ønsker, at de er erstatning for rigtigt liv, og at det er en erstatning, som hviler på klart forudberegnete virkninger. En væsentlig side af den kommercielle bevidsthedsindustri er, at den tager udgangspunkt i nogle ægte behov, f.eks. behov for fællesskab og tryghed, og forskyder dem til kunstige behov, f.eks. for ting, som så tilfredsstilles på en måde, så behovene stadig væk holdes i live. Sådan virker meget af reklameindustrien og meget af ugeblads-, romanblads-, popkultur- og dåsemusikindustrien. Derfor er og bliver den kommercielle bevidsthedsindustri en af hovedfjenderne for dem, der tror, at kulturpolitik og bevidsthedsskabelse har noget med hinanden at gøre, og som ønsker at være med til at fremme bevidstheden om eget værd og egne kræfter.

Vi kan ikke i det eksisterende samfund slå den kommercielle kulturindustri tilbage, men vi kan forlange, at der skabes og opretholdes et alternativ, og vi kan arbejde på at ændre samfundet, sådan at mennesker selv arbejder med på alternativerne og efterhånden afviser at lade sig spise af med, hvad der laves af multinationale bevidsthedsmagere.

Kulturministeren siger et sted i redegørelsen, at uden vore teatre, orkestre, museer og biblioteker ville vi ikke have haft noget levende kulturliv i dag. Selv om jeg går ind for at bevare og udbygge disse ting, vil jeg vove at påstå, at vi ville have haft et levende kulturliv også uden dem, et anderledes kulturliv måske, men man kan umuligt forestille sig et samfund uden teater, litteratur og kunst. Der var da også en Njals Saga, før vi fik kunsthåndfonden, og der var hulemalerier før museerne.

Det ville nok være rigtigere at sige, at uden et folkeligt kulturliv havde vi næppe haft støtten til teatrene, til museerne, til orkestrene og til bibliotekerne. Og uden et folkeligt kulturliv bliver vi næppe ved med at kunne skaffe penge til dem. Alle disse ting kan nemlig betragtes som tilskud til det folkelige kulturliv; det kan være næring, men det kan ikke være rødder. Det er den enkelte mands og kvindes, det enkeltes barns muligheder for selv at tegne, male, synge, fortælle historier, lege og lytte, der er forudsætningen

[Ingerlise Koefoed]

for, at alt det andet kan bæres oppe, blive brugt og bæres videre.

Derfor må det at skabe et tilfredsstillende, frugtbart samfund, hvor mennesker kan blomstre, være det vigtigste kulturpolitiske arbejde, men det ville være at forflygtige ansvaret for det daglige kulturliv at sætte punktum her. Sådant som tingene er i dag, tunge og ulevende, må vi alligevel holde fast ved, at om ikke andet, så er det en vigtig kulturpolitisk opgave at stille rammer til rådighed for menneskers egne aktiviteter og egne udfoldelser.

Vi har set huse, alhuse, aktivitetshuse, medborgerhuse, skyde op rundt omkring og meget ofte blive lukket igen, fordi de aktiviteter, der foregik i dem, ikke passede det rådende politiske flertal, desværre ikke sjældent et socialdemokratisk flertal. Det er glædeligt, at man af redegørelsen kan læse, at kulturministeren finder aktiviteterne i husene vigtige. Jeg håber, at det vil blive sagt så højt, at de socialdemokratiske kulturpaver rundt omkring kan blive noget mere varsomme med at lægge hindringer i vejen for de aktiviteter, som mennesker selv ønsker at lave. Jeg håber også, at den forhandling om Kvindehuset i København, som kulturministeren lovede mig forleden i et svar på et skriftligt spørgsmål, snart kommer i gang, så den vigtige aktivitet kan få bedre og sikrere rammer.

Vi ser, at spillesteder for folkemusik og anden ny musik går ned for øjeblikket, uden at nogen rører en finger. Vi hører overalt ønsket om øvelokaler til musik og muligheder for at spille teater, uden at man skal rydde hele dramaet til side kl. 22, fordi fritidsloven lukker på det tidspunkt. Jeg tror ikke, at man skaber kultur alene ved at stille lokaler og faciliteter til rådighed, men jeg tror, at man kvæler mange muligheder ved ikke at gøre det.

Jeg tror også, man kunne gøre meget for at fremme samtalen og fællesskabet ved noget så enkelt som at stille skrivefaciliteter til rådighed, give plads for lokale workshops, for fremstilling af mere lokal radio og TV og den slags. I begyndelsen vil mange af disse ting selvfølgelig blive brugt af de i forvejen interesserede, af pædagogerne og lærerne og bibliotekarerne og kollektivistene. Men efterhånden kommer de andre nok også med, fordi de finder ud af, at det, de vil fortælle,

er mindst lige så vigtigt som de andres. Der er nemlig, som hr. Poulsaard ganske rigtig sagde, mange flere græsrodde, end vi normalt regner med.

Om den mere specielle del af kulturministerens redegørelse vil jeg sige, at vi i SF godt vil give offentlig støtte til kunst, kulturformidling og til en vidtstrakt decentralisering og demokratisering af kulturlivet, fordi vi erkender behovet for støtte, ikke mindst som mulighed for at bevare og fremme et modspil til den kommercielt styrede kultur.

Kulturlovgivning er nødvendig, men det er ikke indlysende klart, at den kulturlovgivning, vi har, er den rigtige, og kulturlovgivning er i øvrigt heller ikke i sig selv nogen sikkerhed for, at tingene kommer til at fungere i overensstemmelse med lovgivningens ånd.

Hvis man f.eks. ser på teaterlovgivningen, kan man nok i princippet være enig i, at det er rimeligt at decentralisere ansvaret for teaterlivet, sådan som det er sket, men det er meget betænkeligt, når de decentrale led ikke vil påtage sig et ansvar. Hvad er der ikke sket med en del af de gode små teatergrupper? Hvad er der ikke sket med børneteateret, fordi amterne og kommunerne ikke gør, hvad de kunne, for de små teatre? Hvad sker der i øjeblikket med Bristol Teatret? Og hvad med de teatre, der står uden for alle ordninger – frivilligt som Posthus-Teatret eller ufri-villigt som dem, der ikke fandt nåde ude i det decentrale?

Jeg tror, at man alvorligt må overveje i den kommende teaterlov at forpligte amter og kommuner stærkere, også selv om Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen ikke ønsker det. Der bør faktisk være teatre alle vegne, og det bør måske også pålægges amter og kommuner at afsætte en vis procentdel af de penge, de skal bruge til teatre, til børneteatre.

Det udvalg, som ministeren har nedsat om teaterloven, bør også se på, om man ikke skulle afløse de gældende billetkøbsordninger, Arteordninger, og hvad de nu alle sammen hedder, med generelle tilskud til teatrene, sådan at folk selv kunne vælge helt frit, hvordan, hvorfor og hvornår de ville gå i teatret, og ikke skulle være tvangsindlagt til f.eks. at tage i hvert fald én forestilling, som de ikke brød sig om, for at få to andre, som de selv ønskede.

[Ingerlise Koefoed]

Det er desværre umuligt her at gå i detaljer med alle de områder, der berøres i redegørelsen, så jeg vil nøjes med ganske få ting endnu.

Der har stået i Information, at der i redegørelsen står usædvanlig meget om billedkunst. Tja, det kommer nu an på. Der står meget lidt om de eksisterende kunstmuseers situation, meget lidt om afstøbningssamlingen, som det vel var på tide at få på plads også andre steder end her i folketingsalen, og der står noget om værksteder og et center for aktuel kunst. Dette, afstøbningssamlingen, værksteder og moderne kunst, synes partout at skulle løses på én gang. Hvorfor egentlig det? Hvad haster mest? Jeg vil godt her sige, at jeg tror ikke på ideen om at pakke det hele sammen i to pakhuse, men jeg synes, at ministeren skulle tage imod indbyggelsen til at se på Frihavnen og se på de planer, som adskillige arkitekter i de senere år har udarbejdet for anvendelse af Frihavnen.

Om ideen om et center for aktuel kunst vil jeg i øvrigt sige, at den forekommer mig at være meget lidt ambitiøs. Er det virkelig meningen, at vi, der i den grad i statens museum har forsømt ny udenlandsk kunst, skal lave et center for dansk nutidskunst alene? Skulle vi ikke i hvert fald lave noget, der lignede Moderna Museet i Stockholm, Høvikodden i Oslo eller Stedelijk i Amsterdam. Vi har faktisk museer her i landet, som godt kunne arbejde videre med den danske kunst, og vi har ikke ret megen international kunst. Det er udmærket, at forskellige indkøbskomiteer køber ind for kunstfonden – det er udmærket, og det er nødvendigt – men det kan vel ikke være de indkøb, som skal danne udgangspunktet for det meget omtalte moderne museum?

Folkebiblioteker vil jeg ikke sige meget om nu, for dem vender vi jo tilbage til om kort tid. Jeg vil kun sige, at det ser ud, som om den vanvittige idé, der gik ud på at konstruere et gennemsnitsbiblioteksbeløb pr. indbygger, virker som forudsagt af næsten alle andre end kulturministeren, nemlig sådan: materialekontiene daler, de bedste biblioteker sparer mest, og de dårligste går ikke fremad. Skævheden bliver måske mindre, fordi de gode bliver dårligere, men det var vist egentlig ikke formålet – eller var det?

I indledningen til redegørelsen nævner ministeren bl.a., at det kgl. bibliotek er kom-

met langt bagud med bevillinger, men at det nok vil kunne holdes oven vande. Jeg vil gerne spørge: hvordan det? Ikke bare det kgl. bibliotek, men alle forskningsbibliotekerne under kulturministeriet har i de senere år måttet spare så meget, at de overhovedet ikke kan følge med forskning og uddannelse. Holdes oven vande kan de faktisk kun med meget betragtelige bevillinger. Er kulturministeren indstillet på at give dem?

Til sidst meget lidt, desværre, om børnene, som kulturministeren gør meget ud af. Børnene, der er de nemmeste ofre for kommerzialismen, er dem, der har stærkest krav på ordentlige tilbud. Vi ved, at der er mangler i børnetilbuddene, at de socialt dårligst stillede børn får de dårligste kulturelle tilbud. Hvad vil kulturministeren gøre for, at børnene skal få bedre udfoldelsesmuligheder, bedre lege- og idrætsforhold, bedre og flere bøger, mere teater, flere ting, de selv kan være med til at lave? Alle de rapporter, som vi har liggende fra ministeriets arbejdsgruppe om børn og kultur, ligger og råber om mangler. Hvordan kan man nyttiggøre rapporterne?

Til allersidst. Hvad vil kulturministeren egentlig gøre for, at børneavisen, som fik Sabroeprisen forleden, ikke skal glide ud af børnemarkedet?

Jeg vil slutte med at sige, at jeg vender tilbage i efteråret med mere om børn og unge, og jeg opfordrer ministeren til at lægge op til en speciel redegørelsesdebat om idræten. Hvis ikke, tror jeg nok, vi er nogle, der vil tage initiativ til en forespørgselsdebat.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak for redegørelsen. Den er lang. Der er brugt mange ord, og derfor er der også i den redegørelse flere ting, som det radikale venstre støtter og er glad for er kommet med. Det vil jeg gerne have sagt til indledning, før jeg går videre.

Nu er det jo sådan, at kultur og kulturpolitik kan formuleres på mange måder. Af formuleringen og definitionen af ordene »kultur« og »kulturpolitik« afhænger den rolle, man ønsker at give kultur og kulturpolitik. Sådan som jeg har forstået ministerens baggrund for redegørelsen, er jeg overbevist om, at ministeren har været for beskeden i placeringen af kultur og kulturpolitik og derved

[Bernhard Baunsgaard]

kommer til at give kulturen og kulturpolitikken en alt for ringe rolle.

Ministeren siger til indledning, at kulturpolitikken er en del af samfundspolitikken, og at kulturpolitikens vilkår bestemmes af den udvikling, der har været i samfundet. Det kan jo lyde meget rimeligt og rigtigt, men jeg mener, at det er en fuldstændig forkert formulering. Er det virkelig rigtigt, at kulturpolitikens vilkår skal bestemmes af, hvad der i øvrigt sker i samfundet? Hvis det er rigtigt, så kan kulturpolitikken jo kun blive en mindre væsentlig del af den samlede samfundspolitik, men sådan bør det ikke være, og sådan er det ikke. Efter min opfattelse er det lige omvendt. Kulturpolitikken bør være udgangspunktet og bestemme de vilkår, som samfundspolitikken skal virke i. Det giver en væsentlig forskel, en meget afgørende forskel.

Ministeren er i sin redegørelse optaget af kulturpolitikken og dens forhold til fritiden, også den fritid, som er uønsket, fordi den skyldes arbejdsløshed. Det bliver efter ministerens opfattelse en meget væsentlig side af kulturpolitikken at gøre denne fritid meningsfyldt. Efter min opfattelse skal kulturpolitikken ikke blot være noget, som kan gøre vor fritid meningsfyldt. Kulturpolitikken er forudsætningen for, hvordan vor tilværelse, hele vor tilværelse, skal være.

Det er klart, at det radikale venstre også vil være optaget af at gøre fritiden bedre og mere meningsfyldt for dem, der har fritid, og naturligvis ikke mindst for dem, der har en uønsket, påtvungen fritid. Men bør vi ikke stille os det spørgsmål specielt om den påtvungne frihed og fritid: er det ikke en udfordring til hele vor kulturpolitik, er der ikke noget galt med vor kulturopfattelse, når vi kan godtage, at dette skal være en tilstand, som skal fortsætte, om end kun nogle få år, at folk ikke kan få lov til aktivt at sørge for, at deres tilværelse formes sådan, som de ønsker for sig selv og for deres familie, ved, at de har et arbejde til at skabe forudsætningerne for det?

Denne bredere opfattelse, som jeg ville ønske at ministeren havde anlagt, rejser det spørgsmål: hvad er der galt med hele vor kulturopfattelse, og hvad er der galt med den kulturopfattelse, som de forskellige samfund i hele verden har i dag? For det er jo ikke blot herhjemme, vi har vanskeligheder ved at

skabe tilstrækkeligt med arbejde til de mennesker, der lever her. I den henseende deler vort samfund skæbne med alle andre. Det er ikke enestående.

Situationen er komplet uacceptabel. Situationen bør være den, at en helt klar forudsætning i vor kultur må være, at vi giver folk lov til gennem arbejde at skabe forudsætningen for, at man kan skabe sig selv den tilværelse, man ønsker. Hvor er fejlen? Ja, det ved vi ikke, men vi kan rejse spørgsmålet, og vi kan skabe forudsætningerne for, at vi helt fordomsfrit går ud og diskuterer: hvad er der galt med vores kulturindstilling? Hvad er det, der har ført til disse uacceptable forhold, der jo ikke mindst rammer vore unge, som vi i dag ikke engang giver mulighed for engang i fremtiden at skabe sig en tilværelse?

Hvad er så forudsætningen for, at vi kan drøfte dette fuldstændig frit? Ja, det er, at vi får lov til at tænke utraditionelt, at vi er parate til at se væk fra fordommene, at vi skaber forudsætningen for det.

På den baggrund vil jeg godt spørge ministeren, om det virkelig var sådanne betragtninger, der gik ind i ministerens overvejelse, den dag ministeren lukkede Posthus-Teatret. Var dette et teater, der opfyldte det krav, som vi må stille til en kulturpolitik: at skabe debat, eller var det bare et teater, som ikke opfyldte betingelserne om at sætte to stykker op og give tilbud om en række forestillinger til publikum? Stillede ministeren sig det spørgsmål, eller nøjedes ministeren med bare at sige: her er et teater, der koster ½ mill. kr., og jeg kan konstatere, at det ikke engang giver tilbud om de to stykker og ikke tilbyder det antal pladser, der må være et minimum? Var det det spørgsmål, der blev stillet?

Hvis jeg skal tro det svar, der kom på onsdagsspørgsmålet, var det virkelig afgørende for, at ministeren lukkede Posthus-Teatret. Man glemte helt at spørge: var det et teater, der vakte debat, var det et teater, der skabte bedre mulighed for, at vi utraditionelt kunne tænke over og spekulere på og drøfte: hvad er der galt med vores kultur, hvad er der galt med vores samfundspolitik?

Jeg fik forleden et brev fra en værnepligtig, som gjorde opmærksom på, at det ikke kunne være rigtigt, at politiets efterretnings-tjeneste nøje fulgte og fotograferede en fredelig demonstration af værnepligtige, foretaget i deres fritid. Jeg er enig med ham. Jeg

[Bernhard Baunsgaard]

mener, at her er vi inde på det egentlige spørgsmål om, hvad vi vil med vores kulturpolitik.

Ministeren taler meget om, at der skal være plads til fornyelse, der skal være plads til noget demokratisk. Hvordan i alverden kan en kulturminister så sidde i en regering uden at protestere heftigt og energisk mod, at politiets efterretningstjeneste giver sig til at fotografere en fuldt fredelig demonstration af mennesker, medborgere, foretaget i deres fritid – med den begrundelse, at det kunne jo være, at denne fredelige demonstration udviklede sig på en sådan måde, at der blev ballade, og at det derfor var rart at vide, hvem der havde været med? Er det en kulturpolitik, der skaber forudsætninger for, at vi virkelig kan tænke frit, sådan at vi kan komme ud af de helt uacceptable tilstande?

Det stemmer jo slet ikke med ministerens ønske om, at kulturpolitikken skal give mulighed for fornyelse, at den skal give det enkelte individ øgede muligheder for at påvirke samfundsudviklingen. Disse påstande bliver kun tomme ord, når der sættes politi ind for at forhindre, at man bare gør opmærksom på, at man mener et eller andet om, hvad der sker i samfundet. Hvordan kan det stemme med, at ministeren siger, at kulturpolitikken opgave må være at give mulighed for aktivitet og selvudfoldelse?

Jeg ved heller ikke rigtig, hvad ministeren har ment med ordene om frisind og tolerance, når hun er medlem af en regering, der lige netop for anden gang har fremsat et forslag om, at vi skal ramme ud efter de svageste grupper, der i dag lever i det danske samfund. Jeg tænker her på indgrebet mod indvandrernes forsørgelseskontrakter. Danskere skal ikke rammes, men indvandrerne, som har dette som deres eneste større fradrag, skal rammes. Det koster penge. Hvordan hænger det sammen med, at ministeren beklager i sin redegørelse, at det moderne samfund opsplitter folk, deler folk op, når vi dog ved, at netop disse forsørgelseskontrakter er et udtryk for den kultur, som indvandrerne har, og som i helt enestående grad bygger på familiesammenholdet?

Jeg tror, at hvis man virkelig ville gå dertil, at man ville erkende, at kulturpolitikken er forudsætningen for samfundspolitikken, så ville man på det ene punkt efter det andet i sin samfundspolitik være nødt til at træffe

ganske andre beslutninger end den, regeringen træffer i dag. Så kunne man tale om, at man ville have en frisindet kulturpolitik.

Jeg vil gerne her have lov til at citere en af de tidligere ordførere. Det var hr. Poulsgaard, der sagde: man er jo slet ikke demokrater, man vil jo ikke sende spørgsmålet om støtte til kulturpolitikken ud til folkeafstemning.

Jeg glædede mig over den tale, som venstres ordfører, fru Mette Madsen, holdt, fordi den lukkede ligesom op på mange punkter og stod i skarp kontrast til det, som venstre, hr. Poulsgaard og de konservative tidligere i fællesskab har stået for.

Vor kultur kan ikke leve med flertalsafgørelser. Frisind har intet med flertalsafgørelser at gøre. Prøver man at forene kultur og flertalsafgørelser, så er prisen, at man ikke kommer videre. Venstre formulerede det på den måde, at man ikke ville støtte noget, som et flertal i den danske befolkning var imod. De konservative strammede det naturligvis og sagde, at man ville kun støtte, hvad et flertal var for. Ja men alle er vi jo bange for det nye. Alle klammer vi os, når det kommer dertil, til det gamle, det, vi kender. Men det, vi har brug for, er netop nytænkning. Det er netop at lukke op for det. Derfor kan flertallet ikke få lov til at afgøre, hvad det er, der skal støttes. Vi vil gang på gang gribe fejl. Det er vor eneste chance for at komme ud af den uacceptable tilstand, som vor politik har bragt os i. Vi må konstatere, at ikke engang de unge kan vi give chancen for at forberede deres senere tilværelse gennem at få en uddannelse.

Jeg ville godt have trukket disse betragtninger over på en række af de enkeltheder, som ministeren kommer med i sin specielle del af redegørelsen. Jeg kan ikke få tid til andet end at strejfe et par ting.

Bibliotekerne taler ministeren meget om. Det skal være et tilbud til alle. Det skal være alsidigt. Alsidighed er vist noget nær det mest intetsigende ord, når man taler om kulturpolitik. Der findes ikke i ministerens redegørelse et eneste ord om Thistedaffæren, det med, at et flertal forbød et bibliotek at anskaffe en bog af en lokal forfatter, Bent Haller, til trods for at der var 300 mennesker, der ønskede at låne netop den bog. Hvorfor tager ministeren ikke stilling til det? Gør ministeren ligesom den forrige kulturmi-

[Bernhard Baunsgaard]

nister, som en avis bemærkede: træder vande med hovedet nedad?

Vi skal ofre og bevilge penge til vore museer, siger ministeren. Jeg er enig med hende. Hvorfor ikke et ord om, at fortsætter vi den kulturpolitik, vi har med hensyn til vore museer, så kan fremskridtspartiet glæde sig, for om nogle få år er der såmænd ikke noget at ofre penge på mere? Den luftforurening, vi har, nedbryder vore værdier. Nationalmuseet har gjort os opmærksom på det.

Ministeren taler meget om radio og fjernsyn, men ikke et ord om videopolitikken, skønt ministeren dog må vide, at for et par dage siden stod vi og diskuterede her i denne sal et forslag fra kristeligt folkeparti om at indføre forbud mod, at man frit kunne sælge videobånd. Ministeren har til kulturudvalget sagt, at hun ikke vil have forbud. I fjernsynet sagde hun det modsatte. Det havde været rart i dag at få at vide: hvad har ministeren omsider bestemt sig til? Er ministeren på dette punkt også frisindet? Ønsker hun, at man skal have tilbuddet, at man skal have chancen for at komme videre, eller skal vi begynde at sætter skranker?

Jeg havde håbet, at vi havde fået en mere klar, en mere holdningsfyldt redegørelse at tage stilling til i dag, ikke bare en lang redegørelse, hvor der siges så meget, at der også siges gode ting, men hvor man ikke rigtig har på fornemmelsen, at ministeren går alvorligt ind for det.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og ud sætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 11.53

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptoges.

Arne Melchior (CD):

Hvor har de haft travlt i kulturministeriet – det har de vel altid – jeg har gennemgået ministerens redegørelse og fundet omtale af ikke færre end 9 udvalg og kommissioner. De to af dem har ganske vist for nylig afsluttet deres arbejde, som skal give anledning til lovgivning, men de syv er fortsat i gang. Der

er ikke noget at sige til, hvis der er travlt for kulturministeren personligt med alt det arbejde, der laves dér. Der har også været travlt med at lave en lang redegørelse, og mange har talt om længden. Hr. Bernhard Baunsgaard sagde det bl. a. på den måde, at når der står så meget, er der sikkert også meget godt i det; det kan der næsten ikke undgå at være. Fru Mette Madsen talte om smukke, store, flotte og gode ord, og det kan jeg tilslutte mig. Da jeg kun har et kvarter, må den side af sagen være så kort som her, og så er der sagt dermed, at CD kan tilslutte sig mange af tankerne, mange af intentionerne og mange af ønskerne.

Men hvor har fru Mette Madsen dog også ret i, at der er tale om en udstrakt mistillid til landets borgere. Jeg vil gerne citere et par ting, man har kunnet svinge sig op til, for man har åbenbart haft så travlt, at man ikke rigtig har fået læst korrektur på talen, da den omsider var færdig. I Folketingstidende 1980-81, sp. 9505, står der følgende godbid – spænd sikkerhedsbælterne!

»God kunst er ofte mere virkelig end virkeligheden.«

Det var da, hvad løjtnant von Buddinge ville have kaldt eine grausame Salbe. »God kunst er bedre end virkeligheden.« Selv med tilføjelsen om, at den gode kunstner kan påpege virkeligheden på en måde, som den enkelte borger ikke selv er i stand til at opfatte denne virkelighed på – og det kan jeg gå med til – minder det mig altså lidt om maleriet af en blomst, som var smukkere end blomsten selv. »God kunst er ofte mere virkelig end virkeligheden« – den tror jeg ikke på, selv om jeg har blik for paradokser.

Lidt før i talen (sammesteds, sp. 9504) finder vi følgende fremtidsperspektiv udmalet; ministeren frygter:

»... en fortsat isolering af mennesker i deres hjem foran fjernsynsskærmen, overstimulation fra et utal af TV-programmer, en international, strømlinjet bevidstløshed i et sanseløst forbrug af underholdningsindustri – multinationalt fremstillet med det formål at skabe profit på de mest primitive længsler og følelser i enhver af os.«

Det er vist, hvad Henrik Pontoppidan i anden sammenhæng har kaldt for »en ordentlig mundfuld«.

Med andre ord står der, at vi skal nok – dette »vi«, som jo går igen mange gange i

[Arne Melchior]

talen – give jer, hvad I har godt af; ih, hvor vi ved! Man kan næsten ikke undlade at komme i tanker om socialministerens udtryk om, at god kunst er den form for kunstudfoldelse, der er god for socialdemokratiet. Det er faktisk det, der står med ildskrift igennem lange faser af redegørelsen.

Man kan også læse det på anden måde; der står med andre ord i det her citerede: ud med Dallas, det skal I ikke have, for det er denne profithungrende underholdningsindustri, bevidstløshed, sanseløshed og alt det dér. Ih, hvor I ikke selv ved, I borgere og familier i landet, hvad I har godt af, men vi er nogle stykker, der ved det.

Jeg hævder, at TV-tilbuddet hverken er kulturfjendsk eller familiefjendsk. Jeg hævder, at TV kan anvendes og af mange bliver anvendt – det er i øvrigt op til hver enkelt borger og familie selv, hvordan de vil gøre det – sådan, som vi hos os hjemme forsøger at anvende det, nemlig til at samle familien: hvor i gamle dage generationerne sjældent gik i teater eller biograf sammen, sidder man nu sammen om det, enten det er nyhedsudsendelse, eller det er et teaterstykke, en film, en spændingsting eller en oplysende ting, og bare man kender den lille knap, hvor man en gang imellem slukker, har man altså forudsætningen for at have oplevelsen i fællesskab og bagefter tale om den oplevelse, man har haft. Men det skal man altså ikke have noget af, for det er primitive længsler og profitskæberi. Nej, jeg glæder mig til, at udbuddet på kanalerne bliver meget, meget større, end det er på nuværende tidspunkt.

Sådan kunne man citere andre afsnit af det, der hedder redegørelsens »almene del«. Jeg kalder det en fristil, og jeg har følt mig inspireret til også at skrive én selv. Jeg skal derfor opdele resten af min taletid på den måde, at jeg først kommer med denne almene del, som jeg min vane utro skal læse op.

Et samfunds kultur kan ikke alene bedømmes ud fra, hvad man kan finde på museer og biblioteker. Til kulturmønsteret hører i høj grad, hvordan vi bygger og bor, hvordan vi går klædt, hvad vi spiser og drikker, hvordan vi indretter os med hinanden, hvilket ansvar vi tager for hinanden og for de svage, hvilken tryghed vi giver børn, gamle og syge, hvordan vi regulerer trafikken osv. Der er således et stænk af kultur i næsten alt, hvad

vi foretager os, ligesom der er politik i det meste.

Heraf fremgår, at kulturpolitik har næsten ubegrænsede berøringsflader, og her tror jeg mig enig med hr. Lasse Budtz, der jo sammenstillede kulturpolitik og socialpolitik; sådan vil det gælde hele spektret rundt.

Et eksempel: CDs markant positive tilslutning til Europatanken er primært en politisk holdning, men den udspringer helt naturligt af vort kultursyn. Dansk EF-medlemskab er en følge af vort tilhørsforhold til den europæiske familie; vor kulturhistorie bærer vidnesbyrd om denne samhörighed. Lad os erindre os, at »Kong Christian stod ved højen Mast« er komponeret af den tyskfødte Kuhlau, videre, at grundlæggeren af den kongelige ballet var August Bournonville, hvis far var indvandret fra Frankrig. De fleste af vore fremragende kunstnere gennem tiderne har søgt i lange og afgørende perioder af deres liv ud i Europa for at finde inspiration. Jeg nævner bare et par få typiske navne: Thorvaldsen, H. C. Andersen, Georg Brandes og Asger Jorn. Helt tilsvarende forholder det sig med forskningen, handelslivet og ikke mindst med de religiøse strømninger, der også er en vigtig del af kulturen.

Derfor er vi i CD ikke spor bange for at miste dansk identitet eller kulturelt særpræg gennem nært samkvem med Europas nationer. Vor geografiske placering, vor historie og vore fremtidsmuligheder animerer til intimt samvirke med Europa. Det danske kulturbillede er en katalysator for mangfoldige udefra tilførte impulser, og kun gennem åbenhed og higen efter at suge til os har vi nået vor relativt høje standard.

CD tager stærkt afstand fra det subjektivitetens evangelium, der er kommet på mode i de senere år. Ganske vist kan man jo ikke forholde sig strengt objektivt til noget som helst, hverken til personer eller begivenheder: så snart man får et forhold til dem, sætter subjektiviteten automatisk ind. Det er naturligvis også i orden med engagement og begejstring, men subjektivitet må aldrig gøres til et ideal for undervisning, oplysning og nyhedsformidling.

Det er enhver lærers og nyhedsformidlers pligt at søge sin subjektivitet holdt i ave. Hvor den ikke helt kan undertrykkes, må det gøres klart for elever, læsere og seere, hvad der er referat, og hvad der er kommentar; alt

[Arne Melchior]

andet er misbrug. I undervisning og i nyhedsformidling gælder det i lige grad, at sammenblanding af faktiske oplysninger med egne synspunkter – for pressens vedkommende altså af referat og kommentar – er direkte snyderi, udtryk for et kulturforfald.

For undervisningsforhold som for Danmarks Radio må der anlægges forpligtende retningslinjer. Herom råder der adskillige misforståelser, der ofte har ført til mistydning af CDs kulturpolitik. Forholdet er følgende: skolen er dels en pligt og dels en nødvendighed, et forløb, der ikke kan gøres om. Radio og TV er indtil videre monopoler. På disse områder må der derfor gælde meget nøje definerede regler, der fastsættes af samfundet, og hvis overholdelse dette har pligt til at føre tilsyn med. Heri findes ingen antydning af censurtendenser. Det kan naturligvis ikke overlades til den enkelte lærer eller radiomedarbejder selv at fastsætte grænserne for sine udfoldelser, der jo udføres på samfundets vegne. Den slags retningslinjer kan gerne betegnes som restriktive; de er uomgængelig nødvendige.

Helt anderledes stiller tingene sig imidlertid, når det gælder udfoldelsesmulighederne på det frie kunstneriske marked. Her modsætter CD sig politisk indseende med midler og udtryksformer. Det er folketingets opgave at afgøre, om og i hvilket omfang de forskellige kunstformer skal nyde støtte via statskassen. Dette er en klart politisk beslutning. Derimod kan der ikke foretages afstemning om, hvorvidt et bestemt digt, en roman, et maleri, en skulptur eller en symfoni bør betegnes som god kunst og derfor skal have andel i kunststøtten. Det samme gælder på det store biblioteksområde, det gælder film, teater og andre kunstformer.

Man kan ikke afvente at støtte kunst, til der er opnået flertal i befolkningen for, at netop den kan betragtes som støtteværdig. Gjorde man det, ville man aldrig kunne støtte eksperimenter. Ny kunst er pr. definition ikke accepteret af det store flertal. Ikke desto mindre er det netop banebrydere, fornyere, de engang så uforståede og forkætrede, som senere får rejst statuer af sig på torve og pladser. En repræsentant for disse har hidtil overværet dagens forhandlinger, og jeg benytter lejligheden til at dedicere ham disse ord om, at det er de uforståede og de forkæt-

rede, som meget ofte er dem, der bringer samfundslivet frem.

Dette betyder givetvis ikke, at al ny kunst er god kunst, men da kriterierne for, hvad god kunst er, er så udefinerbare, må den videst tænkelige frihed råde. Tiden og vore efterkommere må være dommere, ikke domstolene. Et totalitært system med tilhørende autoritært kunstsyn kan kun ensrette menneskene og gøre dem ringere. I den udstrækning, i hvilken samfundet beslutter at støtte kunstudfoldelse, bør det også tilskynde til eksperimenter, blot der som tidligere omtalt bremses for muligheden for at påtvinge andre sin opfattelse eller at misbruge sin autoritet.

Kunststøtte uden politisk kontrol medfører klart mulighed for misbrug. Men da censur ikke må forekomme, må man leve med denne risiko. CD ønsker ikke nogen person eller nogen komité som kulturpave; på den skabende kunsts område må den mest vidtgående frihed råde.

Jeg kan altså i fortsættelse af formiddagens debat anmelde mig på ny – jeg har gjort det før – som hr. Poulsgaards og hans synspunkters diametrale modsætning.

Så vidt min almene del. Jeg skal så i de få minutter, jeg har tilbage, knytte nogle ganske få bemærkninger til den specielle del hos kulturministeren. Hun lægger stor vægt på decentralisering, og det vil jeg gerne støtte. På denne baggrund må det virke højst forbavsende, at ministeriet nu under ministerens ledelse gør sig umage for at skabe et museum for moderne dansk kunst. Vi har masser af kunstmuseer i dette land – jeg har ikke sagt »nok«, men vi har mange – og moderne dansk kunst skal findes overalt i landet. Jeg er blevet spurgt af en avis, om jeg synes, at et sådant museum skal ligge i København eller i Jylland. Jeg ved ikke, om det, hvis det lå i Esbjerg, var bedre for ålborgenserne – nu har de jo heldigvis et dejligt museum selv – men var det så bedre, at det lå i Esbjerg eller i Ålborg eller i Århus eller i Silkeborg? Overhovedet ikke! Der skal findes moderne, ny kunst, dansk såvel som udenlandsk, rundt omkring, og hvis man dræner de få midler, der er til rådighed, til at lave en sådan gigantforanstaltning, som der her er tale om, er det efter min mening det modsatte af decentralisering.

[Arne Melchior]

Et enkelt ord om børneteater. CD støtter bevillinger til børneteater, men vi vil som før forlange, at denne virksomhed som også al anden på det kunstneriske, kulturelle område såvel som på det materielle område markedsføres sandfærdigt. Vi vil vende os imod de overgreb, der er sket ikke i form af forestillinger, der er spillet, men i form af kataloger, der er sendt ud om, hvad disse forestillinger indeholder, og hvor det bagefter har vist sig, at forestillingerne indeholdt noget helt andet, og man undskylder sig med, at kataloget er lavet, før stykket blev skrevet. På den måde har man fået skoleledelser og skolenævn til at bestille stykker hjem, som de aldrig ville have bestilt, hvis de havde haft en bare delvis sandfærdigt dækkende beskrivelse af, hvad de kunne forvente.

Må jeg sige om pengene: CD har altid sagt og ment, at der er for få penge til kunststøtte på det danske statsbudget, og når lige undtages workshoppen, har vi altid stemt for enhver mulig forøgelse af disse budgetter.

Hr. Lasse Budtz sagde, at kultur altid koster penge. Jeg er ikke sikker på, at dette udtryk kan stå for en nærmere prøvelse. Jeg tror, der kan udledes megen kultur, uden at det koster penge, men jeg er for så vidt enig om, at gode ting næsten altid koster noget, enten penge, kræfter, tid eller hengivenhed, og CD vil aldrig være at finde dér, hvor man sætter stoptegn op for kulturelle bevillinger.

Jeg er heller ikke enig, når hr. Bernhard Baunsgaard siger, at man først laver en kulturpolitik, og så må hele resten afhænge af den. Så nemt tror jeg altså ikke det er, men vi vedkender os, at kulturpolitikken er en meget afgørende del af samfundets indretning, og derfor vil vi aldrig være og har aldrig været tilbageholdende med hensyn til bevillinger på disse områder.

Jeg er glad for, at fru Ingerlise Koefoed nævnte idrætten, og jeg er også enig i, at den er så vigtig en del af samfundet og kulturlivet, at den trænger til sin egen debat, ikke for den debats skyld, men for den igangsætning, en sådan debat måske kan føre til. Jeg vil i den forbindelse anmelde, at vi trænger meget stærkt til et idrætsprofessorat eller endda måske nogle stykker rundt om på vore universiteter, fordi dette er af så alt afgørende betydning for det folkelige liv.

Til sidst skal jeg anmelde klar reservation over for tendensen til at opbygge gigantinsti-

tutioner à la de kulturhuse, som en tidligere kulturminister, fru Bodil Koch, i fornem erindring hos mange af os, bremsede for, da det sidst var moderne. Ikke bare fordi tiden ikke er til prestigeprojekter af denne art, men også i høj grad, fordi jeg tror, det er at indspærre tingene. Der må gerne være institutioner for enkelte ting, og jeg har meget stor sympati for den tanke, der ligger i den specielle del om kunstnerværksteder; her tror jeg virkelig der er noget væsentligt, for mange af de penge, vi gennem statens kunstfonds støtte uddeler til kunstnerne, skal ofte bruges helt og holdent til indkøb af materialer, og så er der simpelt hen ikke noget at leve for, når vi ellers tror, vi har givet en hæderlig gave. Jeg kan altså støtte denne tanke om kunstnerværksteder, hvor fri udfoldelse er mulig, og hvor materialer er vederlagsfrit eller næsten vederlagsfrit til rådighed; derimod vil vi i decentraliseringens navn vende os kraftigt imod al gigantopbygning af kulturcentre og kulturhuse.

Wilhelm (VS):

Der er på forhånd noget absurd ved at oprette et ministerium for kulturen, på samme måde som man opretter ministerier for boligproduktionen og for skatteadministrationen og for industrisubsidierne, og hvad der ellers kunne være på tale.

Kultur omfatter jo hele vores måde at leve på: måden, vi fremskaffer de materielle fornødheder, måden, vi organiserer os, måden, vi omgås hinanden, måden, vi løser konflikter på, vores værdier, vor erkendelse af os selv og vore omgivelser, og en kulturpolitik måtte have konsekvenser på alle de sagpolitiske områder.

Gennemførelse af ligelønnen ville uden sammenligning være et større kulturpolitisk fremskridt end oprettelse af landsdelsorkestre. Forlænget barselorlov og 6 timers dag for småbørnsforældre er kulturpolitisk langt væsentligere end alle tænkelige børnekulturelle tilbud. Kvindehuset i Gothersgade og Grevinde Danner-projektet, med hvad det repræsenterer af erkendelse af værdinormer og problemløsninger, er kulturpolitisk langt vigtigere end et nyt kongeligt teater. Omvendt er sådan noget som adgangsbeholdning til de videregående uddannelser et kulturpolitisk tilbageskridt, som ikke kan opve-

[Willhøjlm]

jes af selv nok så mange eller nok så gode teater-, film- og musiklove, ligesom det kulturpolitiske styrtdyk, der fandt sted, da man gav politiet mulighed for at drive efterforskning i folks bibliotekslån, ikke kan rettes op af selv nok så generøse bevillinger til et biblioteksvæsen.

Hermed ønsker jeg ikke at sige, at ligeløn skal træde i stedet for landsdelsorkestre, at Grevinde Danner skal være i stedet for Det kgl. Teater, at »Byggeren« skal være i stedet for afstøbningssamlingen, eller at retssikkerhed og privatlivets fred skal stilles i stedet for folkebiblioteker. Vi skal også have teatre og biblioteker og museer og kunstnere på finansloven, og jeg skal om lidt vende tilbage til hvorfor.

Her er det blot indledningsvis forsøgt at få lidt proportion ind i begrebet kulturpolitik, før vi bevæger os ind i det lille hjørne af det, som sorterer under kulturministeriet, det vil sige under finanslovens § 21; det er jo det, det drejer sig om. Betegnelsen kulturministerium er en vild overdrivelse; mere nøgternt kunne der tales om »ministeriet for underholdning, kunst, idræt og fortidsminder«, og da man nøje påser, at disse sager behandles adskilt fra og ikke får konsekvenser for socialpolitikken, for boligpolitikken, for uddannelsespolitikken, for arbejdsmarkedspolitikken osv. og dermed for hele vores måde at leve med og omgås hinanden på og indrette vort samfund på, kunne det dækkende betegnes med et enkelt ord: »fritidsministeriet«.

En kapitalistisk kulturpolitik i denne lidt snævre forstand, som den praktiseres i filmindustrien, pladeselskaberne eller den stærkt voksende industri for idrætsartikler, spekulerer i det enorme behov for at koble fra eller flygte fra virkeligheden, som er et resultat af de utilfredsstillende livsvilkår i vores samfund.

En socialistisk kulturpolitik derimod skal dreje sig om at give folk mulighed for at forstå den virkelighed, de lever i, forstå de kræfter, som bestemmer deres tilværelse, og skabe muligheder for at ændre virkeligheden og éns egen tilværelse. En socialistisk kulturpolitik er uforenelig med umyndiggørelse og styring fra oven og må i stedet bygge på folks egne aktiviteter og en folkelig indflydelse på de forskellige såkaldte kulturtilbud.

Et begreb som selvvirksomhed er centralt placeret i vor kulturpolitiske opfattelse, og

det står i klar modsætning til det forbrugersynspunkt, som er helt dominerende i de eksisterende kulturelle tilbud.

Kulturpolitikken i den snævre forstand drejer sig om vilkårene for udøvelse og udbredelse af kunst; det være sig teater, film, maleri, litteratur, musik, eller hvad man nu kunne nævne. Man kan jo spørge, hvorfor vi overhovedet skal have sådanne ting, og det spørgsmål synes jeg faktisk er ubesvaret, når man har læst ministerens redegørelse.

VS' svar på det spørgsmål er, at det skal vi, ikke fordi det hører sig til, ikke fordi vi også bør have råd til den slags, ikke fordi det er godt eller fint eller rart eller smukt, men fordi det er nødvendigt.

Kunstens væsentlige funktion er som videnskabens at vinde ny erkendelse. Kunst er enten efterligning eller revolution, er det sagt. Den erkendelse af os selv, af vore vilkår og af samspillet med omgivelserne, der nås og udtrykkes ved kunstneriske arbejder, er ikke mindre væsentlig end den, der nås videnskabeligt, hvilket i øvrigt bekræftes af, at totalitære systemer, som jo altid tror om sig selv, at de er endegyldige, og derfor frygter ny revolutionerende erkendelse, oftest har kørt kunsten i endnu strammere tøjler end videnskaben. Det kender vi også herhjemme fra; jeg tror, det er flere generationer siden, man har forbudt et videnskabeligt skrift, men det er ikke så farlig mange år siden, at de sidste malerier fra en stor dansk fornyer blev løsladt af kriminalpolitiet efter at have været deponeret i årtier i politigårdens kælder.

Kunsten, den kunstneriske frihed og de materielle betingelser for at realisere den er netop nødvendig, fordi ingen systemer, ingen løsninger, ingen behov er endegyldige. Menneskenes samfund er ikke statiske, og socialismen, som vi opfatter den, er heller ikke nogen færdig skabelon.

Ny erkendelse, opgør med gamle normer, kritik af de gamle løsninger, udtryk for nye behov har aldrig været magthavernes livret, men har til gengæld heller aldrig været imod arbejderklassens sande interesser. Hvilken indflydelse det nye skal have på samfundets indretning, altså på alle de sagspolitiske områder, må afgøres på ordentlig demokratisk vis, og det kan i øvrigt kun afgøres på ordentlig demokratisk vis i et samfund uden klasseprivilegier.

[Wihjelm]

Men selve den kunstneriske og videnskabelige virksomhed derimod er ikke et spørgsmål om flertalsafgørelser: alle væsentlige fremskridt på disse områder begynder med kætteri. Det er lige præcis grunden til, at vi i egen interesse og ikke i en eller anden luksus-idealisme skal kræve og forsvare ytringsfrihed, kunstnerisk frihed og mindretalsbeskyttelse, også når vi selv tilhører flertallet.

Menneskeheden har betalt dyrt nok for absolutistiske magthaveres fordomme, det være sig af religiøs, politisk eller økonomisk art. Arbejderklassen og den socialistiske bevægelse specielt har betalt dyrt for den statskapitalistiske absolutisme, og det uanset om den udøves af Anden eller af Tredje Internationales partier.

For os er det magtpåliggende som venstre-socialister endnu en gang at slå fast, at en sådan absolutisme intet har med socialisme at gøre, at den er et levn fra det gamle samfund, og at den repræsenterer en udsigtsløs fornægtelse af den dialektiske udviklingsopfattelse, som for os er en hjørnesteen i socialismen.

Til forsvaret for ytringsfriheden og den kunstneriske frihed hører kampen for at give dem reelt, og det vil sige materielt, indhold; derfor kommer vi ikke uden om økonomisk støtte.

Redegørelsen gør det som sagt efter min mening ikke klart, hvorfor vi egentlig skal have disse ting. Det er vigtigere end nogen sinde, at vi fører en aktiv dynamisk og bevidst kulturpolitik, siges der i redegørelsen. Men hvorfor? Fritiden er en selvstændig del af menneskers hverdag; den skal kunne rumme et meningsfuldt indhold, siges der også. Det er netop miseren. Kulturpolitik bliver fritidspolitik og endda kun af rent defensiv karakter i forhold til den kulturnedbrydning i den brede forstand, som lønarbejdet forårsager.

Kulturpolitik må bidrage til at modvirke til den opsplitning af samfundet og den enkeltes hverdag, som er vilkårene i det industrialiserede samfund, lyder ministerens helt centrale formulering. Altså ikke noget med at ændre disse vilkår. Kulturpolitikken skal modvirke virkningerne af den politik, socialdemokratiet står for på alle andre områder simpelt hen. Det kan vel kaldes at sætte plaster på et banesår. Den skal modvirke de tendenser i retning af isolering og opsplit-

ning af det enkelte menneskes tilværelse, som har præget samfundet i det sidste halve århundrede, og som skaber ensomhed, utryghed, fremmedfølelse og mangel på identitet, hedder det også i redegørelsen. Og det er jo ikke så lidt at skulle for 1 pct. af budgettet, medens så at sige hele resten går til det stik modsatte.

Nu vel, en rent defensiv kamp er heller ikke at foragte, men for at vi ikke skal be- drage os selv, må vi blot have den anbragt i den rette sammenhæng. Hvis man forestiller sig, at denne ene procent anvendes til kunstnerisk mobilisering mod uligheden, vil et blik på kulturministeriets budget overbevise én om noget andet, som Per Schultz skrev det i en anmeldelse af »Kulturens Børn«. Langt den største del af midlerne anvendes til aktiviteter, der ikke kan bringe nogen i tvivl om, at alt er godt, som det er, det etablerede, det trygge, det salonfæhige.

Hvordan forholder det sig så reelt med denne defensive kulturpolitiske kamp og med de højtsvungne ord om ytringsfrihed og frisind og tolerance, om samvirket med de folkelige bevægelser, om nødvendigheden af at gøre kulturpolitikken til andet end verdensfjernt tidsfordriv ved at inddrage spørgsmål om våbenkapløb, om ressourceknapheden og forureningstruslen, som ministeren skriver i redegørelsen? Hvordan forholder det sig, når respekten for de folkelige bevægelser, for græsrodsarbejdet skal praktiseres af borgmester Jarmer og overborgmester Weidekamp? Når frisind og tolerance og respekt for ytringsfrihed skal praktiseres af borgmester Kaj Burchardt? Når værdsættelsen af indvandrerens bidrag til vor kultur skal praktiseres af borgmester Per Madsen? for nu blot at nævne en række socialdemokratiske praktikere. Det gjorde vores ordfører i 1977-debatten en hel del ud af; jeg skal henvise til indlægget fra dengang, også for så vidt angår vurderingen af socialdemokratiets indskrænkede kulturbegreb.

Fra redegørelsen i øvrigt vil jeg gerne tage et par punkter op. Ministeren nævner – og jeg synes med rette – de kiosktilbud, som er en væsentlig del af tilbuddet til børnene, og hvor ringe det i virkeligheden er. Men man kan jo godt undre sig, når ministeren har en efter min mening rigtig opfattelse på dette punkt, at et monopoliseret massemedium som Danmarks Radio så skal konkurrere

[Wilhelm]

med kiosklitteraturen, med et produkt som »Dallas« f. eks.

Hvad angår idrætsområdet, som vi jo også har lejlighed til at drøfte grundigere ved andre lejligheder, vil jeg lige takke for ministerens bemærkninger om eliteidrætten, der for første og i hvert fald tydeligste gang, om man kan sige sådan – det kan man vist ikke – peger på nogle problemer i forbindelse med eliteidrætten. Men også i den sammenhæng var der grund til at få det lidt mere konkretiseret.

Vi har igen et statsmonopol i Danmarks Radio, og man må nok spørge, hvad der egentlig er begrundelsen for, at der kan sendes reportere hele verden rundt for at dække så at sige hver eneste elitesportsbegivenhed, hvis man sammenligner med, hvad der er til rådighed for det samme medium, når det drejer sig om at dække væsentlige politiske begivenheder eller væsentlige kulturelle begivenheder rundt omkring i verden.

Man kunne måske også spørge sig i forbindelse med ministerens bemærkninger om invaliditeringen af eliteidrætsfolk, efter at vi har fået proff-idræt her i landet, om det overhovedet er underkastet arbejdsmiljøloven. Kan man have en branche, hvor der er 17 menisk-operationer i løbet af få år med den arbejdsmiljølov, vi har? Og er det noget, som ministeren vil lade indgå i sit bebudede idrætsmedicinske arbejde?

Når ministeren taler forskning på idrætsområdet, synes jeg også, man skulle gå lidt længere end til det idrætsmedicinske. Der må også være noget, der hedder idrætspsykologi og idrætssociologi. Hvad er det egentlig for værdier, denne idrætsformidling af den art, jeg her har nævnt, fremmer? Måske kunne man få et interessant svar eller et interessant udgangspunkt, hvis ministeren spurgte sin kollega forsvarsministeren, hvorfor han altid lader annoncer om nyt personel til militæret indrykke på sportssiderne i aviserne. For det gør han faktisk, og det er næppe noget tilfælde. Det siger formodentlig en hel del om, hvad det er for en funktion, denne form for dyrkelse har.

Jeg har her i første runde holdt mig til de mere generelle ting, fordi det er så sjældent, vi har lejlighed til dette mere generelle og principielle, og fordi vi får lejlighed til at drøfte alle de andre ting på det konkrete område: bibliotek, Det kgl. Teater, medborger-

hus osv., i forbindelse med konkrete initiativer og konkrete lovforslag. Det er derfor og ikke, fordi vi har manglende interesse for disse konkrete ting. Og hvis det bliver muligt, vil jeg i anden runde komme noget mere direkte ind på nogle af de konkrete områder.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er hr. Wilhelms omtale af begrebet kulturministerium, der får mig til at erindre den unge generation om, hvad salig K. K. Steincke – af og til minister – sagde, da vi første gang fik et kulturministerium, altså ikke at forveksle med det gamle kultusministerium: da der blev vareknaphed her i landet, fik vi et vareforsyningsministerium. Nu har vi altså fået et kulturministerium. Så langt Steincke.

Men jeg er i øvrigt totalt uenig med hr. Wilhelm i, at kulturministeriet burde hedde »fritidsministerium«, for ministeriet skal jo ikke kun være for kunstmodtagere og kulturmodtagere, men også for kultur- og kunstskabere, og for dem er der ikke tale om nogen fritidsbeskæftigelse; de skal jo ikke producere fritid, men de skaber noget at fylde ind i fritiden, og det er professionelt arbejdende mennesker. Derfor mener jeg, det er en afsporing at tænke tanken »fritidsministerium«. Vi kan lige så godt have et kulturministerium, som vi har et økonomiministerium, for alle ministerier beskæftiger sig med økonomi, og der er vist ingen, der misforstår, hvad det skal være i det.

Den anden replik er i anledning af den næsten afsky for det etablerede, som hr. Wilhelm gav udtryk for. Jeg har også støttet mig meget stærkt på dette, at vi skal fremme eksperimenterne og bestemt ikke afvise dem. Men på den anden side at nedgøre de kunstnere og kulturarbejdere, der hører til de etablerede, fordi de er trængt igennem, fordi de muligvis – formodentlig – er dygtige, mener jeg er at gå over i den anden grøft.

Steffensen (KrF):

For kristeligt folkeparti er kultur ikke blot et snævert begreb, hvor det væsentligt drejer sig om det, man kan putte ind under kulturministeriet. Kristeligt folkeparti vil derfor stærkt fremhæve, at Danmarks kulturarv med det dybe, kristne indhold, vi har, for-

[Steffensen]

pligter os til i den kulturpolitik, vi fører, at have respekt for denne arv. Når vi taler om kultur, mener vi hele det værdigrundlag, vi bygger på som folk, og det liv, som folket lever.

Vi er overbevist om, at vi ikke kan bygge os fri af det grundlag, uden at vi mister vor egen identitet. Derfor ser vi i kunsten en afspjeling af menneskets muligheder både på godt og ondt, og vi ønsker i særlig grad at opmuntre den kunst, der fastholder menneskeværd og ansvarlighed. Kulturlivet må efter vor opfattelse ind under de samme etiske krav som al anden aktivitet. Vi er enige med kulturministeren i, at kulturpolitik, fritidspolitik og familiepolitik er sider af samme sag, og vi er meget enige i, at kulturpolitikken skal bidrage til at modvirke en opsplitning af samfundet, sådan som der er gjort rede for det i den almene del af redegørelsen.

Det er efter vor opfattelse meget afgørende og af stor betydning, at hjemmene fortsat har mulighed for at fungere som kulturelle arnesteder. Levestandarden og den øgede fritid gør det også muligt for de fleste at beskæftige sig med ikke-materielle værdier og aktiviteter.

Kristeligt folkeparti lægger derfor stor vægt på, at miljøet uden for hjemmet indrettes sådan, at der er gode samlingssteder for ungdommen og for alle, så denne fællesskabsfølelse og denne tryghed kan fremmes.

Kulturministeren siger i sin redegørelse, at kulturpolitik i 1980'erne må være en kamp imod negative tendenser, og så har ministeren nævnt nogle af disse. Jeg er meget enig med ministeren deri.

Kristeligt folkeparti vil fortsat arbejde for en fri meningsdebat på alle felter, men samfundets opmærksomhed må være rettet mod den måde, hvorpå meningsdannelsen udfolder sig. Såvel det enkelte menneskes livsholdning og tro som Guds navn må værnes mod krænkelser og spot.

Kristeligt folkeparti er enig i, at kulturpolitikens grundprincipper er decentralisering, som der også er gjort en del ud af i kulturministerens redegørelse, men i modsætning til den socialdemokratiske ordfører, hr. Lasse Budtz, ønsker kristeligt folkeparti, at det også er de folkevalgte råd i kommunerne, der har ansvaret for, hvad der står på hylderne i kommunebibliotekerne.

Vi er enige i det synspunkt, at bibliotekerne er aldeles afgørende for den almindelige folkelige oplysning, og kristeligt folkeparti ønsker også gratisprincippet opretholdt på det område, som er bibliotekets egentlige formål, nemlig at stimulere læsning og uddannelse, ligesom vi mener, at AV-midler bør stilles til rådighed gratis for vore handicappede medborgere. Men ellers mener vi i kristeligt folkeparti, at det er de folkevalgte råd, der skal bestemme, hvad de enkelte biblioteker skal udbygges til ud over bogudlånet.

Men det har vi fremsat et lovforslag om, og da det om kort tid kommer til behandling her i folketinget, vil jeg ikke gå nærmere ind på det her.

Også når det drejer sig om teater, mener vi, at nærdemokratiet bør have afgørende indflydelse. Det må dog nævnes her, at specielt Det kgl. Teater må være forpligtet til at sende flere udsendelser gennem TV, hvis vi fortsat skal have befolkningens forståelse for de store og også berettigede beløb, samfundet ofrer på vor nationalscene.

Også når det drejer sig om børneteatrene, bør de nærdemokratiske, folkevalgte organer have den afgørende indflydelse og bestemmelse. Jeg er meget betænkelig ved kulturministerens bemærkninger om de hvide pletter på landkortet.

Kristeligt folkeparti ønsker ikke nogen statsdirigering af kulturlivet i Danmark, og vi mener også, at det fortsat skal være kommunerne og amtskommunerne, der suverænt bestemmer, hvad de vil have, når det drejer sig om teatre i det hele taget og om børneteatre. Jeg vil gerne spørge ministeren, om hun har planer om at tvinge kommunerne til at fjerne disse såkaldte hvide pletter på landkortet.

Kristeligt folkeparti går ind for, at det offentlige støtter skabende og udøvende kunst. Såvel staten som de lokale myndigheder skal bevare kunstneriske værdier til udstillinger, museer, fremme af musiklivet og dramatisk kunst, og hvad vi ellers kan nævne af den slags ting. Men det bør efter vor opfattelse være rammelove, hvis rammer de folkevalgte i amter og kommuner har frihed til selv at udfylde sådan, som de nu finder det rigtigt.

Jeg var forbavset over at høre fru Mette Madsen citere fra venstres program om, at kunstnere inden for forskellige grene af kunstarterne skulle have mulighed for at

[Steffensen]

komme ind i skolerne. Efter kristeligt folkepartis opfattelse er det en uheldig ting, at vi bestandig vil fylde nye ting ind i skolerne, for de har i forvejen meget pressede timeplaner, som vi alle ved. Men jeg er enig i, at det er en udmærket ting, at skolerne stilles til rådighed – hvad også er tilfældet mange steder – for den slags ting, men jeg mener blot, det må være ud over skoletiden.

Hvad angår filmproduktionen, vil jeg specielt hæfte mig ved afsnittet i redegørelsen om statens filmcentral. Der er allerede i formiddags af hr. Poulsgaard stillet spørgsmål om en af disse films indhold, nemlig den film, der hedder »Den man elsker«. Kulturudvalget er allerede blevet orienteret om, at formanden for landsbevægelsen Forældre, børn og frihed, fru Bodil Jørgensen, har stillet en række spørgsmål til ministeren, og vi må vel forvente ministerens svar på disse ting, inden der sker yderligere. Jeg vil i hvert fald gerne spørge kulturministeren, om svar på de stillede spørgsmål kan forventes inden for en kort tid, for det er afgørende for, hvilken stilling også kristeligt folkeparti må tage til tankerne i redegørelsen om udbygning af og flere midler til statens filmcentral. Jeg er helt enig med hr. Poulsgaard i, at det er ganske enkelt uanstændigt, at statens filmcentral kan tilbyde skolebiblioteker m.v. at leje på billige og gode vilkår film, der direkte opfordrer til lovbrud, og det mener jeg der er visse eksempler på.

Jeg må forbavses meget over, at der ikke i ministerens redegørelse er noget konstruktivt om videoproblematikken, som også hr. Bernhard Baunsgaard var inde på i formiddags. Kort før påske fremsatte kristeligt folkeparti et forslag om videokassetebånd med voldsfilm, og det var således, at regeringen erkendte problemet – og det gjorde partierne i øvrigt vel også, skønt de fleste af dem afviste den form, der skulle gribes ind på – men regeringen mente ikke, at der burde gribes ind nu.

Imidlertid er det interessant at bemærke, at vort broderland Sverige jo har haft et lovforslag fremme, som også ved den lejlighed blev omtalt, og i den forbindelse – det er som bekendt en borgerlig regering, der sidder i Sverige i øjeblikket – er det interessant at lægge mærke til, at den socialdemokratiske ordfører, rigsdagsmand Georg Andersson, mener, at der bør tages langt hårdere og

alvorligere fat på hele videovoldsproblemet, end regeringen lægger op til i dette lovforslag. Jeg håber, at kulturministeren vil lytte til sin partikollega og gå konstruktivt ind i den problematik, som jeg er overbevist om at vi ikke kommer uden om.

Så er der nævnt en lang række problemer i redegørelsen, som jeg ikke finder der er grund til at gå så meget ind på. Jeg synes, der er grund til at sige tak til ministeren på mange områder. Jeg kan være enig med ministeren i, at mange af de problemer, hun lægger frem, er væsentlige ting, som vi må tage fat på.

Jeg mener også, som hr. Wilhjelm gjorde opmærksom på det, at det er nok så vigtigt, at vi bruger denne debat til det principielle, idet de rent praktiske ting jo kommer frem i form af lovforslag og andre initiativer her i folketinget. Men jeg må dog lige nævne problematikken med hensyn til medierne radio og TV, og jeg vil blot kort sige, at kristeligt folkeparti også her ønsker monopolet brudt, og vi ønsker en form for forbrugerstyring af vore medier. Men som sagt mener jeg ikke, at det er tiden og stedet at gå ind på en nærmere analyse af den problematik.

I øvrigt synes jeg, at redegørelsen på mange måder har lidt af et formynderisk skær; nogle har kaldt det mistillid til befolkningen. Det vil jeg ikke sige, men jeg vil advare ministeren imod, at vi fra centralt hold skal være administratorer eller komme med løsninger eller love, som vi påtvinger befolkningen, hvorved vi tilsidesætter det nærdemokratiske princip. Derfor vil jeg sige, at det må være noget ganske afgørende for fremtiden på alle områder inden for kulturlivet, at vi prøver på at tilstræbe rammelove, der giver de folkevalgte elementer, hvad enten det er kommuner eller amter, mulighed for at udfylde disse rammer efter de ønsker, som de måtte have lokalt.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg bliver altid lidt forvirret, når nogen, som det lige er sket her, taler om, at bibliotekerne skal virke efter deres egentlige formål, og jeg vil gerne spørge: hvad er egentlig det egentlige formål med bibliotekerne?

Der var engang, da der var en del biblioteker, der havde nogle vedtægter, der gik ud

[Ingerlise Koefoed]

på, at bibliotekerne skulle stille læsning til rådighed for dem, der ikke ad anden vej kunne skaffe sig bøger. Det var sådan nogle biblioteker, som blev ledet af sognepræster, og i den kommune, hvor jeg bor, var sådan et bibliotek åbent to gange om ugen – for mænd. Var dette det egentlige formål med bibliotekerne, eller er det egentlig formål at give befolkningen, voksne og børn, mænd og kvinder, adgang til viden, information og oplevelse? Hvis det er det egentlige formål, så ser jeg ikke, at der er nogen som helst rimelighed i at blive ved med at holde fast ved, at bibliotekerne kun skal stille bøger til rådighed, fordi der kun fandtes bøger dengang, da man lavede bibliotekerne. I dag får man viden, information og oplevelse gennem alle mulige andre medier, og bibliotekernes egentlige formål må vel være at stille de ting til rådighed, uanset på hvilken måde de gør det.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Til fru Ingerlise Koefoed vil jeg blot sige, at jeg tror, vi bliver nødt til at afgrænse den fortolkning af bibliotekernes egentlige formål, og jeg mener, at det kort må være dette først og fremmest at stimulere læsning og uddannelse. Fru Ingerlise Koefoed brugte udtrykket »viden« og »oplysning« og også udtrykket »oplevelse«. Det sidste vil jeg sandelig ikke afvise. Jeg vil heller ikke afvise, at der selvfølgelig kan findes muligheder for oplevelse ud over dette med at stimulere læsning og uddannelse, men det er altså, som det er nævnt tidligere i dag, også et spørgsmål om, hvad vi har råd til i dag.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Spørgsmålet er netop, hvad vi har råd til. Jeg vil da henstille til Danmarks Biblioteksforening, at man indstiller fru Ingerlise Koefoed til æresmedlem, for hvis der er nogen, der gør noget for Danmarks bibliotekarere, så er det fru Ingerlise Koefoed.

Fru Ingerlise Koefoed, hvem skal nu betale? Hvem er det, vi skal hjælpe i dette land? Hvad sidder vi herinde for? Er det for at hjælpe nogle velbjærgede bibliotekarere? Er det for at have nogle midler til rådighed til

de syge, til de gamle, til de handicappede? Vi har et uddannelsesniveau, der er meget højt, og gud ske lov for det. Der får man viden. Vi har radio. Vi har fjernsyn. Vi har ugeblade. Vi har bøger. Danskerne er ikke så fattige i dag, at de ikke kan købe bøger. De har i hvert fald råd til at betale lidt for at låne en bog eller to, men hvor meget må biblioteksvæsenet faktisk koste af nationalbruttoindtjeningen, før SF er tilfreds, og hvor vil SF tage pengene fra?

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Hvem skal betale, spørger hr. Poulsgaard. Det skal hr. Poulsgaard, og det skal jeg. Vi skal betale for at skaffe alle mennesker adgang til den viden, den oplevelse og den uddannelse, som bl. a. findes i folkebibliotekerne.

Og derudover vil jeg godt sige til hr. Steffensen, der siger, at uddannelse er vigtig, og at det er vigtigt, at bibliotekerne støtter den: hvordan støtter man uddannelsen i skolerne i dag? Kun gennem bøger? Nej, gennem alle mulige andre medier. Den argumentation er ikke rigtig holdbar. Hvis hr. Steffensen og andre ville sige: bibliotekerne skal indeholde bøger, som de altid har gjort, fordi dengang man lavede biblioteker, havde man bøger, og vi skal holde fast ved traditionerne, aldrig udvikle os, der skal aldrig ske noget nyt, så ville det være ærlig snak. Men det dér med det egentlige formål – undskyld!

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Til fru Ingerlise Koefoed blot dette, at vi vil i hvert fald sige, at det bliver så den lokale befolkning, der må have ansvaret for, hvordan de vil udbygge deres bibliotek, om de mener at have råd til det og finder det rigtigt, at midlerne dertil skal opkræves hos kommunens skatteborgere. Det må så blive deres afgørelse. Vi mener ikke, at det er noget, vi fra statens side skal diktere.

Mølgaard (DR):

Der er vist tradition for, at man starter med at takke for den redegørelse, man har fået tilstillet fra ministerens side, og det være hermed gjort. Jeg vil også derefter give et

[Mølgaard]

løfte til ministeren om støtte, støtte til en henvendelse til finansministeren om at få indført et andet aflønningssystem i kulturministeriet, sådan at man viger væk fra det princip, der åbenbart gør sig gældende i øjeblikket, hvor de ansatte er ansat på linjebetalning.

Den kulturpolitiske redegørelse, vi har fået fra kulturministeren, er jo omfattende: 34 sider, omfangsmæssigt imponerende, men indholdet er knap så imponerende. Words, words, words, sagde Shakespeare på et så tidligt tidspunkt, så det ikke kunne være en kommentar til denne redegørelse. Når jeg kan erklære mig enig med mangt og meget i redegørelsen, skal det ikke opfattes som nogen ubetinget kompliment fra min side. Det er blot et udtryk for, at redegørelsens ord i høj grad er formet som så banale konstateringer og uimodsigelige kendsgerninger, sandheder, der er så uomtvistelige, at man egentlig blot savner en konstatering af, at kulturpolitikken må tilrettelægges under hensyntagen til, at der faktisk gælder en tyngde-lov her i landet, ledsaget af en vis beklagelse fra regeringens side over denne tingenes tilstand, men med en påpegning af, at socialdemokratiet jo beklageligvis ikke råder over et flertal i den folketingsaal, så man kunne få ændret denne lov også.

Et ganske andet sted blev jeg for nylig udsat for et debatoplæg, der lyrisk konstaterede, at fremtiden begynder hver dag, men intet om, hvordan man håndterede den situation ved løbende fremtidsplanlægning. Konstateringen, der da stod tilbage, var uomtvistelig, og det er store, store dele af kulturministerens redegørelse også.

Ministerens oplæg er altså i vid udstrækning tandløst, men jeg skal ikke underkende, at der ind imellem forekommer noget forlorent, og det retter jo lidt ind på denne kedelige situation. Ind imellem den store høstak, som jeg vil tillade mig at betegne denne redegørelse som, finder man nåle, uhyrligheder, selvmodsigelser og andet, der må siges fra over for.

Inden jeg konkret går i gang med det, vil jeg gerne gøre den principielle bemærkning, at vi fra retsforbundets side meget, meget beklager, at dette samfund drives på en sådan måde, at der er vanskeligheder for den kunstneriske og kulturelle udfoldelse og formidling på det fuldstændig frie, uzensurerede

grundlag, der hersker for alt selvhjulpent. Retsforbundet vil et samfund med så frie muligheder for den enkelte, at enhver kan realisere sig selv ved egne kræfter, ganske parallelt til, at det er en sørgelig ting, at der ikke føres en så social politik på alle områder, økonomisk og fordelingsmæssigt, at socialpolitikken kun behøvede at være for nogle ganske få undtagelser. Og akkurat som det er beklageligt, at der ikke føres en sådan økonomisk politik, at arbejdsløshedsunderstøttelse næsten helt kunne undværes, fordi der ingen arbejdsløse var, akkurat lige så beklageligt er det, at kultur- og kunstlivet må have støtte, for en sådan kan ikke blive neutral over for de mange befolkningsgruppers forskellige smag, ønsker og livsformbestemte behov for udfoldelse.

Socialdemokratiet har øvet en så betydelig indflydelse på hele denne udvikling i dette århundrede, at ansvaret for, at dette ideal forekommer så fjernt fra dagens Danmarks situation, i meget høj grad må placeres hos dette parti, og partiets lyst til at bureaukratilisere, at få styringsmuligheder, at få indflydelse og få alt ind under administration i videst mulig udstrækning, mest muligt af det levende livs udfoldelser, gør da også denne bestræbelse logisk, men ikke af den grund mere sympatisk.

I mindebogen for afdøde kulturminister Niels Matthiasen, »Kultur i en krisetid«, skriver den desværre nu også afdøde børneteaterpioner Vibeke Gårdmand – jeg citerer fra bogens s. 24:

»Politikerne vil helst kunne styre kunsten, og det er stik imod kunstens væsen, som udspringer af det levende liv. Den dør af politisk styring, ganske simpelt.

Politikerne ser helst kunsten som en lige streg slået med lineal, men kunstneren ved, hvor væsentligt det er, at den lige linje kun tilsyneladende er lige. Hvis du har sind til det og kigger nærmere efter, så bugter den sig fra side til side, og det er det, der er kunsten! Det er kunstnerens sjæl, der er i bevægelse, og bevægelsen flytter sig over i publikums hjerter – så de også får ild i sjælen! Hvad skal vi ellers med kunsten?«

Vise ord. Nallerne væk, lyder budskabet til politikerne. Frihed for kunsten, og kunstformidling og kulturformidling må være til stede i videst mulig udstrækning, og det skabes bedst, mindst dirigeret, friest, ved at ska-

[Mølggaard]

be sådanne socialøkonomiske forhold i vort land, at kunst og kultur kan klare sig i frihed.

Det vil retsforbundet arbejde for; det vil socialdemokratiet så ganske åbenlyst ikke. Det avler politisk kamp, og den stiller vi op til og anser det også for at være en væsentlig kulturpolitisk udfordring. Vi erkender blankt tre forhold, nemlig for det første, at dette ønskesamfund ikke er skabt i dag, og at en øjeblikkelig fjernelse af al kulturstøtte og kunststøtte ville trække tæppet væk under megen værdifuld aktivitet. Omstillingen må ske gradvis og i nogen grad i takt med ændrede og forbedrede samfundsvilkår.

For det andet erkender vi blankt, at ikke alt, hvad der er henlagt under kulturministeriets regie, overhovedet nogen sinde skal skæres væk, selvfølgelig ikke, tænk blot på nationalmuseum, biblioteksvæsen osv. eller for den sags skyld på Danmarks Radio, men den er jo en selvstændig institution og skal endda yderligere have selvstændighed efter vores opfattelse.

For det tredje erkender vi også; at der er et politisk flertal, ja, endog et komfortabelt politisk flertal, her i tinget for betydelige kulturministeriumsbevillinger, også flere end vi ønsker, men vi agter ikke i den situation at læne os tilbage i stolen og lægge armene over kors. Vi vil øve den medindflydelse, vi overhovedet har nogen mulighed for at øve, med henblik på at disse midler, der altså er flertal for at bevilge, anvendes så liberalt som muligt og så kultur- og kunstudfoldelseskabende som muligt. Det indebærer, at vi af al magt vil modvirke politisk censurvirksomhed, hvilket i mange tilfælde er afgørende. Vi nægter at skabe det flertal imod kontroversielle bevillinger til debatskabende kunst- og kulturudfoldelse, som ellers kun mangler vore stemmer, for da blot at få bevillingssummen overført til harmløse og lige-gyldige – til plydskulturen. Sådan skal der ikke leges med vores stemmer. Vi vil øve indflydelse, også for at mest muligt går til ny-skabelser, produktion, initiativer og udfoldelser fremfor til at cementere et bestående kulturudfoldelsesmønster. Et samfund i forandring har også brug for kulturudfoldelsesændringer. Et dynamisk samfund må ikke konservere det ene led i det levende liv, som kulturudfoldelsen udgør, og støtteordninger må

ikke virke til fordel for en sådan konserveringsproces.

Le Chatelier formulerede i en naturlovsammenhæng princippet »naturen er konservativ«. Det er der nok en del om, men kultur og kunst er noget af det, som skal bryde dermed for at skabe udvikling, og kultur- og kunststøtte skal ikke modvirke dette.

Om ministerens redegørelse så i øvrigt den generelle bemærkning, at der mangler sammenhæng af en helt fundamental karakter. Man konstaterer bevillingsknaphed i denne økonomiske krisetid, som jo i vid udstrækning er skabt af socialdemokratiets asociale økonomiske og sociale politik, og så opremses man i øvrigt alle områder under ministerens ressort og påpeger på så at sige alle områder, at der skal postes flere penge ud. Dette paradoksproblem tyder på en betydelig skizofreni i kulturministeriet, i regeringen; de brydninger, det skaber, kommer der næppe noget godt ud af. Jeg vil gerne med sidetanke til socialministeren og hendes udtalelser spørge kulturministeren: finder ministeren det synderlig sociale at lade lavtlønsfamilier, arbejdsløse og mange andre, der er alt andet end velbærgede, brandskatte for at finansiere kunst- og kulturformidlingstilbud i videre udstrækning end nu, tilbud, som alle sociologiske undersøgelser viser i helt overvejende grad er tilbud, som kun den sociale og uddannelsesmæssige overklasse udnytter? Er det socialt, er det rimeligt, er det overhovedet udtryk for kultur, positiv kultur? Hvad mener regeringen? Er ministeren i stand til at svare entydigt herpå eller eventuelt svare personligt, hvorpå andre ministre måske i taler i Oslo, Stockholm eller i artikler i Aktuelt kan nuancere regeringssynet på sagen.

Kulturministeren taler i sin redegørelse en del om den påtvungne frihed, arbejdsløshedsproblemet. Socialdemokratiets centrer-tunge ansvar for denne landsulykke er åbenbar. Arbejdsløsheden er ingen naturlov, den skyldes den forkerte politik, regeringen har ført. Det må der ændres ved, gøres op med. Det er også kulturpolitisk indsats at føre den rigtige politik, der fører os frem mod fuld beskæftigelse igen, men det har regeringen åbenbart ingen planer om. I stedet filosoferer ministeren over den ofte gentagne, men ikke af den grund mindre forkerte tese, at der i dette samfund kun er en given mængde arbejde til rådighed, og den skal så fordeles

[Mølgaard]

solidarisk, mener ministeren. Ja men det strider jo mod al erfaring og al sagkundskabs udsagn. Aktivitet i dele af samfundet avler aktivitet andre steder, beskæftigelse i ét erhverv skaber beskæftigelsesmuligheder andre steder. Arbejde skaber arbejde. Det andet er – ja, undskyld udtrykket, men bedre beskrivelse findes ikke – vås. Og at bygge en politik op på væsepræmisser kommer der ikke noget godt ud af. Her må sadles om, hvis der skal blive fornuftig politik ud af det. Jeg må alvorligt appellere til ministeren om at konsultere sagkundskab for at få skabt et mere velfunderet grundlag for enhver overvejelse om kulturpolitikens fremtid.

Mange har her i debatten udtalt sig om teknologifrygtsbemærkningerne i redegørelsen. Her vil jeg være mindre kritisk; jeg synes nok, at der er bedre balance i fremstillingen på dette punkt, end nogle i dag har givet udtryk for. Men når der i denne forbindelse tales om styring af udviklingen, skal jeg ikke forsømme lejligheden til at advare imod centralstyringens farer og anbefale selvstyre for den enkelte, individ, kollektiv, kommuner osv., altså decentralisering.

Rammer om fælles udfoldelser er det, der skal skabes ifølge redegørelsen. Ja, både ja og nej. Fælles udfoldelse er positiv, men hvad med den individuelle udfoldelse, skal den trynes? Har den ikke værdi? Jo vist, begge dele har værdi.

1980ernes kulturpolitik må blive en kamp mod de negative kræfter, der påvirker samfundsudviklingen, hedder det i redegørelsen. Fraseologi eller hvad? Nej, det konkretiseres som kamp mod isolering og opsplitting. Skulle det ikke snarere være en kamp mod formynderi, ufrihed, kamp mod alt, der hindrer den enkeltes selvudfoldelse, selvrealisation helt på egne præmisser? Det vil retsforbundet i hvert fald.

Kulturens vedvarende energikilder er et normativ i redegørelsen, jeg gerne vil takke meget for – men det umiddelbart påfølgende udsagn, at uden teatre, museer, orkestre, biblioteker ville vi ikke have haft noget levende kulturliv i dag! Vi vil ikke nedlægge alle disse institutioner, vi anerkender deres værdi, men er ordene dog ikke blevet for store for ministeren her? Vi ville nok have haft et andet kulturliv, men dog et kulturliv.

Det fastslås, at kulturen ikke må blive tandløs, men masser af støttemekanismer bi-

drager til tandudtrækningen. Man arter sig jo, når Arte nu formidler millionerne fra statskassen. Plydsteatre sluger midlerne, debatteatre prisgives. De folkelige bevægelser får pæne ord med på vejen. I sidste århundrede var det bondebevægelser og højskolebevægelse, i dette århundrede er det arbejderbevægelse, kvindebevægelser og miljøbevægelser, der betragtes som folkelige bevægelser. Der forudses dog også yderligere bevægelser, der er også andre bevægelser i gang i dag, men hvad er realiteten: at REO kan brandskatte elektricitetsforbrugerne, men OOA har ingen støtte. De oplysningsmidler, der engang forvaltedes på et sådant grundlag, at det var neutralt over for den ene og den anden holdning vedrørende atomkraftværker, er forsvundet, for det var for kontroversielt; tænderne er trukket ud.

Hvad er det for en folkelig bevægelse med 1.700 medlemmer, der får et enormt statstilskud til at orientere om Europatanken? Det er Europabevægelsen. Den har vist ikke ret meget med græsrodsbevægelser at gøre. Nul kroner er der til Folkebevægelsen mod EF; det er for kontroversielt at tænke sig at give denne noget.

Jeg vil godt komme med den ros over for ministerens redegørelse, at den igen og igen og igen fastslår den danske, den nordiske og verdenssamfundsidentiteten, og den fremhæver organisationer, der arbejder på et frivillighedens grundlag uden nogen fastere rammer som Europarådet m. fl., men hele vejen igennem forbigår den EF. Det synes jeg EF fortjener, men jeg tror til gengæld, at hvis redegørelsen skulle have været udtømmende, burde ministeren nok også have haft nogle ubehagelige redegørelser med om bestræbelser, der udfoldes på centraleuropæisk plan for at udfolde en centraleuropæisk kulturpolitik, som ikke er synderligt populær i dette land. Det hører med i billedet, og jeg må derfor efterlyse en nærmere redegørelse fra kulturministeren om, hvad der er på vej på dette område.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg var mindre udførlig, end jeg gerne ville have været i min begrundelse for, at kunstneriske aktiviteter og distributionen må støttes, men jeg bliver nødt til at bede om en

[Wilhelm]

kort bemærkning, når jeg hører hr. Mølgaard tage dansk børneteaters pioner, Vibeke Gårdmand, til indtægt for dette superliberalistiske synspunkt, som retsforbundet har, at der ikke skal ydes offentlig støtte. Det var et rigtigt citat, naturligvis, af Vibeke Gårdmand i advarslen mod de politiske diktater, men det skal dog i sandhedens interesse siges, at ingen nok har gjort mere for at kæmpe for øget økonomisk støtte til børneteatervirksomhed og i det hele taget til børnekulturel virksomhed end Vibeke Gårdmand, og derfor var det ikke helt betegnende. Det kræver i hvert fald den korrektion, når hun direkte blev koblet på retsforbundets superliberalistiske holdning til offentlig kulturstøtte.

Jeg synes i øvrigt, at superliberalisterne på dette punkt burde overveje med sig selv, om de nogen sinde i historiens forløb har set et samfund eller kan pege på et samfund, hvor disse ideer har kunnet forenes med, at der faktisk var en kulturel aktivitet eller en videnskabelig aktivitet. Er nogen af de samlinger og museer, hr. Mølgaard talte om, opstået i situationer, hvor det kunne betale sig, efter vort samfunds meget snævre økonomiske kriterier, at de opstod? Ingen. Er nogen del af den arv i musiklivet osv., som vi kender og værdsætter i dag, opstået, fordi det på noget tidspunkt kunne betale sig ud fra disse ideer hentet fra det georgistiske ozonlag? Eller er det, fordi der dengang var en anden form for mæcenvirksomhed og formodentlig en ikke mindre politisk styring, som man selvfølgelig også den dag i dag må advare imod, men som immervæk har været betingelsen for, at det kunne eksistere, at det kunne trives, at der et eller andet sted i systemet blev anlagt andre kriterier end de rent kommercielle, som er mere enerådende i dag i øvrigt, end de nogen sinde har været i tidligere samfund?

(Kort bemærkning).

Mølgaard (DR):

En kort bemærkning tillader jo ikke gentagelse af alt, hvad man sagde i første ombæring, men hvis hr. Wilhelm havde lyttet efter, ville han have erfaret, at jeg ud over at tilkendegive principielle superliberalistiske synspunkter dog ikke gik så vidt i superliberalismen, at samtlige de institutioner, han omtaler, efter vores opfattelse absolut ikke

skulle være nogen statsopgave i enhver situation. Jeg nævnte adskillige institutioner, som det efter vores opfattelse også fortsat er en naturlig statsopgave at drive.

Jeg vil dernæst vedrørende citatet af Vibeke Gårdmand sige, at jeg anser det ikke for misbrug at fremdrage hendes advarsel imod politisk styring, al den stund jeg tilkendegav to standpunkter vedrørende modstand mod politisk styring. Det ene er, at den politiske styring er mest risikabel i det omfang, hvor der gives politisk dikterede bevillinger til kulturlivet. Så længe disse gives, er det en vigtig opgave for os i retsforbundet at modvirke, at de gives i en censurpræget retning, sådan at den ene form kan få, fordi den er uskyldig, mens den mere kontroversielle form ikke kan få det, og hr. Wilhelm burde vide fra enhver afstemning her i salen, at det er en linje, vi helt konsekvent har fulgt.

Bjørn Elmquist (V):

Det, der kalder mig på talerstolen, er den del af kulturpolitikken, som idrætten udgør. Nogle rynker måske stadig på næsen, når man taler om idræt som en kulturudfoldelse, men til dem vil jeg sige, at vi må ikke glemme, at netop idræt er den brede, folkelige kulturelle udfoldelse, der aktiviserer den største del af befolkningen.

Idrætten hører hjemme i vor debat i dag, selv om der hidtil ikke er bragt mange ord eller tanker på bane i dagens indlæg. Det får mig til, trods sammenhængen mellem idræt og kultur, at beklage, at når vi her i tinget drøfter idræt, foregår det næsten altid på denne facon. Jeg mener, at vi trænger til en dybtgående og grundig debat om idrætspolitikken herhjemme. Det er nu mere end 5 år siden, vi sidst have sådan en, og der er i dag en masse nye spørgsmål, som trænger sig på.

Et af de mest aktuelle emner er eliteidrætten i Danmark og dens forhold til den brede idrætsudfoldelse i øvrigt, både for børn, unge, voksne og ældre. Kulturministeren nedsatte et udvalg den 28. december 1979, og jeg opfattede det som et af dem, man kalder »hurtigt arbejdende udvalg«, men nu er tidspunktet, hvor arbejdet forventedes afsluttet, udskudt fra sommeren 1981 til foråret 1982; jeg har endda hørt sige, at der nu tales om efteråret 1982. Denne udskydelse svækker imidlertid værdien af udvalgets arbejde, for

[Bjørn Elmquist]

toget vil simpelt hen være kørt på en række felter, når vi når den tid, hvor udvalgets arbejde kan være færdigt.

Det gælder f. eks. forberedelserne til De olympiske Lege i 1984, og jeg forstod ellers, at lige netop dette spørgsmål skulle være fastlagt bl. a. ud fra udvalgets undersøgelse af de danske erfaringer omkring forberedelserne til OL 1980.

Op så gælder det spørgsmålet om professionel fodbold i Danmark. Netop i disse måneder afholder divisionsforeningen og Dansk Boldspil Union en række møder landet over for at færdiggøre et oplæg til, hvordan fodbolden skal organiseres allerede til næste år. Det er naturligvis dygtige og kompetente folk, der står bag, og i øvrigt har de haft bud efter et par af os herindefra til disse møder, for at vi kunne gøre rede for, hvad folketinget og måske regeringen vil med eliten, med bredden, med fodbold og med anden idræt i det danske samfund. Her er mangelen på en indsats her inde fra folketinget ganske følelig og, finder jeg, yderst beklagelig. Jeg synes simpelt hen ikke, vi kan være det bekendt, og det er helt klart, at vi påfører os skylden for eventuelle skader på samfundet af denne manglende indsats. Vi kan bare se fiaskoen bl. a. på det økonomiske område, de økonomiske tab, som det sidste par års hovedløse indførelse af pengefodbold i Danmark har betydet, og jeg vil derfor med dette indlæg opfordre kulturministeren til i det mindste at pålægge eliteidrætsudvalget at udarbejde så mange delrapporter som muligt så hurtigt som muligt og så dernæst opfordre ministeren til snarest at tage initiativ til, at vi kan få en egentlig idrætspolitisk debat her i folketinget, som ikke vil blive skubbet til side af de meget afgørende og betydelige kulturpolitiske synspunkter i øvrigt, som har været fremme i dagens debat.

Øllgaard (V):

Mediepolitikken er jo nævnt i redegørelsen, som rimeligt er, og jeg vil gerne erklære mig enig i, at mediepolitikken er og bliver et område af ganske stor vigtighed og central betydning i de kommende år, men venstre og undertegnede savner i ministerens redegørelse klare tilkendegivelser om, at monopolbrud og mange valgmuligheder bør være nøgleord i mediepolitikken.

Modsat ministeren mener vi, at det er både nødvendigt og økonomisk muligt at etablere et dansk TV-2 nu. Vi mener nemlig, at opgaven består i at foretage de nødvendige ændringer i organisationsformen og i at tage de nødvendige omprioriteringer af ressourcerne. Hvis viljen hertil var til stede, kunne vi få et TV-2 nu. Denne vilje har vi i venstre, og vi vil derfor spille ud til etableringen af en selvstændig og uafhængig radio-TV-institution. Vi vil spille ud i bearbejdet form ved at fremsætte vort forslag om Danmarks uafhængige radio ved næste samlings begyndelse.

Nordsat er nævnt i redegørelsen. Det er rigtigt, at den endelige afgørelse med hensyn til Nordsat må træffes inden længe. Venstre er fortsat meget skeptisk over for dette projekt, og i overvejelserne i den forbindelse må indgå bl. a. en afvejning af de muligheder, som Nordsat indebærer, mod mulighederne, som måtte ligge i en udstrakt kabellægning af landet. Det er naturligvis to projekter, som ikke uden videre opvejer hinanden, men givet er det, at begge de to projekter bliver der næppe råd til, og meget taler for, for os at se, at lyslederkabelteknikken åbner langt de fleste muligheder.

Ministerens nævner i forbifarten i sin redegørelse det radio-TV-forsøgslovsforslag, der for tiden er til behandling i tinget. Vi er sympatisk stemt over for forslaget, men finder det for snævert og for lokalt i sit sigte. Vi ser gerne, at vi med dette forslag såvel som på anden måde åbner mere for mulighederne for en lokal TV-aktivitet, som vi finder har adskillige gode muligheder i sig.

Det var lige med disse par bemærkninger om mediepolitikken, jeg gerne ville bidrage til debatten.

Brøndsted (V):

Under den specielle del er det da tilfredsstillende, at ministeren så grundigt omtaler biblioteksvæsenet og derunder også folkebiblioteksvæsenet, men jeg vil godt nævne tre ting vedrørende noget af det, der er meget væsentligt ved folkebibliotekerne. Jeg ved da godt, at vi nok kommer til at tale en del bibliotek i det kommende års tid eller mere formodentlig, men derfor vil jeg gerne i sammenhængen her for det første have slået fast, at det er for venstre meget væsentligt, at bib-

[Brøndsted]

lioteksvæsenet, folkebiblioteket, hviler på en særdeles ligelig fordeling og et ligeligt tilbud, men absolut ikke et ensartet tilbud og absolut ikke noget, der ligner en central styring af, hvordan biblioteksvæsenet skal være. Derfor er det en væsentlig ting i forbindelse med hele biblioteksopbygningen, at kommunernes finansiering bliver en bloktilskudsordning. Det vil nemlig give mulighed for den naturlige tilpasning, som biblioteksvæsenet både i dets indhold, dets opgaver, dets arbejdsform og dets struktur må have i de enkelte geografiske områder i de kommunale enheder.

Det andet, jeg godt vil sige, er, at der selvfølgelig er en hel del nye opgaver, som biblioteket skal være parat til at tage sig af, men det er meget vigtigt, at biblioteket ikke tror, at alt nyt, der kommer, naturligt falder ind under bibliotekets område. Uden at man skal gøre bibliotekerne til mere end det, der ligger i bibliotekstanken, skal man jo passe på, at man ikke er for traditionel i sin opfattelse af behandlingen af de nye emner, man skal have med at gøre. Bøger egner sig særdeles godt til hjemlån. Det kan man ikke sige om bl. a. plader og bånd med musik og andet. Det er en helt anden udnyttelsesform, der kan foregå med disse ting. Der er et helt andet risikomoment i disse ting. Det er ikke alene et spørgsmål om, at de kan kopieres, men det er også langt mere ømtålelige varer, end en god bog er; den tåler ret så meget, og derfor tror jeg, det er noget af en misforståelse, når man mener, det absolut skal være hjemlån. Biblioteket kan være rammen om det sted, hvor man kan få lejlighed til under gode forhold at høre den musik, som bånd og plader indeholder, og det kunne aldrig tænkes, at vi fra venstres side ville sige, at man må betale for at høre disse ting, for at møde disse kunstopplevelser, såvel som venstre stadig holder fast ved, at det ville være ganske urimeligt, om hjemlån af bøger var noget, der skulle erlægges betaling for. Det skal stadig væk være det brede tilbud.

Det tredje siger jeg i anledning af en bemærkning, som hr. Lasse Budtz kom med angående spørgsmålet om bogvalg, hvor hr. Lasse Budtz mener, at det skal være de ansatte, vel nok bibliotekarerne, eksperterne, der skal bestemme, hvad der skal stå på bibliotekernes hylder. Jeg er nu ikke helt sikker på, at man, selv om man er en dygtig og god

bibliotekar, absolut også har læseværdighedseksperisen. Jeg mener, at for det første må det være bogefterspørgslen, der skal dækkes, og det mener jeg helt åbent er en serviceopgave, som biblioteket må stå for. Er der bøger på markedet, som er efterspurgt på biblioteksområdet, må man kunne fremskaffe dem; er bogen stærkt efterspurgt, skal den selvfølgelig stå på hylderne, og ellers må den gennem systemet skaffes frem til den, der har brug for den. Jeg tror faktisk, det er et bedre ekspertforum til udvælgelse af bøger at få et alsidigt sammensat udvalg af læsere, af brugere og andre, som kan være med til på et bredt grundlag at bestemme, hvad de midler, man har til rådighed til bøger, skal bruges til. Jeg tror, der også her er noget, der i høj grad skal vurderes, ikke på baggrund af en uddannelse, hvor man har et bredt kendskab til alt, men netop ud fra kendskab til det område, det pågældende folkebibliotek skal dække, og jeg tror; at udvalgstanken her er en rigtig og en god tanke.

Annelise Gottfredsen (KF):

Vor ordfører har på udmærket måde redegjort for de fortrin, den bevarende virksomhed bør have i kulturpolitikken. Men det bevarende på nogle af vore fornemste institutioner, som ministeren jo også taler om, må også være at sørge for, at de værdifulde objekter ikke forsvinder, og jeg hentyder naturligvis til de mange bogtyverier, som har fundet sted på det kgl. bibliotek. Befolkningens interesse for dette vort fornemste bibliotek er, heldigvis da, overmåde stor, og jeg skal naturligvis ikke bebrejde ministeren tyverierne; de skyldes beklagelige forhold, der ligger forud for ministerens tiltrædelse. Men det er ministerens ansvar nu, at den revision, som folketingset naturligt nok ønskede af den kostbare samling – og her i særlig grad udenlandsk samlings ældre afdeling – er gået i kludder, og at man indtil videre har indstillet revisionen. Ministeren har i lange perioder været vidende om vanskelighederne ved revisionen uden at orientere folketingset og har bare ladet stå til. Dette ufuldendte arbejde kan naturligvis ikke accepteres, og jeg må henstille til ministeren, at hun umiddelbart efter den undersøgelse, som rigsrevisionen i øjeblikket er i færd med, får en afslutning på dette pinlige kapitel.

[Annelise Gottfredsen]

Og så vil jeg også komme med et par bemærkninger om vore folkebiblioteker. Jeg er helt enig i, hvad hr. Brøndsted fra venstre nu sidst sagde om dette med hensyn til valg af bog. Vi er uenige i, at det er bibliotekarerne, som skal have det endelige ansvar for bogvalget. Ifølge gældende regler skal valget træffes efter alsidigheds- og kvalitetsbedømmelse, men at det er kommunalbestyrelsen, der har det endelige ansvar, kan ikke anfægtes. Styrelsesloven begrænser ikke de politisk valgte ret til ud fra en kvalitetsbedømmelse at afslå et bogindkøb, og jeg begriber slet ikke den nedvurderende indstilling, der ligger i, at politisk valgte skulle have en ringere evne til at bedømme et litterært værks kvalitet end bibliotekarerne. Kvalitetsbedømmelsen skal naturligvis udøves bredt, og jeg kan da oplyse for Gentoftes vedkommende, som hr. Poulsgaard er så bekymret over, at det gør man også dér. Det er sådan, at man endda faktisk kan låne fremskridtspartiets skrifter på de lokale biblioteker.

Endelig vil jeg korrigere en fejl i ministerens redegørelse om det unge publikum til TV-udsendelserne. Det er ikke, som det fremgår af rapporten, de dårligst stillede, de ringest udrustede, som har den længste seer- og lyttertid. Det har vist sig ifølge nye undersøgelser, at det tværtimod er de børn, som er bedst læsende og mest med på noderne, som også sidder længst foran fjernsynet.

Flygaard (DR):

Jeg har gerne her villet benytte lejligheden til at gøre nogle generelle bemærkninger omkring det, jeg synes kan være kulturelle opgaver.

For det første vil jeg gerne pege på, at enhver form for uddannelse i høj grad må betragtes ud fra et kulturelt synspunkt. Det betyder, at den uddannelse, man får i folkeskolen, er udtryk for en kulturel aktivitet. Det betyder også, at den uddannelse, man får på et højere stadium, må være udtryk for en kulturel aktivitet, og her skal jeg så gøre nogle bemærkninger omkring universitetet og andre højere uddannelsessteder. Jeg vil gerne i den forbindelse pege på, at efter min opfattelse er det en begrænsning i den kulturelle aktivitet, at man til de højere uddannelser har gennemført en adgangs begrænsning. Det begrænser befolkningens mulighed for at få

den kulturelle udfoldelse via uddannelse, som de i det enkelte tilfælde måtte ønske.

Jeg vil også gerne sige det på den måde, at i den højere uddannelse må det også være udtryk for kultur, at man ikke blot giver uddannelse for de mange, men også er opmærksom på, at der kan være områder, hvor der kun er få, der har interesse, eller hvor der kun er få, der har anlæg og evner for at gennemføre et studium og en uddannelse af en række specialer. Hvis et samfund ikke har råd til det, hvis et samfund ikke vil give tilladelse til det, får man også på mange måder et fattigt samfund.

Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, at uddannelse også kan finde sted inden for teaterverdenen, det være sig inden for skuespil, inden for ballet eller inden for opera. Den kan også finde sted f.eks. på kunstkademiets.

Kultur er for det andet også et spørgsmål om at bevare, og her tænker man selvfølgelig først og fremmest på museerne. Men kunsten kan jo også bevares på anden måde, og kunsten kan måske også komme ud til folket på anden måde, end ved at man placerer den i museer, nemlig ved at placere den på offentlige steder, hvor der kommer mange folk.

Endelig vil jeg sige, at kultur i høj grad også er et spørgsmål om noget folkeligt, der skal være en betydelig bredde i det. Derimod er jeg nok mere skeptisk indstillet, når det drejer sig om sådan noget som eliteidræt og professionel fodbold. Det må man meget gerne dyrke, men det synes jeg personlig har mindre med kultur at gøre.

Kultur er også i høj grad et spørgsmål om, at man tillader forskellige aktiviteter, at man accepterer, at der skal være en frihed til udfoldelse. Også selv om man ikke deler opfattelsen af det, der kommer til udtryk ved udfoldelsen, mener jeg i høj grad, at det må være udtryk for kultur og i øvrigt også udtryk for en frisindet tankegang, hvis man også vil acceptere det, som man ikke selv vil være med til. Endelig hører det vel også med til kulturen, at den ikke bare skal skue tilbage, men også vil acceptere nye veje.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne slutte med at sige, at jeg synes også, kulturen skal betjene sig af de nye tekniske muligheder. Det kan ikke nytte, at vi bliver hængende i, hvad der var gangbart før den første verdenskrig, eller hvad der var gangbart før

[Flygaard]

den anden verdenskrig, eller hvad der eventuelt måtte have været gangbart i 1960erne og 1970erne. Vi må også se frem, og da tror jeg i høj grad, at f.eks. sådan noget som videobånd kommer til at spille en stigende rolle i hele den kulturelle debat. Og personlig ser jeg ikke nogen som helst grund til, at man gør forskel på nye og på gamle muligheder.

Ministeren for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Jeg vil gerne takke for den debat, som har fundet sted indtil nu. Jeg synes, at mange væsentlige og interessante synspunkter er kommet frem.

Når vi drøfter et område som vores kulturpolitik, kan det jo ikke være overraskende, at visse begreber anvendes i forskellig betydning af forskellige talere. Det har i meget høj grad også været tilfældet i dag. Det har i særlig grad drejet sig om ord som frihed, alsidighed, kvalitet, ja, selv også om indholdet af ordet kultur.

Det hænger naturligvis sammen med, at det er forskellige kultursyn, som de forskellige ordførere har baseret deres taler på. Mit kultursyn er jo fremgået af den redegørelse, jeg har haft anledning til at forelægge, og som et led i en række af talerne har det vel været uundgåeligt, at de pågældende ordførere har opfattet mine begreber i en anden betydning end den, som fremgår af den sammenhæng, jeg selv finder at have fremstillet.

Frihed, alsidighed, kvalitet er sat i sammenhæng med forskellige politiske opfattelser. Der er intet galt deri, men for den gensidige forståelse kan det måske være vigtigt at gøre det klart fra begyndelsen.

Når jeg herefter gerne vil give kommentarer til en række af de enkelte ordførere, vil jeg først sige til fru Mette Madsen, at jeg på baggrund af det, jeg lige har sagt her, nok er en lille smule skuffet over, at fru Mette Madsen har haft lyst til at læse min redegørelse så enøjet, at den i mange henseender er blevet både fejllæst og fejltolket. Der ligger ikke i mine synspunkter nogen tendens til en formynderisk holdning, der ligger ikke nogen tendens til en styring af vores kulturliv, som skulle formindske den frigørende, personligt berigende virkning af at modtage de kulturtilbud, som samfundet nu engang kan stille

til rådighed. Tværtimod har de til hensigt at åbne for større oplevelser hos modtagerne.

Dernæst vil jeg sige i al venlighed til fru Mette Madsen, at hun startede med selv at ømme sig over, at redegørelsen var meget lang, og at det var vanskeligt at behandle så meget stof. Det, fru Mette Madsen har bebrejdet mig i sit indlæg, har i meget vidt omfang været ting, jeg ikke havde medtaget i redegørelsen. Det er jo klart, at hvis man kritiseres for et synspunkt, man har udtrykt, eller en handling, man har udført, er der en nødvendig dokumentation af kritikken, men det er også klart, at der er en uendelig mulighed for at påpege ting, som man ud fra sit eget synspunkt gerne havde taget med. Jeg har noteret mig fru Mette Madsens synspunkter og er enig i en meget lang række af dem.

En enkelt ting til slut. Fru Mette Madsen mener, at mit ønske om at få en tættere kontakt mellem skabende kunstnere og eleverne i vores skoler, er inspireret af venstres kulturpolitiske program fra 1975. Er det ikke rigtigt? Min inspiration er udtalelser af Julius Bomholt, som er fremsat i 1930erne.

Fru Mette Madsen kommer ind her, som også før i kulturudvalget, med en omsorg for vore museer, som jeg fuldstændig deler. Det er ganske rigtigt, at det er min hensigt med den kommende museumslov at søge at styrke vore museers stilling, og jeg kan til beroligelse for fru Mette Madsens bekymring, som er forståelig, sige, at det er min hensigt meget snart at yde en ekstraordinær støtte til to af vores institutioner, nemlig Kunstindustrimuseet og Rosenborg, som er i særlige vanskeligheder, således at de vanskeligheder afhjælpes, inden den nye museumslov kan nå at se dagens lys. Og med hensyn til Glyptoteket er vi allerede godt på vej til at finde nye tilskudsmuligheder. Jeg håber, det lykkes inden længe, således at også Glyptotekets stilling bliver forbedret, og at det sker her og nu.

Hr. Flemming Jensen sagde – det er en bagatel, men jeg har dog lyst til lige at korrigere den – at jeg havde udtrykt mig i redegørelsen, som om jeg foragtede arbejde. Det er nu ikke tilfældet. Og hr. Flemming Jensen citerede mig for at have omtalt fritid som nødvendige hvilepauser mellem nedslidende arbejdsperioder. Det, jeg med den sætning taler om, er en heldigvis overstået situation tidligere i dette århundrede, hvor der for

[Ministeren for kulturelle anliggender]

mange mennesker i vores samfund ikke var tilstrækkelig frihed til at kunne have andre aktiviteter ved siden af arbejdet, aktiviteter, som kan have en mening i sig selv, men som naturligvis ikke kan løsrives, hvad angår vores samfunds- og tilværelsesvilkår, fra de påvirkninger, som vores arbejdsliv rummer.

Så kom hr. Flemming Jensen – og det gjorde hr. Arne Melchior også senere – direkte ind på en sætning i min redegørelse, nemlig den, der omtaler en strømlinjet bevidstløshed i et sanseløst forbrug af underholdningsindustri. Selv har jeg en mening i hvert af de ord, jeg har anvendt, men vil godt selv være kritisk nok til at sige, at jeg burde have anvendt ordet sanseslørende underholdningsindustri, og her kan vi ikke undgå at komme ind på et begreb, som jeg ikke synes er så flertydigt; det er begrebet »kvalitet« i vores kunst og i vores kultur. Der er for mig ingen tvivl om, at der er en væsensforskel på kunst og kultur med høj kvalitet og kunst og kultur uden kvalitet, og jeg vil også gerne forsøge mig med en definition af, hvorledes jeg ser denne forskel.

En del såkaldte kulturtilbud åbner ikke op for muligheden for nye oplevelser, men er tværtimod sanseslørende. Det mest typiske eksempel kan jeg finde ved at sætte musik over for den påvirkning af vore sanseorganer, som finder sted i mange supermarkeder og på mange arbejdspladser, og som heldigvis har fået navnet muzak, således at vi klart kan kende forskel. Dette sidste er for mig et klart udtryk for påvirkninger, der er slørende og lukker af for oplevelser, tvært imod det, som kunst af kvalitet gør, nemlig at åbne vore muligheder for nye oplevelser.

Præcis det samme har jeg ment, når jeg har omtalt kiosklitteraturen og visse former for serielitteratur, der simpelt hen virker sløvende og begrænser oplevelsesmuligheden, og hermed har jeg ikke på nogen måde nærmet mig noget, der skulle være formynderisk, endsige censurerende, men jeg har understreget betydningen af vores biblioteksvæsen i meget høj grad, som navnlig den socialdemokratiske ordfører, hr. Lasse Budtz, i dag har gjort, betydningen af, at vore skolebiblioteker fortsat har et rigt tilbud om fritidslitteratur; dette må være de tilbud, der kan være stærkere end det, jeg har opfattet eller beskrevet her som profitekultur eller industrikultur.

Jeg har muligvis misforstået hr. Flemming Jensen, og så beder jeg undskyldte, men det forekom mig forbløffende, hvis jeg har forstået sætningen rigtigt, at vore biblioteker skulle hæmme foreningsvirksomheden. Efter min opfattelse er det i meget høj grad de samme mennesker, der er aktive i foreningslivet, der aktivt bruger bibliotekerne, og en sådan negativ virkning af vores biblioteksvæsen er jeg ikke bekendt med. For mig at se er vore biblioteker måske det vigtigste kulturtilbud med hensyn til at sikre demokratiet. Et eksempel kan klart vise, hvad jeg mener med det.

Når vi betragter de muligheder, som millioner af mennesker lever under i u-landene, hvor man har nægtet dem eller ikke har kunnet give dem mulighed for at lære at læse og skrive, så ser vi, hvordan menneskers mulighed for at forstå deres egen situation, at gribe ind aktivt over for deres egen skæbne, at være medansvarlig for udviklingen af det samfund, man er medlem af, aldeles er berøvet dem. Det er for mig et af de kraftigste midler til politisk undertrykkelse, og hermed er på ingen måde taget stilling til den ene eller den anden form for politik og da slet ikke i vores hjemlige forstand forskellen i partipolitik, men i almen forstand undertrykkende med hensyn til en selvstændig stillingtagen.

Derfor er det for mig helt afgørende, at vi nu skal begynde arbejdet på den nye bibliotekslov, der i meget høj grad skal videreudbygge og styrke vore biblioteker, der vist med rette betegnes som værende blandt de bedste i verden. Det kan vi kun være glade for og arbejde videre på.

Til slut vil jeg sige til hr. Flemming Jensen, at han bestemt ikke har stukket nogen finger i et hvepsebo ved at tale om eller ved at ønske flere TV-transmissioner fra vore teatre, navnlig fra Det kgl. Teater. Det ønsker jeg også, og jeg er vidende om, at man både i radioledelsen og i Det kgl. Teater deler dette synspunkt.

Til hr. Poulsgaards redegørelse vil jeg sige, at jeg er enig, i det omfang hr. Poulsgaard bebrejder mig, at jeg klager over prisstigninger og derved over økonomiske vanskeligheder for vore institutioner. Jeg beklager dem, og det er da klart, at jeg også ville ønske, at vi var i en økonomisk situation, hvor vi hav-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

de mere rummelige rammer at udfolde vores kulturpolitik inden for.

Men når det er sagt, må jeg sandelig kraftigt understrege, at jeg i meget høj grad påskønner regeringens vilje til at holde en beskyttende hånd over vores kulturpolitik. Kulturministeriet er nok det af samlige ministerier, som er blevet mest skånsomt behandlet under de nødvendige indgreb, som i dette folketingsår har været nødvendige. Det har det været, fordi man i socialdemokratiet meget gerne vil styrke vores kulturpolitik, og det har det været, fordi man har erkendt, at en lille organisme, et, hvad størrelse angår, begrænset ministerium dårligere tåler begrænsninger end de større.

Så har hr. Poulsgaard ligesom andre efterfølgende omtalt Chr. Braad Thomsens film »Den man elsker«, og det er jo rigtigt, at her har vi en kortfilm om noget, som mange mennesker ikke kan lide. Den behandler emnet på en måde, som mange mennesker ikke bryder sig om, og derfor kommer der protester over, at den er blevet støttet af det offentlige. Noget, vi ikke kan lide selv, må det offentlige ikke støtte. Om det spørgsmål må jeg for det første sige, at hvis hr. Poulsgaard eller andre, som har omtalt dette forhold, mener, at der med denne film er sket en overskridelse af straffeloven, er der jo ingen tvivl om, hvad den pågældende må foretage sig. Men med hensyn til en vurdering af dens kvaliteter nytter det ikke noget at klage til kulturministeren.

Forholdet er det, at efter film- og biografloven har vi en fortrinlig ordning, hvorved bestyrelsen for filmcentralen og også bestyrelsen for filminstitutet er den myndighed, der selvstændigt bestemmer, om et filmprojekt skal gennemføres eller ej, og om filmen skal distribueres eller ej, og de afgørelser kan ikke indbringes for kulturministeren. I hvert fald vil jeg, navnlig i betragtning af de antydninger, der i nogle ordførertaler har været om en formynderisk tendens, meget, meget klart tage afstand fra, at man skulle forsøge at gøre kulturministeren til en slags øverste censurinstans, hverken for film eller for andre værker, som indeholder ytringer af den ene eller den anden art.

Den debat, der udspandt sig efter hr. Poulsgaards indlæg, lyttede jeg til med interesse, og det var mig en glæde at høre, at en del af de ordførere, der tog del i debatten,

lagde en mere positiv indstilling for dagen til regeringens kulturpolitik end de pågældende gjorde i deres egne indlæg. Det føler jeg mig opmuntret af.

Når fru Ingerlise Koefoed mener, at min redegørelse har været uforpligtende, så vil jeg sige: nej, det er en forpligtende redegørelse. Forholdet er det, at konkretiseringerne af denne redegørelse finder sted og skal finde sted igennem et fortløbende lovgivningsarbejde, som fru Ingerlise Koefoed tager meget engageret del i både her i salen og i kulturudvalget. En kulturpolitisk redegørelse skal ikke have form af lovttekster, men skal netop give almene synspunkter og en beskrivelse af den øjeblikkelige situation.

Fru Ingerlise Koefoed omtalte vores initiativ med muligheden for lokal radio- og TV-aktivitet, og også som et svar på antydningerne om formynderiskhed vil jeg sige, at for mig er dette forsøg et meget vigtigt led i udviklingen af nærdemokratiet og derfor af meget stor betydning.

Fru Ingerlise Koefoed og andre har talt om det, vi har kaldt et »Center for aktuel kunst«, og fru Ingerlise Koefoed sagde, at vi måtte have et stort museum for både udenlandsk og dansk moderne kunst efter svensk model. Jeg kan kun dertil svare, at jeg ville intet hellere, hvis mulighederne eksisterede. Det gør de ikke realistisk, og det, jeg derfor har valgt, er at påbegynde udviklingen af åbne værksteder, og af et center, hvor det er muligt at påbegynde en samling af helt aktuel dansk kunst, som muligvis vil kunne være del af en stamsamling i et fremtidigt museum.

Mit sigte med at udvikle disse ting er i meget høj grad, at jeg ønsker at medvirke til, hvis det er muligt, at forbedre de bildende kunstneres øjeblikkelige vilkår. Det er vanskeligt for de bildende kunstnere, der endnu ikke er slået igennem og er blevet berømte, at gøre sig gældende, at få deres værker set og derved solgt. Jeg håber, at et sådant aktivt hus med åbne værksteder og udstillingsmuligheder kan medføre et større salg af den kunst, der fremstilles i dag. Kunststøtte er til enhver tid nødvendig, men en støtte, så den enkelte kunstner kan realisere sine arbejder, når han ønsker det, er dog meget bedre.

Fru Ingerlise Koefoed talte også om børnekultur og om Børneavisen. Jeg kan om det sige, at vi sandelig har holdt hånd om Børne-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

avisen og gør det stadig væk, og jeg håber, at den snart har fået så meget højde, at vingerne kan bære, så den kan fortsætte selv, men jeg finder ligesom fru Ingerlise Koefoed, at den er en meget vigtig begyndelse.

Foranlediget heraf vil jeg gerne have lov til at gøre en bemærkning om en aktivitet i kulturministeriet, som beklageligvis ved en fejltagelse hos os ikke er med i redegørelsen. Det er det arbejde, som udføres af det af regeringen nedsatte ungdomsudvalg. Det blev bebudet af statsministeren i november 1979, og det arbejder nu. Dette udvalg har til opgave at foretage en nyvurdering af de problemer, de unge aldersgrupper er stillet over for i vores samfund, også en vurdering af, hvilken holdning og politik, situationen kræver fra samfundets side. Blandt de områder, udvalget vil arbejde med, er det sociale område, beskæftigelsen, uddannelsen, boligen, og fritidsaktiviteter.

Det er for mig netop et eksempel på, at vi på de områder, hvor vi kan, søger at efterleve den tankegang, flere af ordførerne har været inde på, nemlig at vores kulturliv ikke er isoleret til at være fritidsaktiviteter eller underholdning eller kulturnydelse, men er et led i hele samfundets opbygning. Her vil vi altså i kulturministeriets regie arbejde med de unge aldersklassers vilkår.

I øvrigt er jeg enig med dem, der har talt om betydningen af forbedrede tilbud på børnekulturens område. Når jeg lægger så megen vægt på det, har det at gøre med, at vi naturligvis i regeringen og i socialdemokratiet erkender den kløft eller den skævhed, der er i befolkningen med hensyn til den reelle udnyttelse af kulturtilbuddene. Vi prøver at gøre tilbuddene så tilgængelige for alle, at ingen af økonomiske grunde er afskåret derfra, men vi ved også, at som samfundet er i dag, er det ikke alle, der har erfaring til eller forudsætning for at have lyst til at bruge dem. For mig at se er rige tilbud, således at børn kan holde deres sanser åbne for kunstneriske oplevelser, det bedste middel til at sikre, at næste generation får en mindre udtalt kløft, og at det i de kommende generationer bliver således, at den ganske forsvinder.

Hr. Bernhard Baunsgaard stillede mig et konkret spørgsmål vedrørende Posthusteatret, som jeg gerne skal besvare. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg anerkender den kunstneriske kvalitet og sandelig ikke mindst den

debatskabende karakter af de produktioner, Posthusteatret har tilvejebragt, og det er helt givet, at det er livsvigtigt at have eksperimenterende og nye initiativer uden for de faste scener. Det er naturligvis ikke det, der er baggrunden for, at jeg ikke har fundet det muligt at fortsætte den faste tilskudsordning – jeg understreger: den faste tilskudsordning – til dette teater.

Forholdet er det, at sammenlignet med andre teatre, der har måttet arbejde under tilsvarende vanskelige vilkår, er der, hvis jeg må sige det lidt upræcist, i de senere år kommet for lidt teater for pengene. Det er givet, at det, hvor idéskabende en forestilling end kan være, ikke er tilfredsstillende, hvis der inden for en sæson kun opføres forestillinger i et begrænset antal uger, og sagen har altså for Posthusteatrets vedkommende været, at man i de senere år med øgede tilskud har haft i kvantitet en mindre produktion. Hvis dette forhold kan udbedres, er det klart, at kvaliteten af Posthusteatrets virksomhed er sådan, at den i sig selv er støtteværdig, men inden for rammerne af de faste tilskud har den ikke været tilfredsstillende kvantitativt.

Jeg tror, det var hr. Bernhard Baunsgaard, der mente, at jeg skulle have udtalt mig selvmodsigende, altså givet to forskellige holdninger til kende med hensyn til spørgsmålet om videobånd, specielt om voldsfilm. Det er ikke tilfældet. Jeg har i et svar på et spørgsmål her i salen givet til kende, at jeg ikke fandt det rimeligt med udvidet censur af offentligt foreviste film. Jeg har i en anden sammenhæng i en TV-udsendelse givet udtryk for, at også jeg føler mig bekymret over, at mindreårige i forretninger kan købe videobånd med svært voldeligt indhold, og jeg har dér peget på, at det jo ifølge straffeloven er forbudt at sælge utugtige billeder og genstande til mindreårige. På mig virker den form for vold, som jeg selv har haft anledning til gennem TVs reportager at se eksempler på, som en perversion, og derfor har jeg sammenlignet det med strafbarheden med hensyn til at udbrede utugtige billeder og ting. Jeg har samtidig klart understreget, at dette er et spørgsmål, som sorterer under justitsministeren, og jeg ved, at det overvejes af justitsministeren, men der har ikke i mine udtalelser været noget modsatrettet.

Til hr. Arne Melchior vil jeg sige, at denne mistillid til borgerne kan jeg ikke acceptere,

[Ministeren for kulturelle anliggender]

men det er vel blot på samme måde, som jeg har sagt det til fru Mette Madsen. Jeg vil sige til hr. Arne Melchior, der citerer en anden af mine sætninger: at god kunst ofte er mere virkelig end virkeligheden, at den kan man jo godt rive ud og sige: ha, det lyder morsomt, eller at det lyder mærkeligt. Jeg mener noget meget præcist med det, nemlig at god kunst ofte river de slør fra vores øjne, som vores hverdagsagtige måde at forholde os til tilværelsens store problemer på ofte har forsynet os med. Det kan bryde igennem vor vanetænkning, det kan bryde igennem vore fortrængninger og kan derved konfrontere os med noget, der er mere virkelig end det, almindelig tale og vanetænkning er. Jeg kan give et eksempel.

Jeg er blevet oplyst om, at et maleri fra 1888, som for øjeblikket befinder sig på Århus kunstmuseum, af Frants Henningsen, der hedder »Forladt«, som jeg selv har haft stor glæde af at se, og som fremstiller en ung kvinde med et par børn, ifølge udtalelser fra Julius Bomholt i ganske særlig grad skulle have vakt hans vilje til at arbejde som den sociale forkæmper, han var. Ifølge Richard Mortensen skal maleren William Scharff være besvimet, da han første gang så maleriet »Guernica«, som fremstiller de forfærdelige ødelæggelser i landsbyen under den spanske borgerkrig. Tilsvarende stærk konfrontation med virkeligheden mener jeg ikke er det almindelige, selv under de mest alvorlige debatter om sikkerheds- og forsvarspolitiske forhold her i salen, og derfor mener jeg stadig væk, at kunsten kan åbne vore øjne for virkeligheden.

Hr. Arne Melchior talte også om decentralisering og så det som et modsætningsforhold til de planer, jeg lige har omtalt, om et center for aktuel kunst. Jeg vil her blot gentage, at et af formålene i meget høj grad er at gøre de konkrete arbejdsbetingelser for unge bildende kunstnere bedre. I den sammenhæng behøver hr. Arne Melchior ikke frygte noget prestigeprojekt – det forbyder den økonomiske virkelighed.

Til hr. Wilhjelm kan jeg sige, at jeg er enig i en lang række af hans synspunkter om kulturlivets omfang. Naturligvis er det sådan, at en administration nu engang kræver opdeling for at blive håndterlig, naturligvis ofte med begrænsende virkninger, men uundgåeligt er det.

Spørgsmålet om idrætsmedicin, idrætspsykologi og idrætssociologi kan jeg knytte til de bemærkninger, der blev fremsat til slut af hr. Bjørn Elmquist. Vi prøver i vores arbejde i meget høj grad at understrege og udvide idrætsforskning, fordi vi mener, at vi ved for lidt om idrættens vilkår, betingelser og virkninger. Og til hr. Bjørn Elmquist kan jeg sige, at jeg meget gerne vil tage del i en idrætspolitisk debat og også gerne vil forandle en sådan.

Hvad angår eliteidrætsudvalget er forholdet det, at i de første måneder af udvalgets arbejde havde vi nogle økonomiske vanskeligheder, som vi klarede ved at overføre nødvendige midler. Efter denne begrænsede periode med vanskeligheder i starten har udvalget arbejdet meget aktivt, og udvalget beslutter selv omfanget af sit arbejde og dermed arbejdets varighed. Spørgsmålet om delrapporter vil jeg naturligvis gerne bringe videre til udvalget.

Hr. Steffensen har stillet mig et direkte spørgsmål, som vedrører de hvide pletter på landkortet. Jeg tror, det har at gøre med min beklagelse af, at der er kommuner, som stadig væk ikke har, hvad jeg finder er en tilfredsstillende biblioteksordning. Hr. Steffensen spurgte mig, om jeg havde planer om at fjerne de hvide pletter. I denne sammenhæng vil jeg nok ikke kalde det hvide pletter, men snarere tale om de lidt mørke kommuner.

Det siger sig selv, at i vores decentraliseringspolitik er det kommunerne selv, som skal træffe beslutning, og derved er det fuldstændig givet, at der ikke vil være nogen formynderisk politik, som vil kræve noget af kommunerne, som kommunerne ikke selv beslutter sig for. Men det er nu engang en kendsgerning, som jeg synes det er væsentligt at gøre sig klart, at i de kommuner, som har givet rigelige kulturtilbud, er ønskerne hos befolkningen til disse kulturtilbud og om yderligere kulturtilbud voksende. Det vil sige, at bevidstheden om mulighederne er blevet stærkere, og en oplysning, som gør, at hele den danske befolkning er vidende om, hvilke kulturtilbud man kan vælge, ville jeg finde overordentlig nyttig og konstruktiv.

Til slut et kort svar til fru Annelise Gotfredsen, der også spurgte mig konkret, og det drejede sig om revision af de gamle bogsamlinger i det kgl. bibliotek. Spørgsmålet om, hvorledes vi kommer videre i denne sag, har

[Ministeren for kulturelle anliggender]

været forelagt administrationsdepartementet og rigsrevisorerne. Jeg har fået svar fra disse to instanser, og disse svar er givet videre til udvalget vedrørende revision og sikring ved det kgl. bibliotek. Jeg venter nu på svar fra dette udvalg og skal derefter omgående orientere kulturudvalget.

Forholdet er det, at der nok havde indsnet sig lidt for mange fordyrende alment biblioteksmæssige processer i revisionen, og baggrunden for, at jeg standsede revisionen midlertidigt, var, at jeg ønskede yderligere vurderinger af, hvor dyr den nødvendige revision behøver at være. Det, der ligger i overvejelserne i øjeblikket, er muligheder for at finde en form for selektiv revisionsfortsættelse, som helt kan tilfredsstille de sikkerhedsmæssige hensyn, og som også vil økonomisere med de ressourcer, som nødvendigvis skal være til rådighed.

Lasse Budtz (S):

Jeg skal forsøge at undgå at forlænge debatten for meget, men jeg vil dog gerne sige, at jeg synes, det har været en interessant debat – ikke alt, der er blevet sagt, har været lige interessant, naturligvis. Det får mig til at mindes afdøde kulturminister Niels Matthiasen, som foreslog, at man tog en kulturpolitisk debat en gang om året. Jeg må sige, at jeg synes, denne debat har understreget nødvendigheden af, at der er meget at føre å jour, der er mange problemer, vi naturligvis diskuterer permanent i kulturudvalget og i øvrigt med stor energi fra udvalgets medlemmers side, men en bred debat som denne ville jeg anse for meget gavnlige i hvert fald én gang om året, og det vil jeg faktisk spørge om ministeren vil tage under overvejelse, ellers kan vi andre jo fremkalde den.

Jeg må tilføje, at jeg synes, at hr. Bjørn Elmquists forslag om en idrætsdebat er overordentlig relevant, og jeg kan love, at socialdemokratiet meget gerne vil være med til en sådan udveksling af synspunkter om dette meget vigtige emne.

Da jeg lyttede til fru Mette Madsens tale, slog det mig, at hun måske slet ikke havde læst ministerens redegørelse, eller at hun måske havde fået fat i et helt forkert papir.

Fru Mette Madsen siger f. eks., at socialdemokratiet ønsker at styre kulturen og den kulturpolitiske udvikling, og vi vil bestemme,

hvad befolkningen skal se, høre, læse osv. osv. Det var ikke lige de ord, men det lå naturligvis i fru Mette Madsens bemærkninger. Det undrer mig, for jeg havde jo haft ordet lige før. Nu kunne man jo have glemmt, hvad ministeren havde skrevet i sit, indrømmer jeg, meget brede indlæg, men man kunne da ikke have glemmt, hvad jeg havde sagt et øjeblik før. Jeg holdt naturligvis en tale, som var blevet godkendt forinden i den socialdemokratiske folketingsgruppe, som reglen er, og derved også godkendt af kulturministeren og af statsministeren, som er formand for socialdemokratiet. Og hvad sagde jeg? Ja, jeg sagde faktisk følgende:

»Det er socialdemokratiets klare mål at prøve at gøre kulturen i dens mange former til et tilbud og at sikre, at alle dele af befolkningen har mulighed for at modtage dette tilbud. Det er derimod ikke og kan ikke være socialdemokratiets opgave at styre kulturen. Det er imod kunstens og kulturens idé. Men det er et mål at sikre kulturens udvikling i frihed. Derfor skal hverken partier eller politikere bestemme, hvad der er dårligt, og hvad der er god kunst.«

Jeg tror, at jeg ved gentagelsen af disse sætninger klart har demonstreret, at der er intet sandfærdigt i det, fru Mette Madsen har beskyldt socialdemokratiet for. Socialdemokratiet ønsker ikke at styre kulturen. Vi ønsker at give den som et tilbud.

Jeg er glad for at kunne konstatere, at jeg her er helt i overensstemmelse med det, hr. Arne Melchior sagde, og helt i overensstemmelse med det, hr. Bernhard Baunsgaard sagde. Det er altid rart, at andre deler éns synspunkter.

Fru Mette Madsen sagde også, at Europa var et uartigt ord i socialdemokraters mund. Nu er det mig jo meget fjernt at fremhæve mig selv, men jeg må måske diskret gøre opmærksom på, at jeg har den ære at være formand for Den danske Europabevægelse, som heldigvis har udviklet sig meget stærkt i det sidste par år, og jeg skal da heller ikke lægge skjul på, at jeg som socialdemokrat gerne så, at alle medlemmer af det høje ting var medarbejdere eller medkæmpere i denne Europabevægelse. Det er altså ikke rigtigt, at socialdemokratiet heller ikke har et europæisk perspektiv, så jeg må altså desværre konstatere hulheden i fru Mette Madsens tale. Hvis det

[Lasse Budtz]

ikke er fremgået klart heraf, så er jeg en dårlig fremstiller af kendsgerningerne.

Når vi går så stærkt ind for f. eks. en udvikling af børneteateret, så er det naturligvis – det er især til hr. Flemming Jensen, jeg siger dette – for at øge demokratiseringen. Det er ikke for at præsentere nogle bestemte politiske holdninger, men simpelt hen for at demokratisere det kulturelle liv.

Hr. Poulsgaard var jo ikke på nogen måde overraskende. Han sagde de sædvanlige ting. Det kunne jeg selvfølgelig godt lade passere i tavshed, og det er ærlig talt meget fristende at gøre det, når hr. Poulsgaard har udtalt sig. Men se, det, der er interessant, er, at hr. Poulsgaard i sin anarkistiske politik – det er jo i virkeligheden det, han er; der kan være meget godt i anarkismen, men ikke i denne form for anarkisme – i virkeligheden vil bestemme, hvad folk skal have lov at læse, se, opleve osv. på det kulturpolitiske område. Hr. Poulsgaard går ind for en politik, hvor det netop er politikerne, der skal bestemme, altså hvor man tager friheden fra folk. Det vil socialdemokratiet under ingen omstændigheder være med til. Vi vil netop give befolkningen størst mulig frihed til selv at vælge mellem de kulturelle tilbud.

Må jeg blot ganske kort sige – undskyld, hr. formand, jeg har godt set, at den røde lampe har lyst lidt for længe – til hr. Brøndsted, at et udvalg efter de tanker, hr. Brøndsted gjorde sig til talsmand for, til udvælgelse af bøger til bibliotekerne forekommer mig langt, langt mere sympatisk end en politisk styret funktion. Det er af den simple grund, at hvis det er politisk styret, så skifter det jo helt automatisk en gang imellem ved kommunalvalget, men det medfører også, at politikerne bestemmer, hvad der er god kunst, og hvad der ikke er god kunst, og det er jeg meget, meget stærkt imod.

Så må jeg i øvrigt sige til hr. Mølgaard, at jeg er taknemlig for, at han citerede bogen, som blev udgivet til minde om Niels Matthiassens politik og indsats, og jeg er meget glad for det af en hel stribe grunde, som jeg ikke skal komme ind på.

Mette Madsen (V):

Må jeg begynde med at sige tak til ministeren for tilsagnet om hjælp til de museer, der er i nød. Der er ministeren virkelig trådt

i aktion, og det var mere en sådan træden i aktion, jeg efterlyste på andre områder, og ikke så meget, at der var områder, der manglede. Jeg nævnte teateruddannelsen og teaterlovsområdet. Bl.a. fru Ingerlise Koefoed nævnte dette udvalg, der sidder nu og skal forberede teaterlovsændringen. Jeg vil meget gerne, om ministeren vil redegøre for dette udvalgs sammensætning, for dets kommissorium og for, hvordan det arbejder, hvornår ministeren mener at det er færdigt, så det næste udvalg kan gå i gang. Ministeren kan redegøre for det nu eller eventuelt sende en redegørelse herom til kulturudvalget.

Må jeg i forbindelse med teater sige til hr. Wilhelm, der synes, at børneteateret er forfordelt, at i løbet af meget kort tid – jeg tror, det er godt og vel et år – er de samlede beløb til børneteateret steget fra ca. 10 mill. kr. til 35 mill. kr. Det er vist ikke ret mange områder, der er steget så meget på så kort tid.

Så talte vi meget om styring eller ikke-styring. Må jeg ikke tillade mig at henvise til redegørelsen sp. 9521–22, hvor der står, at »det gælder vel for børneområdet i endnu højere grad end for andre områder, at vi må bidrage til en bevidst styring af fritids- og kulturtilbuddene og ikke overlade dem helt til kommercielle kræfter.« Her understreger jeg igen, som jeg gjorde det i mit første indlæg, familiens betydning med hensyn til at hjælpe børnene til at vælge mellem alle de tilbud, der kommer fra forskellige sider. Her har skolerne naturligvis også en forpligtelse.

Nu skal ministeren og jeg ikke blive ved med at overgå hinanden med, hvem der først sagde hvad, men hvis Julius Bomholt virkelig i 1930'erne har sagt de ting, som vi nu er enige om kunne være nyttige, så er det da egentlig nærliggende at stille det spørgsmål: hvorfor er det så ikke blevet realiseret?

Det er også et svar til hr. Steffensen, der ikke kunne forstå, at venstre vil have kunstnere ind i skolen. Der er så mange andre ting, vi putter ind i skolen. Det ved jeg godt at der er. Det problem kender jeg. Men at få kunstnere ind i skolen, få en forfatter ind i nogle af dansktimeerne, få nogle billedkunstnere og andre kunstnere ind i formningstimerne, prøve at lade kunstnere fortælle børnene, hvordan man får inspiration, hvordan man fanger ting, hvordan man bearbejder dem, lade børnene hjælpe med, få et resultat, når timen er færdig, sætte børnene til at lave

[Mette Madsen]

en antologi, f. eks. ved at gå sangbogen igennem, alle disse ting tror jeg netop ville give børnene en fornemmelse af, hvad de samlede kulturtilbud kan give dem den dag, de selv skal være med til at betale for dem, så vi ikke, som jeg så tit har sagt, stadig har en gruppe mennesker her i landet, der er imod al form for kunststøtte, fordi de ikke har fornemmet, at de selv også kan have gavn og glæde af den.

Jeg må lige sige til hr. Lasse Budtz, at jeg er meget glad for det, han sagde om Nordsat. Jeg er meget enig, når han satte spørgsmåls-tegner ved det.

Jeg er også meget glad for det klare svar, jeg fik på mit spørgsmål om ordet »Europa«, for ministeren svarede ikke på det. Jeg kender hr. Lasse Budtz' indstilling, og jeg synes, det var godt, det blev sagt her i dag. Når vi taler Europa, drejer det sig ikke kun om kulturområdet, det gælder så sandelig også de meget vitale områder EF og NATO. Jeg er glad for tilsagnet og erklæringen fra socialdemokratiet i dag om, at Europa og det europæiske perspektiv er lige så vigtigt for socialdemokratiet, som det er for venstre.

Jeg må lige bruge det sidste minut til at sige, at der var en enkelt ting, som jeg synes at ministeren kun fik med i en bisætning, og det forstår jeg ikke rigtig. Det drejer sig om Statens Kunstfond. Den er kun nævnt i en bisætning, og det er måske, fordi ministeren er flov over og ked af, at der ikke er flere penge til den. Her kunne bare lidt flere penge virkelig gøre underværker: endnu flere bestillingsarbejder for stat, amter og kommuner, og selvfølgelig også private, ikke bare vanemæssigt hos billedkunstnere, men også hos komponister, hos forfattere og dramatikere. Vi ønsker også flere amtslige og kommunale kunstfonde, og vi glæder os over, at flere kommuner afsætter en procentdel af byggesummer til udsmykning.

Med hensyn til ydelserne på finansloven finder venstre det urimeligt, at socialindkomsten alene lægges til grund, og at man ikke kan fradrage udgifter til materialer, leje af atelier og transport. En lille ting som det helt uretfærdige i, at der stadig er moms på billedtæpper, har venstre i sidste uge rejst over for skatteministeren og håber på, at vi kan få hjælp dér til at få den væk.

Jeg vil slutte med at sige noget om det, ministeren nævnte at man mangler: udstil-

lingsfaciliteter, bygninger osv. Jeg tror, det til en vis grad er et østdansk synspunkt, for hvis man tager sidste nummer af Weekendavisen, inden aviserne holdt op med at udkomme, kan jeg tælle 47 udstillinger uden for København bare i den uge. Der er masser af kunstnere i Jylland, og de holder masser af udstillinger, men det er sjældent, det kommer til københavnernes kundskab, for det er meget sjældent, at aviserne sender anmeldere derover. Jeg har også gang på gang sagt i Statens Kunstfond, at man køber for lidt ovre i Jylland, når man køber for Kunstfondens penge. Her kunne der også gøres underværker ved, at man lod kunstnerne spare penge ved at lade dem blive i Jylland med deres udstillinger, men sendte folk over og købe. Bare en lille udvidelse af rejsekontoen i Statens Kunstfond ville gøre underværker, og vi kunne måske spare nogle dyre udstillingsbygninger her i København.

Flemming Jensen (KF):

Ministeren kom ind på, hvorvidt vi havde misforstået hinanden. Jeg skal indlede med at citere, hvad jeg skrev ned af ministerens svar, nemlig at vi skal videreudbygge og styrke vore bibliotekarer. Det var jo det, jeg var bange for. Jeg håber, at det er bibliotekerne og ikke bibliotekarerne, der er tale om.

Så er der spørgsmålet om, hvorvidt bibliotekerne hæmmer eller fremmer virksomheden i lokalsamfundene. Jeg vil gerne uddybe det en smule. Jeg satte spørgsmålstejn ved det, fordi det, jeg synes er væsentligt her, selvfølgelig ikke er bogudlånene. Det er spørgsmålet om, hvorvidt bibliotekernes øvrige virksomhed, foredrags- og filmvirksomhed f. eks., er med til at hæmme det private initiativ, der ellers ville findes i de pågældende lokalområder, og det synes jeg det er nok så væsentligt at se nærmere på.

Hr. Lasse Budtz har peget på, som ministeren har gjort det, decentraliseringen, og at man ikke vil styre kulturen. Jeg tror da naturligvis på det, hr. Lasse Budtz siger, men jeg kan ikke lade være med at kombinere det med et citat fra i dag, hvor det bliver nævnt af den socialdemokratiske ordfører, at vi trænger til et mere ensartet niveau for bibliotekerne landet over. Det kunne jeg så i øvrigt følge op med et citat af fru Ingerlise Koefoed: »Man bør måske pålægge andre kom-

[Flemming Jensen]

muner at afsætte et vist beløb til børneteatre«. Så er det, jeg synes, at decentraliseringen bliver væk, og at friheden i hvert fald for kommunerne og dermed for lokalområdernes borgere forsvinder. Det er det, jeg advarer imod. Jeg pegede i formiddags på, at der er en vis forskel på, hvad man mener at ville have i Skals eller i Albertslund.

Jeg skal skænke både ministeren og fru Ingerlise Koefoed deres meget fine ord om »multinationale bevidsthedsmagere« og »sanseslørende underholdningsindustri«. Det er i øvrigt pudsigt, at når noget er ondt, så er det multinationalt, og når noget er godt, så er det internationalt, men det ved vi altså, det er sprogbrugen.

Jeg var vældig glad for det indlæg, hr. Bjørn Elmquist kom med. Jeg tror, det er vigtigt, at vi får denne idrætspolitiske debat. I den forbindelse skal jeg erindre ministeren om, at jeg henviste til en artikel i Aktuelt fra den 12. april – nu kan det jo være, at ministeren har været så heldig ikke at se bladet netop den dag – om den skæbne, dansk idræt kan komme ud for. Jeg forlanger ikke et svar her og nu. Det ville være for groft, når man ikke i forvejen har gjort opmærksom på det, men jeg vil pege på, at jeg senere igennem udvalget vil vende tilbage til idrættens vilkår i denne typografikrise.

Så skal jeg i øvrigt ikke føje mere til ud over at sige, at det, der er fremgået som modsætninger her i salen, er, hvorvidt man ville have ekspertvælde, eller hvorvidt man først og fremmest ville have den personlige indsats, hvorvidt man troede, der var uanede midler til rådighed, eller hvorvidt man regnede med, at skatteborgerne også skulle have en smule til sig selv.

Lawaetz (FP):

Jeg beklager, at vor kulturpolitiske ordfører, hr. Poulsgaard, har måttet tage af sted. Han skulle tidligt af sted på grund af flyvelederstrejke, og han skulle til noget så vigtigt som et opstillingsmøde, og partiet ville nødtigt have, at vor kulturpolitiske ordfører ikke blev genvalgt. Det er lidt svært at springe lige ind her, men uden at have overværet det ved jeg nogenlunde, hvad hr. Poulsgaard har sagt, og hvad de andre partier har sagt. Måske var det mere velegnet for mig at optage

en idrætspolitisk debat, som blev omtalt af hr. Flemming Jensen her på det sidste.

Der er dog nogle ting, der står lidt uklart for mig. Er det flertallet, der bestemmer, eller er det ikke flertallet? Hr. Bernhard Baunsgaard mener ikke, at flertallet skal bestemme, og hr. Lasse Budtz gik så langt som at sige, at hr. Poulsgaard er anarkistisk. Så kan man stille spørgsmålet: hvem er det egentlig, der bestemmer i dag? Er det ikke en ganske lille kreds? Er det ikke deromkring hele debatten føres? Er der ikke en diskussion om, hvorvidt man overlader for stor myndighed til bibliotekarer?

Jeg vil godt spørge kulturministeren direkte: er det rigtigt, at hr. Paul Hammerich, som har skrevet »En Danmarkskrønike«, rejser rundt med sit værk på biblioteker og holder foredrag og laver konkurrencer og af det offentlige får betalt 1.500 kr. plus diæter for 2 timer og ydermere benytter lejligheden til at sælge sine egne bøger? Hvis det er rigtigt, så er det et af de grelle tilfælde, hvor hr. Poulsgaard vel ikke har så stor uret, når han kritiserer, at man på nogle punkter kritikløst giver pengene ud.

Jeg hørte kulturministeren sige, at vi har verdens bedste biblioteker. Hvis det er rigtigt, så må vi i og for sig glæde os over, at vi har verdens bedste biblioteker. Der, hvor vi er uenige, er vel nok: hvad koster verdens bedste biblioteker? Vi har den idé – så kan man kalde det anarkistisk eller antikulturelt eller hvad man vil – at det ikke ville være helt urimeligt, hvis man f. eks. betalte lidt for at låne gramfonplader og musikbånd, som man går hjem og spiller af fuldstændig gratis. Det vil sige, at staten betaler for det og derved går ind i konkurrence med de erhverv, som fremstiller plader og bånd. Det vil jeg godt lige bringe på bane.

Vi bliver nok ikke enige om, hvorvidt det er flertallet, der skal bestemme, eller om det stadig skal være en lille klike, og det er i og for sig det, hele debatten drejer sig om. Kort trukket op er der mange ting, vi ikke er spor uenige om. Vi er helt enige om, at det er dejligt at have gode biblioteker, men vi har den opfattelse, at kunsten skal kunne hvile i sig selv, hvis den er så værdifuld. Vi ser hellere, at man giver penge ud for nogle præstationer, nogle udsmykninger og sådan noget, fremfor at man giver det hele i tilskud.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg vil blot sige, for at der ikke skal være nogen misforståelse, at jeg er fuldkommen enig med hr. Bernhard Baunsgaard, når han siger, at flertallet selvfølgelig ikke skal bestemme, hvad der er god kunst, eller hvad der er den rigtige kultur. Vi kan jo ikke tage en folkeafstemning om kunsten og kulturen. Skulle vi f. eks. stemme om, hvorvidt Wilhelm Fredties billeder er gode eller dårlige? Skulle vi stemme om, hvorvidt Rifbjergs bøger er gode eller dårlige? Vi skal netop gennemføre en kulturpolitik, hvor udbuddet er bredt, og hvor mindretallets synspunkter naturligvis også har en chance for at komme til orde, f. eks. det mindretal, der repræsenteres af fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Man kan naturligvis ikke stemme om, hvad der er god kunst, eller hvad der ikke er god kunst. Holberg siger i sine epistler, at smag og behag er forskellig, og derfor bliver alle kvinder gift og al mad spist. Naturligvis kan man ikke stemme om, hvad der er god kunst. Hr. Lasse Budtz synes om ét, og jeg synes om noget andet. Men man kunne måske stemme om, hvad man skal give pengene ud til, og det er egentlig det, der er blevet nævnt, og ikke det andet.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg havde på forhånd sagt, at jeg ikke ville sige så meget om folkebiblioteker i dag, for vi får jo snart lejlighed til at diskutere forslaget til den nye bibliotekslov. Men det er klart, at så meget som der er blevet talt om biblioteker her i dag, kan man ikke lade være med, når man er mig i hvert fald, at komme med et par bemærkninger.

Både ministeren og hr. Lasse Budtz var inde på skolebibliotekernes store betydning for børnene og for børnenes læsning. Hr. Lasse Budtz sagde, at det var ham ligegyldigt, om disse skolebiblioteker hører til i kulturministeriet eller i undervisningsministeriet. Jeg vil godt sige, at det faktisk ikke er mig helt ligegyldigt. Jeg mener, det er vigtigt, at vi med den lovrevision, vi nu skal diskutere, opfylder den paragraf, der længe har stået i

folkeskoleloven, nemlig at skolebibliotekerne hører til under folkeskolen. Det betyder ikke, at skolebibliotekerne ikke skal have mange bøger, og det betyder ikke, at de ikke skal have fritidsudlån. Men det betyder, at skolebibliotekerne først og fremmest hører med som et led i skolens undervisning. De er et pædagogisk instrument for børnene og for lærerne i skolen.

Jeg er ked af, at man nævner skolebiblioteker så meget uden at nævne børnebiblioteker. Det ligger i realiteten sådan, at halvdel af de bøger, der udlånes til børn og unge, udlånes fra skolebibliotekerne, og den anden halvdel udlånes fra børnebibliotekerne. Børnebibliotekerne er meget vigtige for børnenes udfoldelse, for deres oplevelser, for deres mulighed for at læse, for deres muligheder for at møde andre børn og andre voksne og snakke med dem om mange forskellige aktiviteter. Desuden er de et led i folkebiblioteksvirksomheden, en introduktion til alt det, der sker i folkebibliotekets regie. Derfor er det vigtigt at understrege børnebibliotekernes betydning.

En ting, vi ikke har været inde på i dag, og som har nøje sammenhæng med det, jeg siger nu, er hele bogens situation, ikke mindst børnebogens situation. Det er helt sikkert, at den gode – jeg sagde gode, uanset hvad hr. Poulsgaard ville have sagt, hvis han havde siddet her – og seriøse børne- og ungdomslitteratur, vi har fået i de senere år, har vi fået, fordi vi har haft et meget, meget godt børne- og skolebiblioteksvæsen.

Jeg vil godt spørge kulturministeren: hvordan går det egentlig med det bogudvalg, som blev nedsat af kulturministeriet i 1972, og som vi meget længe har ventet på en betænkning fra? Vil dette bogudvalg overveje bl.a. børne- og ungdomsbogens situation?

Hr. Brøndsted sagde, at man i bibliotekerne skulle se på, hvad der var egnet til udlån og ikke egnet til udlån. Jeg forstod, at bånd og plader var mindre egnet til udlån end bøger. De gik nemmere i stykker, de var nemmere at spille af og sådan noget. Det er rigtigt, at de er nemmere at spille af, og der er ikke noget ophavsretligt forkert i, at man afspiller ét eksemplar til eget brug. Det er ikke rigtigt, at de skulle være mere udsatte, mere følsomme for skader end bøger. Jeg tror, at hvis man prøvede at tælle op, hvor mange udlån en grammofonplade kan klare,

[Ingerlise Koefoed]

hvor mange udlån et billedværk og en billedbog kan klare, så ville man komme til, at det pr. udlån kostede nogenlunde det samme at have bånd og plader, især plader, og billedbøger i bibliotekerne. Bånd er det næste, og det er mig bekendt meget nemmere at have med at gøre, det tager ikke meget skade ved udlån.

Fru Annelise Gotfredsen talte om, hvem der skal afgøre, hvad der er kvalitet i bibliotekerne. Nu har jeg aldrig hørt kommunalpolitikere gå meget i detaljer med kloaknettet. Jeg har aldrig hørt, at kommunalpolitikere sidder og tager stilling til, hvilke rør man skal bruge til sine kloakker. Man lægger en plan for vandforsyningen og kloaknettet og sådan noget i kommunen, og så overlader man til teknikerne det daglige ansvar for at udfylde denne plan.

Jeg vil ikke fratage kommunalpolitikerne ansvaret for det, der sker i bibliotekerne, men det må være rimeligt at overlade det daglige ansvar og den daglige vurdering af, hvad der er kvalitet, og hvad der ikke er kvalitet, til de mennesker, der har læst meget, der har set meget, der har arbejdet meget i bibliotekerne, og så lade bibliotekarere og politikere i fællesskab aftale nogle overordnede principper for, hvordan det arbejde skal udføres, hvordan det skal tilrettelægges.

Naturligvis skal kommunalpolitikere, hvis der bliver klaget over ensidighed i bog- og pladebestand og sådan noget, kunne undersøge, om det er rigtigt, at der er ensidighed. Men i al almindelighed er der for det første ikke nogen ensidighed. For det andet må det være rimeligt at overlade det daglige ansvar til dem, der skal have ansvaret, og til dem, der har den viden, der skal til. Kommunalpolitikere vil vel ikke læse alle de bøger. De vil vel ikke høre alle de plader. De vil vel ikke læse alle de anmeldelser. Det skal de, hvis de skal kunne gøre det her kvalificeret, og det kan man ikke forlange at de skal kunne, når der er så meget, de ellers skal tage sig af.

Arne Melchior (CD):

Kulturministeren var så venlig med sine replikker til mig at ville berolige mig på et par af de områder, hvor jeg havde givet udtryk for frygt. Jeg har måske ikke haft de

rigtige kanaler åbne, i hvert fald er det ikke rigtig lykkedes.

Ministeren siger f.eks., at jeg kan være helt sikker på, at der ikke vil blive tale om et prestigeprojekt med hensyn til det nye museum for moderne kunst, for det giver de økonomiske muligheder slet ikke lejlighed til. Ja men jeg har jo netop sagt, at da vi i forvejen har begrænsede økonomiske muligheder, er det farligt at dræne tilgangen af midler til eksisterende museer ved at oprette en ny institution, som ligesom skal indebære noget, som i virkeligheden skal være mange steder. Så det er ingen beroligelse.

Så siger ministeren, at denne famøse – det vil jeg tillade mig at kalde den – sætning om god kunst, der er mere virkelig end virkeligheden, mente kulturministeren meget præcist, og hun forklarede bagefter, hvad hun mente, nemlig at god kunst kan åbne øjnene for virkeligheden. Ja men så var det altså det, der skulle have stået. Så var det jo ikke præcist udtrykt. Hvorfor stod der så ikke: god kunst løfter sløret for mange, som har et slør, eller kan i hvert fald gøre det, kan åbne øjnene for virkeligheden? Jeg kan udsige som vidne, at jeg føler, at mange, ikke mindst malere, men selvfølgelig også mange andre kunstnere, har hjulpet mig til at se ting, til at forstå ting, og som jeg føler og tror, men det er jo et kvalitetskriterium, på en ny måde, på en bedre måde. Den glæde har jeg selv med stor taknemlighed oplevet. Men så sig det, og sig ikke, at god kunst er mere virkelig end virkeligheden, for det kan man efter min mening ikke sige og så sige, at det var præcist udtrykt.

I denne forbindelse fortalte kulturministeren, hvordan det f.eks. havde virket på maleren, der besvime, da han så »Guernica«. Det skulle være en slags bevis for, at god kunst er mere virkelig end virkeligheden. Det tror jeg ikke på. Der var givetvis også mennesker, der besvime og døde, da det virkelige foregik, så gengivelsen af det blev altså ikke bedre eller rigtigere eller sandere end virkeligheden. Det er bare det, jeg vil tillade mig at angribe.

Når jeg synes, det er vigtigt, så er det, fordi det har at gøre med kulturministerens bemærkninger om kvalitet. Jeg tror, at allerede hr. Flemming Jensen har været inde på at gratulere kulturministeren med, at hun kunne kende forskel på god og dårlig kvalitet. Jeg

[Arne Melchior]

vil gerne erindre om – jeg har undersøgt det i mellemtiden, jeg er ikke noget omvændende leksikon – at kvalitet kan betyde to ting ifølge samtlige ordbøger, inklusive den store og den latinske og alle mulige andre. Det kan dels betyde »beskaffenhed«, dels kan det betyde »hvordan«. Altså det er et spørgsmål om, hvordan en ting er.

Jeg ved godt, at vi i daglig tale misbruger ordet »kvalitet« i betydningen »god kvalitet«. Kulturministeren mener altså, at der skal anlægges et kvalitetskriterium. Jeg skal ikke nægte, at der er forskel på skidt og kanel, og at der er forskel på god kvalitet, god kunst, og dårlig kvalitet, dårlig kunst. Men så siger jeg også stop. Gud fri mig for at skulle være den, der afgør, hvor grænsen går. Jeg vil heller ikke acceptere, at kulturministeren skulle være en sådan kvalitetsdommer. Det var bl.a. det, jeg brugte en del af min taletid til at sige, nemlig at vi ikke vil have nogen kulturpave, for sæt vi engang fik en person på kulturministerposten, der havde en anden smag end den nuværende kulturminister, så var det nogle andre grænser, der skulle drages. Jeg frakender nogen person eller noget råd at kunne sige, at dette er bedre kvalitet end dette.

Jeg er selvfølgelig totalt uenig med hr. La-waetz, der vil have, at flertallet skal bestemme. Flertallet kan bestemme, om man vil støtte malerkunst, teaterkunst og andre kunstformer, men ikke eksakt til hvilke ting. Vi har i loven om Statens Kunstfond og den rotation, der foregår dér, og den autoritet, der ligger hos disse mennesker, det bedst mulige, men selv deres dom kan ikke være absolut gyldig. Nu har vi fået et citat af hr. La-waetz om smag. Vi kender jo også den om, at om smag kan man ikke diskutere, men det er det eneste, man i virkeligheden kan. Man kan aldrig blive enig om det, og det kan man altså heller ikke om kvalitet.

Jeg synes, det er farligt, at ministeren vil påpege, at hun og denne regering og de og de bibliotekarer fører den rigtige kvalitets-kurs, for det ved de ikke noget om. Vi så det meget stærkt, da dér blev talt om musik kontra muzak. Ministeren har altså fra folketin-gets talerstol og i kraft af sit embedes autori-tet meddelt, at muzak er dårlig kvalitet. Det frakender jeg ministeren evner til og mulig-hed for at erklære. Jeg er overbevist om, men jeg er altså heller ikke dommer i det, at der

er nedlagt et stort arbejde for at præstere kvalitet inden for den art, og folkelig kunst, populær kunst, ja, rent ud sagt pop, kan væ-re af meget høj kvalitet.

Der er altså nogle mennesker, der ønsker hvert kvarter eller et kvarter af en time eller to kvarter af en arbejdstime at have dette, og jeg er sikker på, at det er måske halvdelen af befolkningen, og de vil benægte ministerens ret til at underkende deres kvalitetssans i for-hold til den kvalitetssans, ministeren selv har. Jeg vil benægte, at den slags oplevelser lukker af for andre oplevelser af den art, kul-turministeren gerne vil fylde autoriseret ned i folk. Bibliotekerne udlåner jo også tegnese-riehæfter. Hvor er så kvalitetskriteriet henne? Hvilke tegneseriehæfter skal der ligge og hvilke ikke? Det skal politikerne ikke be- stemme, og det skal kulturministeriet ikke bestemme.

Jeg mener, det er meget vigtigt, at kultur- ministeren retter sig selv på disse punkter og erklærer, at hun ikke ønsker at lege kulturpa- ve, end ikke i det små.

Wilhelm (VS):

Jeg skal først beklage, at jeg ikke kunne være her, da ministeren havde sin svarrunde. Det skyldes et møde i retsudvalget, der oven i købet havde vores eget forslag om indvan-drenes retsstilling på dagsordenen.

Men jeg har fået refereret svaret, og jeg takker for bemærkningerne om idrætspolitik- ken, løftet om en større debat om det og og- så om, at forskningen om idrætsforhold ikke kun skulle dreje sig om det snævert medicin- ske, som jeg var inde på.

Jeg gemte fra første runde nogle ting på det konkrete område, og dér er det jo den stående problemstilling, hvor pengene skal komme fra. Ministeren starter sin redegørelse med at sige, at der er jo ingen penge, og det skal man heller ikke forvente at der er, men vi har måske skåret mindre her end andre steder, og det kan vel endda diskuteres.

En lang række ordførere, specielt selvføl- gelig fra højre side, har været inde på det med, at der ikke er penge til mere her. Jeg satte mig i går for at prøve at kigge på: hvis man nu til det her vigtige område, som alle foregiver at det er, havde de samme 200 mill. kr., som man i disse dage sidder et andet sted i huset og forhandler om at ødsle bort

[Wilhjelm]

på noget i bedste fald fuldstændig unyttigt, hvad kunne der så opnås?

Man kunne lave de lydavisere for blinde og svagtsende, som vi skal drøfte om lidt, men som desværre i socialdemokratiets og regeringens forslag skal tages fra den rådighedssum, der er til udbygning af biblioteksvæsenet de steder, hvor det er dårligt udbygget. Man kunne lave det ved en særbevilling. Man kunne oven i købet fordoble den rådighedssum, som hr. Lasse Budtz var inde på var for lille i forvejen, men som han eller hans parti om lidt skal tage stilling til at båndlægge 2,5 mill. kr. af til et formål, der vel især vil gå til de biblioteksvæsener, der ikke er de dårligst udbyggede.

Man kunne tredoble støtten til børnefilm. Man kunne fordoble den statslige støtte til børneteateret. Jeg har også fået refereret fru Mette Madsens bemærkning om, hvor meget det har udviklet sig på det sidste, og det er da sikkert rigtigt, men ikke desto mindre skal børneteaterfestivalen – er det ikke den kommende søndag, den foregår? – nok vise, at der er sprudlende liv i den sektor, som sagtens på fornuftig vis kunne benytte disse større midler til dette stadig væk forsømte område.

Man kunne rå råd til at lade være med at aflive et spændende, eksperimenterende teater som Posthusteatret. Man kunne firdoble den nuværende støtte til fremme af nutidig dansk dramatik. Man kunne formodentlig med, skal vi sige 10 mill. kr. i årlig bevilling sørge for, at de nuværende museer og samlinger ikke ligefrem står og falder fra hinanden.

Man kunne tredoble kortfilmproduktionen. Det er et af de områder, hvor dansk kulturaktivitet har en slags verdensberømmelse, men som er ved at dø væk med i øjeblikket 4-5 kortfilm om året. Man kunne også få råd til at lave de kopier, der betød, at man kunne efterkomme den efterspørgsel, der er efter de eksisterende kortfilm i statens filmcentral: Man kunne tredoble filmworkshopeksperimenterne.

Man kunne oprette 10 lokale radiosendere med tilhørende båndværksteder og lade dem eksperimenterer, lade dem give folk mulighed for at prøve det medium, lade tusindvis af mennesker, ville det jo blive, få mulighed for selv at eksperimenterer med det medium og sandsynligvis få fundet nogle talenter frem,

som kunne berige den mere etablerede Danmarks Radio. Man kunne måske også med disse lokalradiosendere få gjort disse massemedier, som umiddelbart ikke synes at være særlig nemme, tilgængelige for den enkelte borger. Som Gyda Uldalls eksperimenter med »TV er Deres« viste, kan de faktisk være det. Det kunne være et meget moderne svar på kinesernes store mur, som de jo nu har indskrænket. Det var noget i den retning, der var spændende. Det er ikke noget, der skal køre hver aften, men det kunne give almindelige mennesker adgang til disse medier.

Man kunne få en væsentlig forbedret biblioteksbetjening af indvandrerne. Man kunne også, hvad der slet ikke er med i den kulturpolitiske redegørelse og heller ikke var det, da vi drøftede indvandrerpolitikken, gå den anden vej rundt: hvad er det, vi skal gøre for at formidle de værdier, som alle siger at der er i indvandrernes kultur, til den danske befolkning? Man kunne sikre det, som vi bliver mødt med ustandselig: et ønske fra den rytmiske musik i forbindelse med musikloven om dens muligheder for også at have en undervisning inden for det store og meget folkelige område, der hedder rytmisk musik. Man kunne formodentlig, skal vi sige, at det kostede – stor i slaget – 6 mill. kr. om året, få oprettet nogle af de kunstnerværksteder, som ministeren taler om i sin redegørelse.

Når man sad og remsede alle de ting op og satte tallene på fra finansloven, så viste det sig, at det er umuligt at bruge de 200 mill. kr. Vi har ikke brugt 1/3 af det beløb, som man sidder et andet sted i huset og er parat til at give ud til som sagt et i bedste fald unyttigt formål, nemlig at udvide de militære budgetter. Skulle man bruge de penge på dette område, som alle i dag har sagt er så vigtigt og så væsentligt for os alle sammen, og jeg ved ikke hvad, så skulle man langt videre, så skulle man langt ud i medborgerhusene og i forlænget barselorlov og i motionen, som ministeren taler om, og som selvfølgelig burde foregå i arbejdstiden, det siger hun ikke, for hele kulturpolitikken er en fritidspolitik.

Det giver en lille smule proportion i de her forhold. Det er noget, der viser, at det i virkeligheden er pebernødder, og at det i virkeligheden er pjat, når man i de samme partier, som er de mest villige til at bruge de unyttige 200 mill. kr. et forkert sted, siger:

[Wilhjelm]

hvor skulle pengene komme fra, de er der jo ikke, vi må alle sammen spare? Men der er altså områder, hvor de er parate til hvad som helst andet.

(Kort bemærkning):

Mette Madsen (V):

Jeg tænkte nok, at det endte med, at hr. Wilhjelm røbede, at det var militæret, der skulle spares på.

Nu er det ikke kun, når vi taler kultur og mangler penge, man vil tage pengene fra militæret. Det er bogstavelig talt i hver eneste debat, vi har her i salen. Nu er det jo sådan, at man kun kan tage dem én gang, og beløbet til militæret, til vores forsvar, er ikke særlig stort i forhold til hele statsbudgettet. Derfor ville det meget hurtigt være brugt. Man kan altså ikke bruge det den ene gang og den anden gang og den tredje gang ligesom grisen Særimner. Jeg vil gerne sige til hr. Wilhjelm, at når vi synes, det er så vigtigt, at vores forsvar skal have det, der er nødvendigt, så er det, for at vi kan stå i dette hus og debattere i frihed og selv bestemme, hvor meget alle de andre ting skal have.

(Kort bemærkning):

Wilhjelm (VS):

Selve grundlaget for fru Mette Madsens korte bemærkning her er forkert. Hun talte om, at det selvfølgelig skulle tages ved besparelser på militæret. Det, jeg taler om her, er et tankeeksperiment, hvor man prøver at anvende de 200 mill. kr., som man vil udvide militærbudgettet med – det eneste budget, som i forvejen har en fuldstændig vanvittig attraktiv dyrtidsregulering. Der havde overhovedet ikke været problemer med de samlinger og de museer og den afstøbnings-samling osv., som fru Mette Madsen interesserer sig for, hvis de områder havde haft den samme dyrtidsregulering, som militæret har.

Vi plejer ikke – jeg tror oven i købet, det er første gang, jeg overhovedet i de 6 år, jeg har været her, har lavet det tankeeksperiment – at nævne militærbudgettet i forbindelse med et andet punkt, kun for at stille størrelsesforholdene op. Vi plejer ikke at gøre det i tide og utide. Det er kun for at vise, at de partier, der sidder og siger: »Der er jo ingen penge«, alligevel ikke bare forhandler om, men kræver, at et langt, langt større beløb –

som en forøgelse af en udgift og ikke som en besparelse, som fru Mette Madsen fejlagtigt antog – bliver brugt på det område. Der er ingen smalhans dér. Dér er ikke noget problem. Det viser, hvad det egentlig er man mener, hvor meget man egentlig lægger vægt på disse ting, som man kan holde store taler om, men hvor man altid slutter med: Desværre kan vi ikke finde nogen penge til det. Det kan man altså, når det drejer sig om det hjertebarn, der i forvejen er det mest favoriserede af alle.

Steffensen (KrF):

Jeg takker kulturministeren for svaret, ministeren gav angående de hvide pletter på landkortet, når det drejer sig om teatre. Jeg forstod ministeren sådan, at man gerne ville, at der skulle ske noget på området, men at man ikke ville, det skulle være imod de lokale myndigheder på stedet. Det finder jeg er vigtigt.

Der var et andet punkt, hvor ministeren ikke rigtig kom ind på det, jeg spurgte om. Det var i forbindelse med den omtalte film, »Den man elsker«. Jeg har haft den tvivlsomme fornøjelse at se den. Jeg vil godt spørge ministeren her: forstod jeg bemærkningerne – som var møntet på hr. Pouls-gaard, der også havde nævnt det samme problem – rigtigt, at det er, skal vi sige, den straffelovretlige vej, der må gås med hensyn til den films berettigelse, eller er det således, at man kan forvente, at ministeren svarer på det brev, der er tilstillet kulturudvalget en kopi af, som ministeren har fået fra Foreningen Børns og Forældres Frihed? Det ville jeg gerne om ministeren vil antyde en lille smule om.

Statens Kunstfond var jeg ikke inde på i første omgang, men flere har berørt emnet, som også i redegørelsen spiller en rolle. Ministeren gør opmærksom på, at det udvalg, som regeringen nedsatte i januar 1980, skulle undersøge forholdene omkring disse ting. Jeg vil gerne gøre den bemærkning, at kristeligt folkeparti gerne ser, at Statens Kunstfonds repræsentantskab bliver udvidet med medlemmer fra samtlige amter i dette land samt eventuelt Færøerne og Grønland for at få så bred en repræsentation i dette repræsentantskab som muligt. Er det ikke noget, der burde indgå i de kommende lovforslag omkring

[Steffensen]

den problematik, som ministeren antyder i redegørelsen?

Hvad angår den korte bemærkning, jeg havde til fru Mette Madsen angående forfatterens og de bildende kunstners medvirken i skoletiden, vil jeg blot sige, at jeg tror ikke, det er rigtigt, at vi propper flere aldrig så gode instanser ind i skolens undervisningstid. Jeg mener ganske enkelt ikke, at skoletiden kan tåle at blive forsynet med flere og mere tidkrævende ting, end vi i øjeblikket oplever.

Mølgaard (DR):

Jeg skal på ingen måde blande mig i debatten om den film, som visse her i salen åbenbart ikke elsker. Den har åbenbart skabt debat, og den debat skal jeg holde mig udenfor i denne ombæring.

I øvrigt vil jeg med hensyn til krudtet erklære mig fuldstændig enig med hr. Wilhelm i den generelle betragtning, han anførte om omprioriteringsbehov. Jeg vil endda sige, at omprioriteringsbehov kan der være behov for inden for kulturministeriets eget bevillingsområde.

Jeg vil i øvrigt uddybe min ros, som jeg kom med i første omgang, over bemærkningerne om, at det er kulturpolitikens formål at styrke menneskers oplevelse af identitet som danske – ja, som individer, vil jeg endda starte ved – som medlemmer af det danske samfund, som nordiske borgere og som medlemmer af verdenssamfundet. Netop med forbigåelse af enhver floskel om den europæiske identitet – jfr. Københavnerreporten anno 1973 – som jo er fuldstændig uden folkelig opbakning, og som måske nok er et stort, stort nummer, men som hverken har med kunst eller kultur at gøre.

Jeg vil også gerne anerkende formuleringen i redegørelsen, der fastslår, at der til staidighed skal føres en kulturpolitik, der bygger på ytringsfrihed, frisind og tolerance. I det omfang, hvor det måtte være regeringens politik, vil vi støtte regeringens politik.

Der tales i redegørelsen om en forøgelse af støtten til forskellige former for amatørvirksomhed og den støtte, der ydes til mange forskellige arter af utraditionel kulturel virksomhed. Den sidste del af denne sætning synes jeg der er grund til at understrege som noget, der er rigtigt og godt, og som vi vil støtte, men med hensyn til forøgelse af støt-

ten til amatørvirksomhed vil jeg stille spørgsmålstegn ved, om amatørbegrebet ikke kunne gå hen og blive overbelastet ad denne vej. Det er et spørgsmålstegn, men det er givet, at man i høj grad skal være opmærksom på det.

Decentraliseringstanken lyder vældig godt, og principielt går vi i det store og hele også ind for den, men det kan unægtelig hist og her være farligt at decentralisere for stærkt, idet tolerancen og frisindet kan blive indsnævret ad den vej, og er der tale om noget sådant, så er decentralisering efter min personlige overbevisning ikke vejen. Men også kun, hvor den risiko foreligger, vil jeg personlig vende mig imod decentraliseringstanken.

Der tales om den vanskelige situation, som nationalmuseet, rigsarkivet, Det kgl. Bibliotek, Det kgl. Teater og statens museum for kunst befinder sig i, hvor man har svært ved at holde sin egen standard. Netop det økonomiske bevillingssystem bidrager efter vores opfattelse meget stærkt til det. En frigørelse fra det statslige bevillingssystems snærende bånd på den økonomiske disponeringsfrihed for lederne ville være et meget stort fremskridt, der ville gøre, at de ydede bevillinger kunne blive mere til gavn alt i alt.

Formuleringen om bibliotekerne med den frie og lige adgang for alle i samfundet til bibliotekernes samlinger som en ubetvivlet social rettighed vil jeg helt og fuldt tilslutte mig og over for hr. Lawaetz' betragtninger anføre, at det ville være meget kedeligt, om vi kom i den situation, at bogsamlingerne alene rummede det af flertallet accepterede. Da hr. Lawaetz nu fremdrager hr. Holberg og hans syn på kvinders muligheder for at blive gift, må jeg i disse ligestillingstider minde om, at hr. Holberg alle dage var ungarl.

Jeg vil i øvrigt vedrørende biblioteksområdet sige, at vi skal være meget opmærksomme på, at det ikke er enhver, der kan læse en bogryg, der kan være bibliotekar på kvalificeret vis. Et museum kan kun få statsstøtte, hvis det har en professionel arbejdskraft, men enhver skolelærer med 3 måneders kursus kan få statsbetaling for sit børnebiblioteksarbejde. Det kræver ellers 4 års uddannelse, som absolut ikke ligner en læreruddannelse – bortset fra det at kunne læse – at få den faglige baggrund til at kunne varetage almindelige udlån. Lad dog skolebibliotekarerne tage sig af det, som har med skolefage-

[Mølgaard]

ne at gøre. Der er rigeligt for et menneske at gøre dermed, når man også skal fungere som lærer ved siden af. Det, der hedder fritidsudlån, er et meget bredt område, som han/hun ingen forudsætninger har for at kunne klare ordentligt. Lad os klare hver sit område, samarbejde alt det, vi kan og respektere hinandens job, må man nok sige i denne faggrænseproblematik.

Med hensyn til administrationen af bygningsfredningsloven og af naturfredningsloven påpeges der i redegørelsen behovet for et tæt samarbejde mellem de forskellige instanser. Jeg vil gerne påpege, at for mig at se er der ikke nogen tvivl om, at administrationen af fredning af fortidsminder så decideret er fejlplaceret nu om stunder; den bør føres tilbage til museumsvesenet.

Det »solide fundament« for teatrets trivsel, som ministeren fastslår at der er skabt med teaterloven, er nok noget, der med Strøghusteatret, med Posthus-Teatret, Jesper Klein-udnævnelserne – eller den udnævnelse, der ikke kom – med Husets teaters situation, med Arteautomatikken taget i betragtning i høj grad er et tvivlsomt udsagn i redegørelsen. Lassenismen er alt, alt for farlig og alt, alt for udbredt. Den nyder alt for gode kår til skade for teaterlivet i Danmark.

Steenholdt (Grøn.):

Jeg har lyttet med megen interesse til debatten om den danske kultur. Denne interessante debat giver mig anledning til at sige lidt om den grønlandske kultur.

Jeg er enig i, som der står i redegørelsen, at kultur ikke kan eksistere i et tomrum, at den er en del af samfundspolitikken, og at dens vilkår bestemmes af den udvikling, der sker i samfundet – herunder i det nu hjemmestyrende Grønland.

Vi har ikke fortrudt, at vi oprettede landsstyreområdet for kirke og kulturelle anliggender i forbindelse med hjemmestyrets indførelse. Grønlands kulturliv har aldrig haft en oplomstringstid som nu; det er også glædeligt.

Den meget hastige udvikling i 1960'erne har ellers opsplittet det grønlandske samfund. De ældre henvises til den gamle kultur, mens de unge og børnene opdrages i den såkaldte moderne kultur. Vi har endnu bedsteforældre, som ikke forstår deres børne-

børn på deres eget sprog. Det er det, man nu prøver at rette op. Skolen, radioen og bladene prøver på at dække deres behov. De unge er nu mere interesseret i at høre de gamles livshistorier end før, men i visse tilfælde er det for sent. Film og fjernsynsudsendelser tager for lidt hensyn til dem, som ikke forstår dansk. Hvad hjælper det at se en udsendelse, når man ikke forstår, hvad der bliver sagt? Det problem prøver vi at løse.

De unge grønlanderes musikalske udfoldelser gennem Grønlands Radio og i forsamlingshusene er opmuntrende. Flere og flere grønlandske forfattere giver os også optimisme. Hvad det grønlandske landsmuseum angår, har vi efterhånden også gode erfaringer. Endnu en gang takket være forståelse fra dansk side har vi efterhånden fået verdensberømte samlinger trods vores landsmuseums unge alder.

Vi nøjes ikke med at samle vores kulturinteresser udelukkende om Grønland. Vi har hentet gamle og glemte eskimokulturværdier fra andre eskimokulturer også. Vi har igangsat forbindelser med andre minoriteter for at vække interessen for deres egen kultur hos dem selv og ikke mindst i den øvrige verden. Vores kultur er som bekendt blevet begravet af de andre, »bedre« kulturer, men det var bare en fejltagelse.

Jeg har kun noget rosende og optimistisk at sige om den grønlandske kultur, men det undrer mig lidt, at den 34 sider lange redegørelse kun omtaler det danske kulturliv og forbigår det færøske og grønlandske. Jeg vil dog gerne tage dette som udtryk for en positiv holdning og respekt for de særprægede kulturer i det høje nord. Grønland kan ikke undvære et pust fra de nordiske kulturer. Dem er vi bundet til i historisk tid.

Danmark må også fremtidig hjælpe os økonomisk og ikke mindst med den nødvendige ekspertise, således at den opvågnende grønlandske kultur kan fortsætte sin oplomstringstid.

Flygaard (DR):

Jeg skal blot her i anden omgang advare meget stærkt imod, at man vil støtte eliteidrætten. Jeg vil gerne her begrunde det med, at jeg egentlig synes, der er noget forfærdeligt i, at man i første omfang bevilger summer, meget store summer, til at træne folk op

[Flygaard]

til måske at øve en præstation, som deres fysik ikke umiddelbart tilsiger, og når de så har nået deres højdepunkt og kun kan forblive dér en ganske kort tid, så skal man til at bevilge penge for at reparere på dem fysisk og måske hjælpe dem, fordi de er gået i stå med deres uddannelse eller på anden måde har tabt terræn, fordi man har gejlet dem op til noget, der vel i sit inderste indeholder et meget yderliggående materielt, måske også kommercielt synspunkt og slet ikke har noget at gøre med det brede, folkelige perspektiv, som jeg gerne vil se kulturen i.

Ministeren for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men kun reagere kort på de konkrete spørgsmål, hvoraf der har været nogle stykker.

Til fru Mette Madsen kan jeg sige om det udvalg om teaterlovsændringen, som fru Mette Madsen nævner, at det er et udvalg, der ikke er sammensat således, at hver enkelt teaterform specifikt er repræsenteret, men tværtimod et lille udvalg, der består af mennesker fra teatrets verden, som har en bred erfaring med teatervirksomhed, og som har et stærkt engagement i teaterlivets udvikling. Vi håber gennem det udvalgs arbejde at få nogle synspunkter, som er friske, og som kan være til nytte for det egentlige lovtekniske udvalg, der senere skal nedsættes. Jeg skal gerne tilstille kulturudvalget en redegørelse for dette lille udvalgs nøjagtige sammensætning.

Fru Mette Madsen spurgte, om jeg var flov over eller ked af kunstfonden og de midler, der var til rådighed. Nej, jeg er overordentlig stolt over og glad for kunstfonden. Når jeg tænker på, hvilken opstandelse det afstedkom i den danske befolkning, da kunstfonden først blev etableret, når jeg tænker på, at den såkaldte rindalisme i hele sin kulturfjendtlighed var et resultat af kunstfondens etablering, så må jeg sige, at jeg i dag er lykkelig over dens funktion og navnlig over, at man ønsker yderligere midler dertil. Jeg mener, at Statens Kunstfond er en enestående dannelse i dansk kulturliv, og at den er uhyre værdifuld.

Jeg skal da meget gerne drøfte det med kunstfondens ledelse, men det skulle nu undre mig, hvis indkøbene fra kunstfonden

skulle være geografisk bestemt her i Danmark. Skulle der bestå et problem, skal jeg gerne drøfte det, men jeg har ikke nogen forestilling om, at kunstfonden skulle mangle midler til at bevæge sig til Jylland og tage del i den ganske rigtigt rige udstillingsvirksomhed, som dér finder sted.

Hr. Lawaetz spørger mig, om det er rigtigt, at hr. Paul Hammerich rejser rundt og holder foredrag. Jeg har ingen anelse om det, men jeg håber sandelig, at han gør det, idet han efter min mening har overordentlig meget værdifuldt på hjerte på baggrund af hans dybe indsigt i vores samfundshistorie.

Fru Ingerlise Koefoed spørger mig om bogens stilling om og bogudvalget. Jeg kan oplyse, at det er min forventning, at bogudvalget afslutter sit arbejde i begyndelsen af 1982, og jeg kan oplyse, at bogudvalget naturligvis også tager vare på børne- og ungdomslitteraturen.

Jeg vil ikke gå ind i en heftig debat med hr. Arne Melchior. Hr. Arne Melchior har efter min opfattelse både i sit første og i sit andet indlæg i noget omfang haft en rolle som, tør man kalde det litteraturkritiker eller kritiker af den sproglige formulering i det skriftstykke, der er tale om, og jeg synes ikke, jeg er fristet til at give yderligere kommentarer til det.

Diskussionen om kvalitet mener jeg er væsentlig, men jeg vil på nuværende tidspunkt heller ikke forlænge den. Kvaliteten er et begreb, vi må erkende. Jeg synes, jeg mange gange har understreget, at jeg ikke drømmer om at være dommeren, og dette kan jeg gentage over for hr. Steffensen, som igen spørger om filmen. Jeg kan tilføje, at jeg naturligvis svarer på det brev som på andre breve, jeg får, men jeg gentager, at jeg ikke er nogen censurerende instans.

Til hr. Wilhjelm kun én kommentar til den lange række af forslag om forøgelse af aktiviteter på vores kulturområder. Jeg vil gerne korrigere hr. Wilhjelm's opfattelse af rådighedssummen til udbygning af biblioteker. Forholdet er det, at biblioteker af denne rådighedssum kan få op til 2/3 af udgifterne dækket, dersom de vælger at udbygge deres biblioteksvæsen. Men det beklagelige i forbindelse med rådighedssummen er ikke, at vi af den bruger et beskedent beløb til et andet biblioteksformål; det beklagelige er, at kommunerne ikke har ønsket at udnytte denne

[Ministeren for kulturelle anliggender]

ordning, således at der ikke har været en sådan efterspørgsel, at rådighedssummen er blevet opbrugt.

Jeg vil gerne meget varmt takke hr. Steenholdt for hans indlæg, der var et meget vægtigt og meget værdifuldt supplement til min redegørelse og til den debat, der har været her i dag. Jeg vil gerne forsikre hr. Steenholdt om vor fulde respekt og, hvis jeg må tale for mig selv personligt, også meget dybe interesse, ikke alene for den grønlandske kultur i særdeleshed, men for minoritetskulturer i almindelighed. Når vi ikke er gået ind derpå, er det bestemt ikke udtryk for en manglende interesse derfor. Jeg har i mit daglige arbejde ofte fået indtryk af og set eksempler på det meget nære samarbejde, der er på en række af kulturområderne imellem den nye grønlandske administration og danske kulturinstanser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.

(Lovforslag nr. L 195. Fremsat 26/3 81).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Mette Groes (S):

Lovforslaget går ud på at anvende 2,5 mill. kr. årlig af folkebibliotekernes dispositionssum til støtte for oprettelse og drift af kommunale lydavisere for blinde og svagtseende. Der er grund til at glæde sig over, at man på denne måde både vil hjælpe dem, der er i gang med at lave lydavisere, og sætte mod i dem, der tænker på det. Det er glædeligt, at blinde og svagtseende på denne måde ikke alene får mulighed for at følge med i de lokale begivenheder og blive orienteret om forhold af speciel interesse for dem, men også, at de ved at blive draget med ind i redaktionsarbejdet og tilrettelæggelsen af lydaviserne får mulighed for ved aktiv handlen at bryde deres isolation.

Socialdemokratiet kan anbefale lovforslaget varmt.

Brøndsted (V):

Det er med et lille smil, man modtager dette lovforslag. Man hoverer måske lidt og tænker: »således provokeret . . .«, og så går man i gang. Man tænker tilbage på de to gange, vi har behandlet et beslutningsforslag, sidst nr. B 28, og kan altså konstatere, at ministeren har talt stemmer eller ordførerrepræsentation sammen og har kunnet se, at der var et flertal for, at vi her og nu skulle have gjort noget ved lydavisagen.

Jeg vil da komplimentere forslagsstillerne til B 28 for deres stædighed; de kom en gang til, og hermed er vi nu nået frem til et lovforslag.

Vi kan nu bevise, hvad der blandt nogle af forslagsstillerne var lidt skepsis over for i sin tid, da vi behandlede det første gang, at vor indstilling var andet end pæne ord. Man antydede, at når først det kom til handling, så ville vor stillingtagen være mindre velvillig.

Vi går ind for både ideen og forslaget, men vi synes da nok, der er et og andet, vi skal se på. For det første må vi se på: hvordan forslår de 2,5 mill. kr., hvad skulle de have været brugt til, hvad får vi ikke for de penge? Der kan også være grund til at se på, om det er en rigtig fordeling af pengene. Der skulle jo kunne blive tale om igangsættelse i yderligere 25 kommuner.

Der er tale om en midlertidig lov, men ordningen skulle jo blive fortsat i den nye bibliotekslov. Den kender vi ikke endnu, så på forhånd kan vi ikke sige andet end, at vi vedtager dette lovforslag forhåbentlig hurtigt, og så må det have en løbetid, til vi er sikre på, at der kommer noget andet i stedet for.

Jeg vil sige ministeren tak, fordi en provokation er blevet til handling, og jeg skal i hvert fald love, at venstre i udvalget vil sørge for, at handlingen kan blive til virkelighed.

Gerda Møller (KF):

Jeg kan med samme begrundelse som hr. Brøndsted tilslutte mig takken til, jeg vil nævne SF først og dernæst ministeren. Vi har fra det konservative folkeparti været positive over for SF-forslaget de to gange, det har været behandlet, og er også positive over for det foreliggende lovforslag, for vi finder, at det er helt urimeligt, at blinde og svagtseende kun har adgang til 2 pct. af den information